सत्यमेव जयते

महाराष्ट्र शासन

मत्स्यव्यवसाय विभाग

वार्षिक विकास कार्यक्रम
२०२६-२७

मत्स्यव्यवसाय आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य
सी-२४, दुसरा मजला, मित्तल टॉवर- सी विंग, नरिमन पॉईंट,
महाराष्ट्र विधान भवन जवळ, मुंबई - ४०००२१

मत्स्यव्यवसाय विभाग

वार्षिक विकास कार्यक्रम

२०२६-२७

मत्स्यव्यवसाय आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य
सी-२४, दुसरा मजला, मित्तल टॉवर-सी विंग, नरिमन पॉईंट,
महाराष्ट्र विधान भवन जवळ, मुंबई- ४०० ०२१

क्युए १०९२-१

महाराष्ट्र शासन

मत्स्यव्यवसाय विभाग

आयुक्त मत्स्यव्यवसाय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई यांचे कार्यालय,

सी-२४, दुसरा मजला, मित्तल टॉवर-सी विंग, नरिमन पॉईंट,
महाराष्ट्र विधानभवन जवळ, मुंबई-४०००२१

Email:-commfishmaha@gmail.com **Website-http://fisheries.maharashtra.gov.in**

जा. क्र. मत्स्य/नि/१११२०६/०५/२०२६-२७/२३२ दि. १५/०७/२०२६

परिपत्रक :-

मत्स्यव्यवसाय विभागाच्या वार्षिक विकास कार्यक्रम सन २०२६-२७ साठी शासनाने एकूण रु.५२९८४.८९ लक्ष इतकी अर्थसंकल्पीय तरतूद संमत केली आहे. यात राज्यस्तरीय योजनांसाठी रु.५२४०.०५ लक्ष इतकी अर्थसंकल्पीय तरतूद उपलब्ध आहे. प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजनेसाठी रु.११४९६.७१ लक्ष इतकी अर्थसंकल्पीय तरतूद उपलब्ध आहे. जिल्हास्तरीय सर्वसाधारण योजनांकरीता रु.१२३८०.७७ लक्ष, विशेष घटक योजनांकरीता रु.३६.६० लक्ष, आदिवासी उपयोजनांसाठी रु.१९६.३५ लक्ष व आदिवासी क्षेत्राबाहेरील आदिवासी योजनांकरीता रु.७९.८९ लक्ष अर्थसंकल्पीय तरतूद उपलब्ध आहे. तसेच योजनेत्तर योजनेसाठी (अनिवार्य) रु.२३५५४.५२ लक्ष अर्थसंकल्पीय तरतूद उपलब्ध आहे.

वरील नियतव्ययातून भूजल, सागरी व निमखाऱ्या पाण्यातील मत्स्यव्यवसाय विकासाच्या योजना राबविण्यात येतात. राज्यस्तरीय व जिल्हास्तरीय योजनांची तपशीलवार माहिती सोबतच्या वार्षिक विकास कार्यक्रम पुस्तिका सन २०२६-२७ मध्ये दिलेली आहे. या संदर्भात खालील बाबींचा समावेश होतो.

१) केंद्र शासनाने प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजना सन २०२०-२१ ते २०२४-२५ या पाच वर्षाच्या कालावधीसाठी राबविण्यास दि.२०/०५/२०२० च्या पत्रान्वये मान्यता प्रदान केलेली असून दि. २४/०६/२०२० रोजी मार्गदर्शक सूचना निर्गमित केलेल्या आहेत. तसेच राज्य शासनाने दि. ०५/११/२०२० रोजीच्या कॅबिनेट बैठकीमध्ये मान्यता प्रदान केली असून शासन निर्णय क्रमांक मत्स्यवि-१०२०/प्र.क्र.१००/पदुम-१४, दिनांक १७/११/२०२० अन्वये केंद्रिय क्षेत्रिय योजना, लाभार्थीभिमुख योजना व लाभार्थी हिस्सा नसलेल्या योजना राज्यामध्ये राबविण्यास मान्यता प्रदान केलेली आहे. केंद्र शासनाच्या मार्गदर्शक सूचनांमध्ये नमूद केलेल्या सर्व ९५ योजना राज्यामध्ये राबविण्यास शासनाने मान्यता प्रदान केलेली आहे. सदर योजनेतंर्गत सर्वसाधारण प्रवर्गास ४०% अनुदान व अनुसूचित जाती जमाती व महिला इत्यादी प्रवर्गासाठी एकूण ६०% अनुदान देण्यात येते.

२) केंद्र शासन व राज्य शासनाच्या नियोजन विभागाकडून निर्देशित केलेल्या योजनानिहाय व जिल्हानिहाय नियतव्ययाच्या अधीन राहून विभागाचा सन २०२६-२७ या वर्षाचा योजना कार्यक्रम आखण्यात आला आहे. त्या अनुषंगाने भौतिक लक्ष ठरविण्यात आलेली आहेत.

३) विभागाच्या योजना कार्यक्रमात आदिवासी उपयोजना, आदिवासी क्षेत्राबाहेरील आदिवासी उपयोजना व विशेष घटक योजनांखालील योजनानिहाय/जिल्हानिहाय माहिती स्वतंत्रपणे प्रकरण क्रमांक ३ व ४ मध्ये दिलेली आहे.

४) हा कार्यक्रम १००% साध्य होण्याच्या दृष्टिने विभागाच्या सर्व स्तरावर संबंधित अधिकाऱ्यांनी सर्वोतोपरी प्रयत्न करावेत.

५) सदर पुस्तिकेत योजनातंर्गत योजना, योजनेत्तर योजना (अनिवार्य), किसान क्रेडिट कार्ड (KCC), ई-श्रम, नॅशनल फिशरीज डिजिटल प्लॅटफॉर्म (NFDP), मत्स्यव्यवसायास कृषी दर्जा, वीज दरात सवलत व मुख्यमंत्री मत्स्यसंपदा योजना इत्यादी योजनांचा समावेश करण्यात आलेला आहे.

६)राज्यात मत्स्यव्यवसाय क्षेत्रामध्ये शाश्वत विकासाद्वारे निलक्रांती घडविण्यासाठी केंद्र शासनाच्या प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजनेच्या धर्तीवर राज्य शासनाकडून "मुख्यमंत्री मत्स्यसंपदा योजना" अतंर्गत ६ राज्यस्तरीय व १९ जिल्हास्तरीय तसेच सद्यस्थितीत अस्तित्वात असलेल्या ३ जिल्हास्तरीय योजनांमध्ये सुधारणा अशा एकूण २८ योजनांना दि.०९/०३/२०२६ रोजीच्या शासन निर्णयान्वये प्रशासकीय मान्यता देण्यात आली आहे.

७) विभागाच्या राज्य तसेच जिल्हास्तरावरील अधिकाऱ्यांनी प्रत्येक योजनेच्या प्रगतीबाबत आर्थिक व भौतिक साध्याचा मासिक, वार्षिक अहवाल विहित प्रपत्र तथा विहित कालावधीत पर्यवेक्षकीय अधिकाऱ्याकडे त्याचप्रमाणे मुख्य कार्यालयास पाठवावा. जेणेकरुन, विभाग प्रमुखांना शासनास वेळोवेळी प्रगती अहवाल सादर करणे शक्य होईल.

(प्रेरणा देशभ्रतार, भा.प्र.से.)
आयुक्त मत्स्यव्यवसाय
महाराष्ट्र राज्य, मुंबई

प्रति,

१. मा. उपसचिव, कृषि व पदुम विभाग (पदुम-१४)/(पदुम-१६) मंत्रालय, मुंबई यांना माहितीसाठी.
२. सहआयुक्त मत्स्यव्यवसाय (भूजल, सागरी, निपास) मुंबई.
३. उपायुक्त मत्स्यव्यवसाय (प्रशासन, अर्थ व नियोजन, सांख्यिकी) मुंबई.
४. उपनिबंधक सहकारी संस्था (मत्स्य), महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.
५. कार्यकारी अभियंता (मत्स्य), आयुक्त कार्यालय, मुंबई.
६. प्रादेशिक उपायुक्त मत्स्यव्यवसाय,मुंबई/पुणे/नाशिक/छ.संभाजीनगर/लातूर/अमरावती/नागपूर
७. सहाय्यक आयुक्त मत्स्य, प्रशासन/कर्ज व वसुली, आयुक्त कार्यालय, मुंबई
८. सहाय्यक आयुक्त मत्स्य (भूजल/मत्स्यबिज/सागरी/निपास), आयुक्त कार्यालय, मुंबई.
९. सहाय्यक आयुक्त मत्स्यव्यवसाय, मुंबई-शहर/मुंबई-उपनगर/ठाणे/पालघर/ रायगड/रत्नागिरी/ सिंधुदुर्ग/पुणे/सातारा/सांगली/सोलापूर/कोल्हापूर/नाशिक/धुळे/नंदूरबार/जळगाव/अहिल्यानगर /छ.संभाजीनगर/जालना /बीड/ परभणी/हिंगोली/नांदेड/धाराशिव/लातूर/अमरावती/बुलढाणा अकोला/वाशिम/यवतमाळ/नागपूर/वर्धा/भंडारा/गोदिंया/चंद्रपूर/गडचिरोली.
१०. व्यवस्थापकीय संचालक, गोडया पाण्यातील कोळंबी बीज उत्पादन केंद्र-दापचरी, जि-पालघर.
११. मत्स्यव्यवसाय विकास अधिकारी, मिरकरवाडा प्राधिकरण, रत्नागिरी.
१२. कार्यासन अधिकारी, (मुख्यालय) कार्यासन क्रमांक १/२/३/४/५/६/७/८/९/१०/१२/१३/१४/१५/ १६/१७/१८/१९.
१३. निवड नस्ती (वार्षिक विकास कार्यक्रम पुस्तिका).

प्रस्तावना

आयुक्त मत्स्यव्यवसाय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई यांच्या विविध उपक्रमांशी संबधित वार्षिक विकास कार्यक्रम पुस्तिका सन २०२६-२७ च्या अहवालासाठी आयुक्तालयाच्या नियोजन शाखेचे अधिकारी/ कर्मचारी यांनी परिश्रम केल्याने मी त्यांचे मनापासून कौतुक करतो. मला आशा आहे की, हे प्रकाशन मत्स्यव्यव्यवसाय विकासाच्या धोरणासाठी खुप उपयुक्त ठरेल.

सदर अहवालात निर्माते, प्रशासक, नियोजक, संशोधक तसेच मच्छिमार बांधव व इतर जे सुधारणा करण्याच्या दृष्टीने सुचना करु इच्छितात त्या सर्वांचे स्वागत आहे.

मत्स्यव्यवसाय विकासाची प्रमुख उद्दिष्टे म्हणजे सागरी, निमखारेपाणी व भुजलाशयीन क्षेत्रामध्ये मत्स्योउत्पादन तसेच मत्स्योद्योगात वाढ करुन, अधिकाधिक रोजगाराची निर्मिती करुन या व्यवसायातील उत्पादकांची म्हणजेच मच्छीमारांची आर्थिक व सामाजिक स्थिती सुधारणे होय. राज्यामध्ये ४.०० लाख हेक्टर गोड्यापाण्याचे क्षेत्र, ८७७.९७ कि. मी. लांबीच्या सागरी किनारपट्टीमध्ये १,११,५१२ चौ.कि.मी. सागरी मासेमारी क्षेत्र व १७,१२५ हेक्टर निमखाऱ्या पाण्यातील कोळंबी संवर्धनांकरिता खाजण क्षेत्र उपयुक्त असल्याचे आढळून आले आहे. सन २०२५-२६ मध्ये सागरी क्षेत्रातून ४५९२१३ मे. टन, भूजल क्षेत्रातून २६८९७५ मे. टन व निमखारे पाणी क्षेत्रातून २२७७.१ इतके मत्स्योत्पादन झाले आहे.

उपलब्ध जलक्षेत्र मत्स्यव्यवसायाखाली आणून जास्तीत-जास्त मत्स्य उत्पादन घेणे, त्यात वाढ करणे,पारंपारिक मच्छीमारांना सक्षम बनविण्यासाठी अद्यावत व प्रगत तंत्रज्ञानाचे प्रशिक्षण देण्याबरोबरच मोफत विमा संरक्षण, तलाव ठेक्याने देणे, बंदिस्त पिंजरा प्रगत मत्स्यसंगोपनाद्वारे तलावातील मत्स्य उत्पादनात वाढ करणे, तसेच सागरी क्षेत्रातील मासेमारी नौकांवर वायरलेस, फिशफाइंडर व जीपीएस यंत्रणा बसविणे, अवैध मासेमारीवर कार्यवाही करणे, सागरी क्षेत्रातील मच्छीमारांना पायाभूत सुविधा उपलब्ध करुन देण्याकरिता जेट्टी व मच्छीमार बंदरे बांधून देणे, बर्फ कारखाने, शीतगृहे व मासळी प्रक्रिया उद्योग सुरु करणे, दुर्बल घटकांतील मच्छीमारांच्या सामाजिक व आर्थिक विकासाच्या दृष्टीने नविन कार्यक्रमाची आखणी करणे, तसेच जनजाती व अनुसूचित जातीसारख्या समाजातील दुर्बल घटकातील व्यक्तिंना मत्स्यव्यवसायात सामावून घेऊन त्यांना उपजिविकेसाठी व्यवसाय उपलब्ध करुन देणे इत्यादी कार्यक्रम यशस्वीरित्या राबविण्यात येत आहेत.

राज्याचे भूजल क्षेत्र सुमारे ४,१८,८४२ लक्ष हेक्टर इतके आहे. या भूजल क्षेत्रात इष्टतम पातळीवर संचयन करावयाचे झाल्यास सुमारे ९०.५८ कोटी मत्स्यबोटुकलीची आवश्यकता आहे. महाराष्ट्र राज्यात सद्य: स्थितीत ३१ मत्स्यबीज उत्पादन केंद्रे व ०२ कोळंबी बीज उत्पादन केंद्रे असे एकूण ३३ केंद्रे आहेत. त्यापैकी ०३ मत्स्यबीज उत्पादन केंद्रे महाराष्ट्र मत्स्योद्योग विकास महामंडळाकडे (MFDC) वर्ग करण्यात आलेले आहेत. सदर केंद्रांपैकी १ कोळंबीबीज उत्पादन केंद्र व १६ मत्स्यबीज उत्पादन केंद्र ई- निविदा पध्दतीने भाडेपट्टीने देण्यात आली आहेत. एकूण मत्स्यबीज संवर्धन केंद्र ३१ व कोळंबी बीज संवर्धन ०१ असे एकूण ३२ संवर्धन केंद्रे विभागाच्या ताब्यात आहेत. ३२ संवर्धन केंद्रापैकी ०६ मत्स्यबीज संवर्धन केंद्र ई- निविदा पध्दतीने भाडेपट्टीने देण्यात आली आहेत.दि.१६/१२/२०२२ व दि.०१/०८/२०२३ च्या सुधारीत धोरणान्वये राज्यातील सर्व शासकीय मत्स्यबीज उत्पादन व संवर्धन केंद्र ई-निविदा पध्दतीने २५ वर्षे कालावधीसाठी भाडेपट्टीने

देण्यास मान्यता प्रदान करण्यात आली आहे. सदर शासन निर्णयान्वये सद्य:स्थितीत २४ केंद्रे भाडेपट्टीने देण्यात आलेली आहेत.

राज्यातील सागरी जिल्ह्याच्या किनारपट्टीवर प्राथमिक पाहणीनुसार निमखारे पाणी क्षेत्रामध्ये अंदाजे ८०,००० हेक्टरचे नैसर्गिक खाजण क्षेत्र आढळून आले आहे. त्यापैकी १७,१२५ हे. जलक्षेत्र कोळंबी उत्पादनासाठी योग्य असल्याचे सर्वेक्षणाअंती आढळून आले आहे. सदर क्षेत्रात कोळंबी संवर्धनासाठी या प्रजातीच्या १५५ कोटी बीजाची आवश्यकता आहे. राज्यातील कोळंबी उत्पादनासाठी योग्य असलेली खाजण जमिन १७,१२५ हेक्टर आधुनिक तंत्रज्ञानाच्या सहाय्याने विकसित करुन सधन मत्स्य/कोळंबी शेतीखाली आणून जास्तीत-जास्त मत्स्य/कोळंबी उत्पादन घेण्याच्या दृष्टिने मत्स्य/कोळंबी संवर्धकांना प्रशिक्षण, मार्गदर्शन व अर्थसहाय्य देण्याच्या योजना ७ सागरी जिल्ह्यात राबविण्यात येतात.

केंद्र शासनाने प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजना सन २०२०-२१ ते २०२४-२५ या पाच वर्षाच्या कालावधीसाठी राबविण्यास दि.२०/०५/२०२० च्या पत्रान्वये मान्यता प्रदान केलेली असून दि. २४/०६/२०२० रोजी मार्गदर्शक सूचना निर्गमित केलेल्या आहेत. तसेच राज्य शासनाने दि. ०५/११/२०२० रोजीच्या कॅबिनेट बैठकीमध्ये मान्यता प्रदान केली असून शासन निर्णय क्रमांक मत्स्यवि-१०२०/प्र.क्र.१००/पदुम-१४, दिनांक १७/११/२०२० अन्वये केंद्रिय क्षेत्रिय योजना, लाभार्थीभिमुख योजना व लाभार्थी हिस्सा नसलेल्या योजना राज्यामध्ये राबविण्यास मान्यता प्रदान केलेली आहे. केंद्र शासनाच्या मार्गदर्शक सूचनांमध्ये नमूद केलेल्या सर्व ९५ योजना राज्यामध्ये राबविण्यास शासनाने मान्यता प्रदान केलेली आहे.

राज्यात मत्स्यव्यवसाय क्षेत्रामध्ये शाश्वत विकासाद्वारे निलक्रांती घडविण्यासाठी केंद्र शासनाच्या प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजनेच्या धर्तीवर राज्य शासनाकडून " मुख्यमंत्री मत्स्यसंपदा योजना " अतंर्गत ६ राज्यस्तरीय व १९ जिल्हास्तरीय तसेच सद्यस्थितीत अस्तित्वात असलेल्या ३ जिल्हास्तरीय योजनांमध्ये सुधारणा अशा एकूण २८ योजनांना दि.०९/०३/२०२६ रोजीच्या शासन निर्णयान्वये प्रशासकीय मान्यता देण्यात आली आहे.

मत्स्यव्यवसाय विभागाच्या वार्षिक विकास कार्यक्रम सन २०२६-२७ साठी शासनाने एकूण रु.५२९८४.८९ लक्ष इतकी अर्थसंकल्पीय तरतूद संमत केली आहे. यात राज्यस्तरीय योजनांसाठी रु.५२४०.०५ लक्ष इतकी अर्थसंकल्पीय तरतूद उपलब्ध आहे. प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजनेसाठी रु.११४९६.७१ लक्ष इतकी अर्थसंकल्पीय तरतूद उपलब्ध आहे. जिल्हास्तरीय सर्वसाधारण योजनांकरीता रु.१२३८०.७७ लक्ष, विशेष घटक योजनांकरीता रु.३६.६० लक्ष, आदिवासी उपयोजनांसाठी रु.१९६.३५ लक्ष व आदिवासी क्षेत्राबाहेरील आदिवासी योजनांकरीता रु.७९.८९ लक्ष अर्थसंकल्पीय तरतूद उपलब्ध आहे. तसेच योजनेत्तर योजनेसाठी (अनिवार्य) रु.२३५५४.५२ लक्ष अर्थसंकल्पीय तरतूद उपलब्ध आहे.

वार्षिक विकास कार्यक्रम पुस्तिका सन २०२६-२७ प्रमाणे आर्थिक आणि भौतिक लक्ष्य १००% साध्य करण्यासाठी मत्स्यव्यवसाय विभागाचे सर्व अधिकारी व कर्मचारी हे प्रयत्नशिल राहतील असा मला विश्वास आहे.

(प्रेरणा देशभ्रतार, भा.प्र.से.)
आयुक्त मत्स्यव्यवसाय
महाराष्ट्र राज्य, मुंबई

वार्षिक विकास कार्यक्रम २०२६-२७

अनुक्रमणिका

अ.क्र.	तपशील	पृष्ठ क्र.
१	**विवरणपत्र :-१** वार्षिक योजना गोषवारा एकूण मंजूर नियतव्ययापैकी अर्थसंकल्पीय/ अर्थसंकल्पीय विरहित नियतव्यय.	९
२	**विवरणपत्र :-२** संमत नियतव्ययाची योजनानिहाय अर्थसंकल्पीय व अर्थसंकल्पीय विरहित नियतव्ययाची विगतवारी (जी.एन.२)	१०
३	**विवरणपत्र :-३** मासेमारी बंदरे व जेट्टीचा विकास २०२५-२६	१३
४	**विवरणपत्र :-४** मागील ३ वर्षाच्या खर्चाची माहिती (सन २०२३-२४ ते सन २०२५-२६) (योजनांतर्गत योजना/योजनेत्तर योजना)	१६
५	**विवरणपत्र :-५** मागील १५ वर्षाच्या खर्चाची माहिती (सन २०१०-११ ते सन २०२५-२६) जिल्हा वार्षिक योजना - (सर्वसाधारण/आदिवासी योजना व आदिवासी क्षेत्राबाहेरील उपयोजना/ विशेष घटक योजना)	२१
प्रकरण एक : - राज्यस्तरीय योजना		
१	मच्छीमार बंदरांचा विकास (अभ्यास गट)	२३
२	नाबार्ड (NABARD) योजनेंतर्गत मच्छीमार बंदराचा विकास (नाबार्ड टप्पा-२०/२२/२३/२४)	२४
३	ससून गोदी मच्छीमार बंदराचे आधुनिकीकरण	२५
४	करंजा, मिरकरवाडा व आनंदवाडी या लहान मासेमारी बंदराचे बांधकाम	२५
५	स्वेच्छा अनुदानांतर्गत गौण बांधकामे	२६
६	रा.स.वि.नि. योजने अंतर्गत मासळीचे सुरक्षण, पणन व परिवहन	२७
७	रा.स.वि.नि. योजने अंतर्गत जतन, वाहतूक व पणन	२८
८	प्रधानमंत्री मत्स्य संपदा योजनेंतर्गत प्रधानमंत्री सुरक्षा विमा योजनेद्वारे कार्यरत मच्छिमारांसाठी अपघात गट विमा योजना	२९
९	मासेमारी बंदी कालावधी दरम्यान मच्छीमारांना उदरनिर्वाहाकरिता अर्थसहाय्य (क्रियाशील मच्छिमारांकरिता राष्ट्रीय कल्याणकारी बचतीसह मदतीची योजना)	३०
प्रकरण दोन : - जिल्हास्तरीय योजना		
१	मच्छीमार सहकारी संस्थांना अर्थसहाय्य	४०
२	मत्स्यबीज उत्पादन केंद्राची स्थापना	४१
३	मच्छीमार बंदराच्या विकासासाठी सर्वेक्षण व सुधारणा करणे.	४४
४	रासविनि योजने अंतर्गत मच्छीमार नौकांचे यांत्रिकीकरण व सुधारणा करणे.	४४
५	धडक कार्यक्रमा अंतर्गत लहान मच्छीमार बंदरांचा विकास करणे.	४५
६	अवरुध्द पाण्यात मत्स्यसंवर्धन	४६
७	मच्छीमार सहकारी संस्थाना वीज दरात सवलत	४७
८	मासेमारी साधनांच्या खरेदीवर अर्थसहाय्य	४७

अ.क्र.	तपशील	पृष्ठ क्र.
प्रकरण तीन : – आदिवासी उपयोजना/आदिवासी उपयोजना क्षेत्राबाहेरील योजना		
१	मत्स्यबीज उत्पादन केंद्राची स्थापना	५१
२	अवरुध्द पाण्यातील मत्स्यसंवर्धन	५३
३	मच्छीमार सहकारी संस्थांचा विकास	५३
४	मासेमारी साधनांच्या खरेदीवर अर्थसहाय्य	५४
प्रकरण चार : – विशेष घटक योजना		
१	अवरुध्द पाण्यातील मत्स्यसंवर्धन	५६
२	मच्छीमार सहकारी संस्थांचा विकास	५६
३	मासेमारी साधनांच्या खरेदीवर अर्थसहाय्य	५७
प्रकरण पाच : – योजनेत्तर योजना (अनिवार्य)		
१	हायस्पीड डिझेल तेलावरील विक्रीकराच्या प्रतिपूर्तीबाबत	७३
२	मच्छीमार युवकांना प्रशिक्षण	७४
३	मत्स्यबीज केंद्रे	७५
४	अवरुध्द पाण्यात मत्स्यसंवर्धन	७६
५	सागरी मासेमारी नियमन	७६
६	नैसर्गिक आपत्तीत मृत पावलेल्या मच्छीमारांच्या वारसांना अनुदान	७६
७	शाळा	७७
८	तारापोरवाला मत्स्यालय	७७
९	मुख्य कार्यालय व प्रादेशिक कार्यालय (भारीत)	७७
प्रकरण सहा : – मत्स्यव्यवसाय क्षेत्रातील पायाभूत विकास निधी योजना (FIDF)		७८
प्रकरण सात : – प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा लाभार्थी हिस्सा नसलेल्या योजना (PMMSY)		७९
प्रकरण आठ : – प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजना (PMMSY)		८१
प्रकरण नऊ :– धरती आबा जनजातीय ग्राम उत्कर्ष अभियान (DAJGUA)		८७
प्रकरण दहा : – किसान क्रेडिट कार्ड (KCC)		८९
प्रकरण अकरा : – मत्स्यव्यवसायास कृषी समकक्ष दर्जा		९५
प्रकरण बारा :– वीजदरात सवलत		९७
प्रकरण तेरा :– मुख्यमंत्री मत्स्यसंपदा योजना		९९
प्रकरण चौदा : – नॅशनल फिशरीज डिजिटल प्लॅटफॉर्म (NFDP)		१०३
प्रकरण पंधरा : – ई-श्रम (केंद्र सरकारच्या श्रम व रोजगार विभागाच्या पोर्टलवर मत्स्यव्यवसाय कामगार, मत्स्यविक्रेते यांची नोंद करणेबाबत.)		१०५

अ.क्र.	योजना	सांकेतांक क्रमांक	मुळ अर्थसंकलीत तरतूद	पुरक मागणी	एकुण तरतूद
	विवरणपत्र -१				
	वार्षिक योजना २०२६-२७ योषवारा				
	अर्थसंकल्पित तरतूद				(रु. लाख)
१	२		३	४	५
अ.	योजनांतर्गत योजना				
१	राज्यस्तरीय योजना	२४०५/४४०५			
अ)	राज्य हिस्सा (सर्वसा योजना)		४२९०.०५	०.००	४२९०.०५
ब)	नाबार्ड हिस्सा		९५०.००	०.००	९५०.००
	एकुण राज्यस्तरीय योजना-		५२४०.०५	०	५२४०.०५
२	जिल्हास्तरीय योजना				
अ)	सर्वसा योजना		१२३८०.७७	०.००	१२३८०.७७
ब)	विशेष घटक योजना		३६.६२	०.००	३६.६२
क	आदि.उपयोजना		१९६.३५	०.००	१९६.३५
ड)	आउळे बाहेरील योजना		७९.८९	०.००	७९.८९
	एकुण जिल्हास्तरीय योजना -		१२६९३.६३	०.००	१२६९३.६३
३	प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजना	२४०५			
अ)	केंद्र हिस्सा		६८१०.१२	०.००	६८१०.१२
ब)	राज्य हिस्सा		४६८६.५९	०.००	४६८६.५९
	एकुण प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजना -		११४९६.७१	०.००	११४९६.७१
१	राज्यस्तरीय योजना	२४०५/४४०५	५२४०.०५	०.००	५२४०.०५
२	सर्वसा योजना (जिल्हास्तरीय)		१२३८०.७७	०.००	१२३८०.७७
३	विशेष घटक योजना		३६.६२	०.००	३६.६२
४	आदिवासी उपयोजना		१९६.३५	०.००	१९६.३५
५	आउळे बाहेरील योजना		७९.८९	०.००	७९.८९
६	प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजना		११४९६.७१	०.००	११४९६.७१
	एकुण- (अ)		२९४३०.३९	०.००	२९४३०.३९

अ.क्र.	योजना		अर्थसंकल्पीत तरतुद	पुरक मागणी	एकुण तरतुद
१	२		३	४	५
ब.	अनिवार्य (योजनेत्तर योजना)				
१	मुख्य कार्यालय व प्रादेशिक कार्यालये	२४०५००२१	३०८६.०१	०	३०८६.०१
२	जिल्हा कार्यालये	२४०५००३९	५३५०.१९	०	५३५०.१९
३	मत्स्यबीज केंद्रे	२४०५००७५	५२.१९	०	५२.१९
४	अवरुध्द पाण्यात मत्स्यसंवर्धन	२४०५००८४	६.२१	०	६.२१
५	शासकिय मत्स्यबीज/कोळंबी बीज उत्पादन व संवर्धन केंद्र दुरुस्ती खर्च,दैनदिन खर्च, केंद्र आधुनिकीकरण कर्मचारी इ. कर्ज	२४०५८२८५	०.०१	०	०.०१
६	तलाव/जलाशयाच्या ठिकाणी मुलभूत सुविधा निर्माण करणे.	२४०५८२५४	०.०१	०	०.०१
७	सागरी मासेमारी नियमन	२४०५०२२६	१६४७.३६	०	१६४७.३६
८	मासळी उतरविण्याची केंद्रे	२४०५०२६२	१.५३	०	१.५३
९	हायस्पीड डिझेल तेलावरील विक्रीकराची प्रतिपुर्तीबाबत.	२४०५१२७८	१२५००.००	०	१२५००.००
१०	नैसर्गिक आपत्तीत मृत पावलेल्या मच्छीमाराच्या वारसांना अनुदान	२४०५१२८७	४०.००	०	४०.००
११	मच्छीमारांना प्रशिक्षण	२४०५०२९१	०.२८	०	०.२८
१२	शाळा	२४०५१२०४	८२७.०८	०	८२७.०८
१३	तारापोरवाला मत्स्यालय	२४०५०३९८	४२.९५	०	४२.९५
१४	मुख्य कार्यालय व प्रादेशिक कार्यालये मारीत	२४०५००१२	१.५०	०	१.५०
१५	सामाजिक सुरक्षा व कल्याण	२२३५३१५९	०.००	०	०.००
	एकुण (ब) अनिवार्य (योजनेत्तर योजना)		२३५५४.५२	०.००	२३५५४.५२
	एकुण(अ) + (ब)		५२९८४.९१	०.००	५२९८४.९१

विवरणपत्र -२

वार्षिक योजना २०२६-२७

संमत नियतव्ययवाची योजना व अर्थशिर्षनिहाय मुळ अर्थसंकल्पित तरतूद विगतवारी विवरण (रु.लाख)

अ.क्र.	योजना	उप योजना	अर्थशीर्ष	मुळ अर्थसंकल्पीत तरतूद	पुरक मागणी	एकूण तरतूद
अ)	राज्यस्तरीय योजना (राज्य हिस्सा)					
१	मच्छीमारबंदराचा विकास (अभ्यासगट) राज्य	सर्वसा	४४०५०६५१	१०००.००	०.००	१०००.००
२	मासेमारी बंदरे आणि लहान बांधकामे (राज्य हिस्सा ०५%)	सर्वसा	४४०५३३०९	५०.००	०.००	५०.००
३	मासेमारी बंदरे आणि लहान बांधकामे (नाबार्ड ९५%)	नाबार्ड	४४०५३२९२	९५०.००	०.००	९५०.००
४	लहान मासेमारी बंदरे बांधकाम (राज्य हिस्सा ५०%)	सर्वसा	४४०५३४१६	६०.००	०.००	६०.००
५	लहान मासेमारी बंदरे बांधकाम (केंद्र हिस्सा ५०%)	सर्वसा	४४०५३४०७	६००.००	०.००	६००.००
६	मत्स्यव्यवसाय विकास महामंडळ (राज्य योजना)(कार्यक्रम)	सर्वसा	४४०५०१०३	२०.००	०.००	२०.००
७	मच्छीमार बंदराचे आधुनिकिकरण करणे (राज्य हिस्सा ५०%)	सर्वसा	४४०५३३६३	१५००.००	०.००	१५००.००
८	मच्छीमार बंदराचे आधुनिककिरण करणे (केंद्र हिस्सा ५०%)	सर्वसा	४४०५३३७२	१०००.००	०.००	१०००.००
९	स्वेच्छा अनुदान (discretionary grant)	सर्वसा	२४०५०४९६	६०.००	०.००	६०.००
१०	मासेमार नौकांचे यांत्रिकीकरण (रसिविनि हिस्सा०५%)	रसिविनि	४४०५०१६८	०.०१	०.००	०.०१
११	मासेमार नौकांचे यांत्रिकीकरण (रसिविनि हिस्सा २०%)	रसिविनि	४४०५०५५१	०.०१	०.००	०.०१
१२	जतन परिवहन व पणन (रा.स.वि.नि.हिस्सा)	रसिविनि	४४०५०१७७	०.०१	०.००	०.०१
१३	जतन परिवहन व पणन बर्फ कारखाने व शितगृहे (रा.स.वि.नि.हिस्सा)	रसिविनि	४४०५०५६२	०.०१	०.००	०.०१
१४	जतन वाहतुक व पणन -ट्रक,वाहणे, डिझेल टँकर खरेदी विक्री व गोदाम बांधणी (रा.स.वि.नि.हिस्सा)	रसिविनि	४४०५०५७१	०.०१	०.००	०.०१
अ)				५२४०.०५	०.००	५२४०.०५
ब)	जिल्हास्तरीय योजना (सर्वसाधारण)					
१	मत्स्यबीज केंद्राचे बांधकाम, सुधारणा व आधुनिकीकरण	सर्वसा	२४०५०१५५	२५७३.४०	०.००	२५७३.४०
		सर्वसा	४४०५००१४			
२	लहान मासेमारी बंदराचा विकास	सर्वसा	४४०५०४७१	७५०६.५९	०.००	७५०६.५९
३	मत्स्यव्यवसाय विकास यंत्रणेची स्थापना करणे	सर्वसा	२४०५०१६४	०.०३	०.००	०.०३
४	मासेमार नौकाचे यांत्रीकीकरण	सर्वसा	४४०५०१३२	१.०३	०.००	१.०३
५	मासेमार यांत्रिक नौकेवर अत्याधुनिक इलेक्ट्रॉनिक उपकरणे खरेदीसाठी अर्थसहाय्य	सर्वसा	२४०५११७१	१.००	०.००	१.००
६	मच्छीमार सहकारी संस्थाचा विकास	सर्वसा	२४०५०३४२	२६०.२६	०.००	२६०.२६
		सर्वसा	४४०५०१२१	०.०१	०.००	०.०१
७	अवरुध्द पाण्यात मत्स्यसंवर्धन	सर्वसा	२४०५०१३७	०.००	०.००	०.००
८	मासळीचे सुरक्षण पणन व परिवहन	सर्वसा	२४०५०३७१	०.००	०.००	०.००
		सर्वसा	४४०५०१४१	०.००	०.००	०.००
९	मच्छिमार सहकारी संस्थांना विज दरात सवलत	सर्वसा	२४०५१०७१	४७.०२	०.००	४७.०२
१०	मासेमार साधनांच्या खरेदीवर अर्थसहाय्य	सर्वसा	२४०५०४४२	१४७१.४२	०.००	१४७१.४२
११	मच्छीमार बंदराचा विकास (अभ्यास) राज्य	सर्वसा	४४०५३३२७	५२०.०१	०.००	५२०.०१
ब एकूण				१२३८०.७७	०.००	१२३८०.७७
क)	जिल्हास्तरीय योजना (विशेष घटक):-					
१	अवरुध्द पाण्यात मत्स्यसंवर्धन	विघयो	२४०५०६२९	६.८४	०.००	६.८४
२	मच्छीमार नौकाचे यांत्रीकीकरण	विघयो	४४०५०४३३	०.०२	०.००	०.०२
३	मच्छीमार सहकारी संस्थाचा विकास	विघयो	२४०५०६४७	०.१४	०.००	०.१४
४	मच्छीमार सहकारी संस्थांना सहाय्य	विघयो	२४०५०६५६	२९.६२	०.००	२९.६२
क)				३६.६२	०.००	३६.६२
ड)	जिल्हास्तरीय योजना (आदि+आउक्षे)					
१	मत्स्यबीज उत्पादन केंद्राची स्थापना	आदिवासी	२४०५०५२२	९.००	०.००	९.००
		आदि क्षे.बा.	४४०५०१९५	०.००	०.००	०.००
२	मच्छिमार सहकारी संस्थांचा विकास	आदिवासी	२४०५०५९४	०.००	०.००	०.००
		आदि क्षे.बा.	४४०५०२२१	०.००	०.००	०.००
३	अवरुध्द पाण्यात मत्स्यसंवर्धन	आदिवासी	२४०५०५०२	७.०१	०	७.०१
		आदि क्षे.बा.	२४०५०६७४	३.५२	०.००	३.५२
४	मच्छीमार सहकारी संस्थांना सहाय्य	आदिवासी	२४०५१२५१	१८०.३४	०.००	१८०.३४
		आदि क्षे.बा.	२४०५०७२७	७६.३७	०.००	७६.३७
	एकूण-	आदिवासी	-	१९६.३५	०.००	१९६.३५
	एकूण-	आदि क्षे.बा.	-	७९.८९	०.००	७९.८९
	ड) एकूण जिल्हास्तरीय योजना (आदि+आउक्षे)-			२७६.२४	०.००	२७६.२४

इ)	प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजना					
१	प्रधान मंत्री मत्स्यसंपदा लाभार्थीभिमुख योजना (सर्वसाधारण पुरुष) केंद्र हिस्सा २४% भूजल मत्स्यव्यवसाय	केंद्र हिस्सा	२४०५७५०७	१५०.००	०	१५०.००
२	प्रधान मंत्री मत्स्यसंपदा लाभार्थीभिमुख योजना (सर्वसाधारण महिला) केंद्र हिस्सा ३६% भूजल मत्स्यव्यवसाय	केंद्र हिस्सा	२४०५७५२५	२०००.००	०	२०००.००
३	प्रधान मंत्री मत्स्यसंपदा लाभार्थीभिमुख योजना (सर्वसाधारण पुरुष) राज्य हिस्सा १६% भूजल मत्स्यव्यवसाय	राज्य हिस्सा	२४०५७५१६	१००.००	०.००	१००.००
४	प्रधान मंत्री मत्स्यसंपदा लाभार्थीभिमुख योजना (सर्वसाधारण महिला) राज्य हिस्सा २४% भूजल मत्स्यव्यवसाय	राज्य हिस्सा	२४०५७५३४	१३३३.३३	०	१३३३.३३
५	प्रधान मंत्री मत्स्यसंपदा लाभार्थी हिस्सा नसलेल्या योजना (केंद्र पुरस्कृत योजना) केंद्र हिस्सा ६०%	केंद्र हिस्सा	२४०५७५४३	०.०१	०	०.०१
६	प्रधान मंत्री मत्स्यसंपदा लाभार्थी हिस्सा नसलेल्या योजना (केंद्र पुरस्कृत योजना) राज्य हिस्सा ४०%	राज्य हिस्सा	२४०५७५५२	०.०१	०	०.०१
७	प्रधान मंत्री मत्स्यसंपदा योजना (केंद्रीय क्षेत्र योजना) केंद्र हिस्सा १००%	केंद्र हिस्सा	२४०५७५६१	०.०१	०	०.०१
८	प्रधान मंत्री मत्स्यसंपदा योजना (केंद्रीय क्षेत्र योजना) (सर्वसाधारण पुरुष) केंद्र हिस्सा ४०%	केंद्र हिस्सा	२४०५७५७२	०.०१	०	०.०१
९	प्रधान मंत्री मत्स्यसंपदा योजना (केंद्रीय क्षेत्र योजना)(सर्वसाधारण महिला) केंद्र हिस्सा ६०%	केंद्र हिस्सा	२४०५७५८१	०.०१	०	०.०१
१०	प्रधान मंत्री मत्स्यसंपदा लाभार्थीभिमुख योजना (सर्वसाधारण पुरुष) (केंद्र पुरस्कृत योजना) केंद्रहिस्सा २४% निमखारेपाणी मत्स्यव्यवसाय	केंद्र हिस्सा	२४०५७५९९	०.०१	०.००	०.०१
११	प्रधान मंत्री मत्स्यसंपदा लाभार्थीभिमुख योजना (सर्वसाधारण महिला) केंद्र हिस्सा ३६% निमखारेपाणी मत्स्यव्यवसाय	केंद्र हिस्सा	२४०५७६१४	१०.००	०	१०.००
१२	प्रधान मंत्री मत्स्यसंपदा लाभार्थीभिमुख योजना (सर्वसाधारण पुरुष) राज्य हिस्सा १६% निमखारेपाणी मत्स्यव्यवसाय	राज्य हिस्सा	२४०५७६०५	०.०१	०	०.०१
१३	प्रधान मंत्री मत्स्यसंपदा लाभार्थीभिमुख योजना (सर्वसाधारण महिला) राज्य हिस्सा २४% निमखारेपाणी मत्स्यव्यवसाय	राज्य हिस्सा	२४०५७६२३	६.५७	०	६.५७
१४	प्रधान मंत्री मत्स्यसंपदा लाभार्थी हिस्सा नसलेल्या योजना (केंद्र पुरस्कृत योजना) राज्य हिस्सा ४०%	केंद्र हिस्सा	२४०५७६३२	०.०१	०	०.०१
१५	प्रधान मंत्री मत्स्यसंपदा लाभार्थी हिस्सा नसलेल्या योजना (केंद्र पुरस्कृत योजना) राज्य हिस्सा ४०%	राज्य हिस्सा	२४०५७६४१	०.०१	०	०.०१
१६	प्रधान मंत्री मत्स्यसंपदा योजना (केंद्रीय क्षेत्र योजना) केंद्र हिस्सा १००%	केंद्र हिस्सा	२४०५७६५२	०.०१	०	०.०१
१७	प्रधान मंत्री मत्स्यसंपदा योजना (केंद्रीय क्षेत्र योजना) (सर्वसाधारण पुरुष)केंद्र हिस्सा ४०%	केंद्र हिस्सा	२४०५७६६१	०.०१	०	०.०१
१८	प्रधान मंत्री मत्स्यसंपदा योजना (केंद्रीय क्षेत्र योजना) (सर्वसाधारण महिला)केंद्र हिस्सा ६०%	केंद्र हिस्सा	२४०५७६७९	०.०१	०	०.०१
१९	प्रधान मंत्री मत्स्यसंपदा लाभार्थीभिमुख योजना (सर्वसाधारण पुरुष) केंद्र हिस्सा २४% सागरी मत्स्यव्यवसाय	केंद्र हिस्सा	२४०५७६८८	२००.००	०	२००.००
२०	प्रधान मंत्री मत्स्यसंपदा लाभार्थीभिमुख योजना (सर्वसाधारण महिला) केंद्र हिस्सा ३६% सागरी मत्स्यव्यवसाय	केंद्र हिस्सा	२४०५७७०३	२०००.००	०	२०००.००
२१	प्रधान मंत्री मत्स्यसंपदा लाभार्थीभिमुख नसलेल्या योजना (बहुउद्देशिय समर्थन सेवा- सागरमित्र) केंद्र हिस्सा ६०% सागरी मत्स्यव्यवसाय	केंद्र हिस्सा	२४०५७७२१	३००.००	०	३००.००
२२	प्रधान मंत्री मत्स्यसंपदा लाभार्थीभिमुख योजना (सर्वसाधारण पुरुष) राज्य हिस्सा १६% सागरी मत्स्यव्यवसाय	राज्य हिस्सा	२४०५७६९७	१३३.३३	०	१३३.३३
२३	प्रधान मंत्री मत्स्यसंपदा लाभार्थीभिमुख योजना (सर्वसाधारण महिला) राज्य हिस्सा २४% सागरी मत्स्यव्यवसाय	राज्य हिस्सा	२४०५७७१२	१३३३.३३	०	१३३३.३३
२४	प्रधान मंत्री मत्स्यसंपदा लाभार्थीभिमुख नसलेल्या योजना (बहुउद्देशिय समर्थन सेवा- सागरमित्र) राज्य हिस्सा ४०% सागरी मत्स्यव्यवसाय	राज्य हिस्सा	२४०५७७३२	२००.००	०	२००.००
२५	प्रधान मंत्री मत्स्यसंपदा योजना -मासेमारी बंदी कालावधी दरम्यान मच्छीमारांना उदरनिर्वाहकरीता अर्थसहाय्य (केंद्र हिस्सा ५०%)	केंद्र हिस्सा	२४०५७८१२	५०.००	०	५०.००

२६	प्रधान मंत्री मत्स्यसंपदा योजना (केंद्रीय क्षेत्र योजना) केंद्र हिस्सा १००%	केंद्र हिस्सा	२४०५७४७२	०.०१	०	०.०१
२७	प्रधान मंत्री मत्स्यसंपदा योजना (केंद्रीय क्षेत्र योजना) (सर्वसाधारण पुरुष)केंद्र हिस्सा ४०%	केंद्र हिस्सा	२४०५७४८१	०.०१	०	०.०१
२८	प्रधान मंत्री मत्स्यसंपदा लाभार्थीभिमुख योजना (केंद्रीय क्षेत्र योजना) (सर्वसाधारण महिला) केंद्र हिस्सा ६०%	केंद्र हिस्सा	२४०५७४९२	०.०१	०	०.०१
२९	प्रधान मंत्री मत्स्यसंपदा योजना मासेमारी बंदी कालावधी दरम्यान मच्छीमारांना उदरनिर्वाहाकरीता अर्थसहाय्य (राज्य हिस्सा ५०%)	राज्य हिस्सा	२४०५७८२१	५०.००	०.००	५०.००
३०	प्रधान मंत्री मत्स्यसंपदा योजनेअंतर्गत मच्छीमारांसाठी कल्याणकारी योजना - मच्छीमारांसाठी अपघात गट विमा योजना (राज्य हिस्सा ४०%)	राज्य हिस्सा	२४०५७८६६	१३०.००	०	१३०.००
	जतन वाहतुक व पणन - रा(ष्ट्रीय सहकार विकास महामंडळ (कार्यक्रम)	केंद्र हिस्सा	२४०५०३८९	०.०१	०	०.०१
३१	प्रधान मंत्री मत्स्यसंपदा योजना (अ.ज.) केंद्र हिस्सा ३६%	केंद्र हिस्सा	२४०५७७६८	१५००.००	०	१५००
३२	प्रधान मंत्री मत्स्यसंपदा योजना (अ.ज.) राज्य हिस्सा २४%	राज्य हिस्सा	२४०५७७७७	१०००.००	०	१०००.००
३३	प्रधान मंत्री मत्स्यसंपदा योजना लाभार्थीभीमुख योजना (अ.जा.) कें.हि.३६%	केंद्र हिस्सा	२४०५७७९५	६००.००	०	६००.००
३४	प्रधान मंत्री मत्स्यसंपदा योजना लाभार्थीभीमुख योजना (अ.जा.) राज्य हिस्सा २४%	राज्य हिस्सा	२४०५७८०१	४००.००	०	४००.००
	एकूण केंद्र हिस्सा	--	--	**६८१०.१२**	**०.००**	**६८१०.१२**
	एकूण राज्य हिस्सा	--	--	**४६८६.५९**	**०.००**	**४६८६.५९**
	एकूण-	--	--	**११४९६.७१**	**०.००**	**११४९६.७१**
	एकूण राज्यस्तरीय योजना -	--	--	**५२४०.०५**	**०.००**	**५२४०.०५**
	एकूण जिल्हास्तरीय योजना -	--	--	**१२३८०.७७**	**०.००**	**१२३८०.७७**
	एकूण जिल्हास्तरीय योजना (विशेष घटक)-	--	--	**३६.६२**	**०.००**	**३६.६२**
	एकूण जिल्हास्तरीय योजना (आदि+आउक्षे)-	--	--	**२७६.२४**	**०.००**	**२७६.२४**
	एकूण प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजना -	--	--	**११४९६.७१**	**०.००**	**११४९६.७१**
	एकूण अनिवार्य (योजनेत्तर योजना)			**२३५५४.५२**	**०.००**	**२३५५४.५२**
	एकूण	--	--	**५२९८४.९१**	**०.००**	**५२९८४.९१**

विवरणपत्र -३

मासेमारी बंदरे व जेट्टींचा विकास सन - २०२५-२६ (रु. लाख)

अ. क्र.	योजनेचे नाव	कामाचे नाव	लाभ किती लाभार्थ्यांनी घेतला (जिल्हानिहाय)	अंदाजित रक्कम	निधीचे वितरण: केंद्र हिस्सा/ नाबार्ड हिस्सा	निधीचे वितरण: राज्य हिस्सा	एकूण वितरित निधी (६ +७)	सद्यस्थिती
१	२	३	४	५	६	७	८	९
१	नाबार्ड मालिका- २२	चिंबई, ता.अंधेरी, जि.मुंबई उपनगर येथे मासे उतरविण्याच्या ठिकाणी मच्छिमारांना मुलभूत सुविधा पुरविणे		८५०.००	०.००	०.००	०.००	जेट्टी व रॅम्प चे काम पूर्ण, उर्वरित काम स्थानिक मच्छिमारांच्या विरोधामुळे रद्द.
		बोर्ली मांडला, ता. मुरुड, जि. रायगड येथे मासे उतरविण्याच्या ठिकाणी मच्छिमारांना मुलभूत सुविधा पुरविणे		१२५६.००	०.००	०.००	०.००	काम पूर्ण परंतू नाबार्ड मधून वगळण्यात आले.
		बोऱ्या, ता.गुहागर जि.रत्नागिरी येथे मासे उतरविण्याच्या ठिकाणी मच्छिमारांना मुलभूत सुविधा पुरविणे		४६०.००	०.००	०.००	०.००	काम पूर्ण परंतू नाबार्ड मधून वगळण्यात आले.
		विजयदुर्ग, ता. देवगड, जि. सिंधुदुर्ग येथे मासे उतरविण्याच्या ठिकाणी मच्छिमारांना मुलभूत सुविधा पुरविणे		९५०.००	०.००	०.००	०.००	काम प्रगतीपथावर आहे परंतू नाबार्ड मधून वगळण्यात आले.
		दिवाळेगाव, ता. बेलापूर, जि. ठाणे येथे मासे उतरविण्याच्या ठिकाणी मच्छिमारांना मुलभूत सुविधा पुरविणे		१०२०.००	०.००	०.००	०.००	काम पूर्ण (नाबार्डकडून काम रद्द झाल्याने राज्य शासनाकडून निधी मागणीकरीता प्रस्ताव सादर परंतू निधी अप्राप्त)
		पाचुबंदर, ता. वसई, जि. पालघर येथे मासे उतरविण्याच्या ठिकाणी मच्छिमारांना मुलभूत सुविधा पुरविणे		९३०.००	०.००	०.००	०.००	काम पूर्ण परंतू नाबार्ड मधून वगळण्यात आले.
			एकूण (अ)	५४६६.००	०.००	०.००	०.००	
२	नाबार्ड मालिका- २३	१. धाकटी डहाणू, ता. डहाणू, जि. पालघर येथे मासळी उतरविण्याच्या केंद्रावर मच्छिमारांना मुलभूत सोयी सुविधा पुरविणे.		१२०४.४२	०.००	०.००	०.००	काम प्रगतीपथावर, (नाबार्डकडून काम रद्द झाल्याने राज्य शासनाकडून निधी मागणीकरीता प्रस्ताव सादर परंतू निधी अप्राप्त)
		२. दिघी ता. श्रीवर्धन जि. रायगड येथे मासळी उतरविण्याच्या केंद्रावर मच्छिमारांना मुलभूत सोयी सुविधा पुरविणे.		१४४०.१०	०.००	०.००	०.००	काम पूर्ण, (नाबार्डकडून काम रद्द झाल्याने राज्य शासनाकडून निधी मागणीकरीता प्रस्ताव सादर परंतू निधी अप्राप्त)
		३. राजपुरी ता. मुरुड जि. रायगड व वेलदुर ता. गुहागर जि. रत्नागिरी येथे मासळी उतरविण्याच्या केंद्रावर मच्छिमारांना मुलभूत सोयी सुविधा पुरविणे.		९०३.९५	०.००	०.००	०.००	काम पूर्ण, (नाबार्डकडून काम रद्द झाल्याने राज्य शासनाकडून निधी मागणीकरीता प्रस्ताव सादर परंतू निधी अप्राप्त)
		४. वेलदुर, ता. जि. रत्नागिरी येथे मासळी उतरविण्याच्या केंद्रावर मच्छिमारांना मुलभूत सोयी सुविधा पुरविणे.		८२४.९०	०.००	०.००	०.००	काम प्रगतीपथावर, (नाबार्डकडून काम रद्द झाल्याने राज्य शासनाकडून निधी मागणीकरीता प्रस्ताव सादर परंतू निधी अप्राप्त)
			एकूण (ब)	४३७३.३७	०.००	०.००	०.००	

विवरणपत्र -३								
३	नाबार्ड मालिका- २४	१. नवाबाग, ता. वेंगुर्ला, जि. सिंधुदुर्ग येथे मासळी उतरविण्याच्या केंद्रावर मच्छिमारांना मुलभूत सोयी सुविधा पुरविणे.		३६२५.३५	०.००	०.००	०.००	काम प्रगतिपथावर आहे.
		२. नांदगाव, ता. मुरुड, जि. रायगड येथे मासळी उतरविण्याच्या केंद्रावर मच्छिमारांना मुलभूत सोयी सुविधा पुरविणे.		४२९६.६३	०.००	०.००	०.००	काम पूर्ण, (नाबार्डकडून काम रद्द झाल्याने राज्य शासनाकडून निधी मागणीकरीता प्रस्ताव सादर परंतु निधी अप्राप्त)
			एकूण (क)	७९२१.९८	०.००	०.००	०.००	
४	राष्ट्रीय कृषि विकास योजना	उत्तन पातन व उत्तन भातोडी जि. ठाणे येथे मासे उतरविण्याच्या ठिकाणी मच्छिमारांना मुलभूत सुविधा पुरविणे		५४१६.७०	१०१४.००	०.०००	१०१४.००	काम प्रगतिपथावर आहे
		मढ तळपशा, ता. अंधेरी, जि. मुंबई उपनगर येथे मासे उतरविण्याच्या ठिकाणी मच्छिमारांना मुलभूत सुविधा पुरविणे		३०४५.५०	५३६.९	०.०००	५३६.९	काम पूर्ण
		मुर्बे ता. व जि. पालघर येथे मासळी उतरविण्याच्या केंद्रावर मच्छिमारांना मुलभूत सोयी सुविधा पुरविणे.		६३८.७०	१२२.३२	०.०००	१२२.३२	काम पूर्ण
			एकूण	९१००.९०	१६७३.२२	०.०००	१६७३.२२	
५	निलक्रांती योजना	बोडणी , जि. रायगड		८००.०००	०.००	७५.९३	७५.९३	काम प्रगतिपथावर आहे.
				०	०	०	०	
			एकूण -	८००.००	०.००	७५.९३	७५.९३	
६	प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजना	१. शिरोडा, जि. सिंधुदुर्ग		१५२४.००	०.००	०.००	०.००	मुंबई.
		२. रेवदंडा, जि. रायगड		४५९६.००	०.००	०.००	०.००	
		१. दांडी मालवाण, जि. सिंधुदुर्ग		४५२.००	०.००	०.००	०.००	कार्यान्वयीन यंत्रणा-महाराष्ट्र मत्स्योदयोग विकास महामंडळ
		२. तारामुंबरी, जि. सिंधुदुर्ग		७७६.००	१५७.२०	१०४.८०	२६२.००	
		३. दाभोळ, जि. रत्नागिरी		९३९.००	३३९.६६	२२६.४४	५६६.१०	
		४. पालशेत, जि. रत्नागिरी		८३४.००	६४.८०	४३.२०	१०८.००	
		५. असगोळी, जि. रत्नागिरी		८८३.००	०.००	०.००	०.००	
		६. बुधल, जि. रत्नागिरी		६५७.००	०.००	०.००	०.००	
		७. कोर्लाई, जि. रायगड		७६५.००	२४४.५५	१६२.९६	४०७.५१	
			एकूण -	११४२६.००	८०६.११	५३७.४०	१३४३.५१	
७	प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजना	१. महानगरपालिका सांगली		८०७.५३	१९९.४६	१३२.९७	३३२.४३	कार्यान्वयीन यंत्रणा-संबंधित महानगरपालिका.
		२. महानगरपालिका चंद्रपूर		५९५.००	८६.९५	५७.९६	१४४.९१	
		३. महानगरपालिका नागपूर		२१०५.५८	०.००	०.००	०.००	
			एकूण -	३५०८.११	२८६.४१	१९०.९३	४७७.३४	

विवरणपत्र -३								
८	मत्स्यव्यवसाय क्षेत्रातील पायाभूत विकास (FIDF)	१.हर्णे, जि . रत्नागिरी		२०५२५.३५	५०००.००	०.००	५०००.००	कार्यान्वयीन यंत्रणा-महाराष्ट्र मेरी टाईम बोर्ड, मुंबई.
		२.साखरीनाटे, जि . रत्नागिरी		१५३४७.२३	६४००.००	०.००	६४००.००	
		३. जीवना, जि. रायगड		१९७२६.११	८४००.००	०.००	८४००.००	
		४. भरडखोल, जि. रायगड		१६७२१.८५	३१००.००	०.००	३१००.००	
		५.सातपाटी , जि . पालघर		३३०६३.९३	३०००.००	०.००	३०००.००	
		६. मत्स्य विज्ञान संकुल, नागपूर		१८९५.६२	१००.००	०.००	१००.००	
			एकुण -	१०७२८०.०९	२६०००.००	०.००	२६०००.००	
९	केंद्र पुरस्कृत योजना	करंजा ता. उरण जि. रायगड येथील मत्स्यबंदर विकसित करणे		१४९८०.००	०.००	०.००	०.००	सदरचे काम महाराष्ट्र मेरीटाईम बोर्ड, मुंबई यांचेमार्फत प्रगतिपथावर आहे.
		आनंदवाडी ता. देवगड जि. सिंधुदुर्ग येथील मत्स्यबंदर विकसित करणे		८८४४.००	०.००	०.००	०.००	सदरचे काम महाराष्ट्र मत्स्योदयोग विकास महामंडळ, मुंबई यांचेमार्फत प्रगतिपथावर आहे.
		मिरकरवाडा, जि. रत्नागिरी येथील मत्स्यबंदर विकसित करणे		७४६९.००	०.००	५००.२८	५००.२८	सदरचे काम महाराष्ट्र मेरीटाईम बोर्ड, मुंबई यांचेमार्फत प्रगतिपथावर आहे.
		ससून गोदी , मुंबई येथील मत्स्यबंदर विकसित करणे		९२५१.५२	०.००	५००.००	५००.००	सदरचे काम महाराष्ट्र मत्स्योदयोग विकास महामंडळ, मुंबई यांचेमार्फत प्रगतिपथावर आहे.
			एकुण -	४०५४४.५२	०.००	१०००.२८	१०००.२८	

विवरणपत्र -४

माधिल ३ वर्षाच्या खर्चाची माहिती (सन २०२३-२४ ते २०२५-२६) (योजनांतर्गत योजना) (रुपये हजार)

अ.क्र.	योजना	लेखाशिर्ष	एकुण तरतूद २०२३-२४	प्रत्यक्ष खर्च मार्च अखेर २०२३-२४	एकुण तरतूद २०२४-२५	प्रत्यक्ष खर्च मार्च अखेर २०२४-२५	एकुण तरतूद २०२५-२६	प्रत्यक्ष खर्च मार्च अखेर २०२५-२६
१	२	३	६	७	८	९	१०	११
१	मागणी क्र.एच-०६, २४०५- स्वेच्छा अनुदान (discretionary grant)	२४०५०४९६	१२६९२	२२७०.३५६	१२६९२	६८८.६८५	५००००	१०१४.००
२	प्रधान मंत्री मत्स्यसंपदा योजना (केंद्रीय क्षेत्र योजना) केंद्र हिस्सा १००%	२४०५७४७२	८६३२१	०	१	०	१	०
			१	०	०	०	०	०
३	प्रधान मंत्री मत्स्यसंपदा लाभार्थीभिमुख योजना (सर्वसाधारण पुरुष) केंद्र हिस्सा २४% भूजल मत्स्यव्यवसाय	२४०५७५०७	१३९५६५	१०८७४९	१४२५४९	६८४५.४०१	४९४००	११२१०.१८४
		२४०५७५०७	१	०	१	०		
४	प्रधान मंत्री मत्स्यसंपदा लाभार्थीभिमुख योजना (सर्वसाधारण पुरुष) राज्य हिस्सा १६% भूजल मत्स्यव्यवसाय	२४०५७५१६	९३०४३	७२४९९	९५०३३	४५६३.६०१	३२९३३	७४७३.४६
		२४०५७५१६	०	०	१	०.०००	०.००	०.००
५	प्रधान मंत्री मत्स्यसंपदा लाभार्थीभिमुख योजना (सर्वसाधारण महिला) केंद्र हिस्सा ३६% भूजल मत्स्यव्यवसाय	२४०५७५२५	१	०	१	०.०००	०	०.००
		२४०५७५२५	८०१०१७	६९९७९३	९०१०१६	१०७४९९.८६६	७००६८०	२९६५६५.७७७
६	प्रधान मंत्री मत्स्यसंपदा लाभार्थीभिमुख योजना (सर्वसाधारण महिला) राज्य हिस्सा २४% भूजल मत्स्यव्यवसाय	२४०५७५३४	५३४०११	४६६५२९	६००६७७	७१६६६.५७६	४६७१२०	२०६३६९.१३
		२४०५७५३४	१	०	१	०		
७	प्रधान मंत्री मत्स्यसंपदा लाभार्थीभिमुख योजना (सर्वसाधारण पुरुष) केंद्र हिस्सा २४% निमखारेपाणी मत्स्यव्यवसाय	२४५०७५९९	११३६	११३६	८४३	०	२००००	०
		२४०५७५९९	१	०	१	०	०	०
८	प्रधान मंत्री मत्स्यसंपदा लाभार्थीभिमुख योजना (सर्वसाधारण पुरुष) राज्य हिस्सा १६% निमखारेपाणी मत्स्यव्यवसाय	२४०५७६०५	१२९१	१२९१	५६१	०	13333	०
		२४०५७६०५	१	०	१	०	०	०
९	प्रधान मंत्री मत्स्यसंपदा लाभार्थीभिमुख योजना (सर्वसा महिला) केंद्र हिस्सा ३६% निमखारेपाणी मत्स्यव्यवसाय	२४०५७६१४	३९३१	३९३१	४१३९	८९८.५६	३२४०	१६८४.८०
		२४०५७६१४	१	०	१	०		
१०	प्रधान मंत्री मत्स्यसंपदा लाभार्थीभिमुख योजना (सर्वसाधारण महिला) राज्य हिस्सा २४% निमखारेपाणी मत्स्यव्यवसाय	२४०५७६२३	२६२१	२६२१	२७५९	५९९.०४	०	०
		२४०५७६२३	१	०	१	०	२१६०	११२३.२०
११	(०४)(०१) प्रधान मंत्री मत्स्यसंपदा योजना (केंद्रीय क्षेत्र योजना) केंद्र हिस्सा १००%	२४०५७६५२	३८४१०	०	१	०	१	०
		२४०५७६५२	१	०	०	०	०	०
१२	प्रधान मंत्री मत्स्यसंपदा लाभार्थीभिमुख योजना (सर्वसाधारण पुरुष) केंद्र हिस्सा २४% सागरी मत्स्यव्यवसाय	२४०५७६८८	५४९०५	५६२३२	५८८०४	१३०.८०	५००००	१२१७६.८८
		२४०५७६८८	१	०	१	०	०	०
१३	प्रधान मंत्री मत्स्यसंपदा लाभार्थीभिमुख योजना (सर्वसाधारण पुरुष) राज्य हिस्सा १६% सागरी मत्स्यव्यवसाय	२४०५७६९७	३६६०३	३७४८८.३३४	३९२०२	८७.२०	३३३३३	८११७.९२
		२४०५७६९७	१	०	१	०		
१४	प्रधान मंत्री मत्स्यसंपदा लाभार्थीभिमुख योजना (सर्वसाधारण महिला) केंद्र हिस्सा ३६% सागरी मत्स्यव्यवसाय	२४०५७७०३	२९३११४	२४१६५९	३१२४१४	६०५०.६२८	२४९२००	७१३४६.३१
		२४०५७७०३	१	०	१	०	०	०

विवरणपत्र -४

मागिल ३ वर्षांच्या खर्चाची माहिती (सन २०२३-२४ ते २०२५-२६) (योजनांतर्गत योजना) (रुपये हजार)

अ.क्र.	योजना	लेखाशिर्ष	एकूण तरतूद २०२३-२४	प्रत्यक्ष खर्च मार्च अखेर २०२३-२४	एकूण तरतूद २०२४-२५	प्रत्यक्ष खर्च मार्च अखेर २०२४-२५	एकूण तरतूद २०२५-२६	प्रत्यक्ष खर्च मार्च अखेर २०२५-२६
१	२	३	६	७	८	९	१०	११
१५	प्रधान मंत्री मत्स्यसंपदा लाभार्थीभिमुख योजना (सर्वसाधारण महिला) राज्य हिस्सा २४% सागरी मत्स्यव्यवसाय	२४०५७७१२	१९५४०९	१६११०५	२०८२७६	४०३३.७५३	१६६१३३	४७५६४.२०
		२४०५७७१२	१	०	१	०		
१६	प्रधान मंत्री मत्स्यसंपदा लाभार्थीभिमुख नसलेल्या योजना (बहुउद्देशिय समर्थन सेवा सागरमित्र) केंद्र हिस्सा ६०% सागरी मत्स्यव्यवसाय	२४०५७७२१	२५२०८७	१७१०००	२५४०७७	६१७७४.७११	६००००	१९४५१.९४
		२४०५७७२१	१	०	१	०		
१७	प्रधान मंत्री मत्स्यसंपदा लाभार्थीभिमुख नसलेल्या योजना (बहुउद्देशिय समर्थन सेवा- सागरमित्र) राज्य हिस्सा ४०% सागरी मत्स्य.	२४०५७७३२	१६८०१८	११३९९९	१६९३८४	८६३६३.२९२	४००००	३९५६७.९६
		२४०५७७३२	१	०	१	०		
१८	प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजना(०४)(११) मासेमारी बंदी कालावधी दरम्यान मच्छिमारांना उदरनिर्वाहाकरीता अर्थसहाय्य (रा.हि. ५०%)	२४०५७८२१	२९९९	०	२९९९	०	५००३	२९२२.७५
		२४०५७८२१	१	०	१	०		
१९	प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजनेअंतर्गत मच्छिमारांसाठी कल्याणकारी योजना- (०१)(०१) कार्यरत मच्छिमारांसाठी अपघात गट विमा योजना (४०% राज्य हिस्सा)	२४०५७८६६	५४९९	४९०४.००८	१५०००	४८१९.९४२	१५०००	७३४६.८३
			०	०	०	०	०	०
२०	(०४)(०२) प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजना(केंद्रिय क्षेत्र योजना) (सर्वसाधारण पुरुष)केंद्र.हि. ४०%)	२४०५७४८१	०	०	१	०	१	०
२१	(०४)(०३) प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजना(केंद्रिय क्षेत्र योजना)(सर्वसाधारण महिला)केंद्र.हि.६०%)	२४०५७४९२	०	०	१	०	१	०
२२	(०४)(०८)प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा लाभार्थी हिस्सा नसलेल्यां योजना (केंद्र पुरस्कृत योजना) केंद्र.हि. ६०%)	२४०५७५४३	०	०	६०००१	०	१	०
२३	(०४)(०९)प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा लाभार्थी हिस्सा नसलेल्या योजना (केंद्र पुरस्कृत योजना) राज्य.हि. ४०%)	२४०५७५५२	०	०	११६५०१	०	१	०
२४	(०४)(०१)प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजना (केंद्रीय क्षेत्र योजना) केंद्र हि. १००%)	२४०५७५६१	०	०	१	०	१	०
२५	(०४)(०२)प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजना (केंद्रीय क्षेत्र योजना) (सर्वसाधारण पुरुष)	२४०५७५७२	०	०	१	०	१	०
२६	(०४)(०३)प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजना (केंद्रीय क्षेत्र योजना)(सर्वसाधारण महिला)केंद्र हि. ६०%)	२४०५७५८१	०	०	१	०	१	०
२७	(०४)(०८)प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजना (लाभार्थी हिस्सा नसलेल्या योजना)केंद्र हि. ६०%)	२४०५७६३२	०	०	१	०	१	०
२८	(०४)(०९)प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजना लाभार्थी हिस्सा नसलेल्या योजना(केंद्र पुरस्कृत योजना). राज्य हि.४०%)	२४०५७६४१	०	०	१	०	१	०
२९	(०४)(०२)प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजना (केंद्रीय क्षेत्र योजना)(सर्वसाधारण पुरुष)	२४०५७६६१	०	०	१	०	१	०
३०	(०४)(०३)प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजना (केंद्रीय क्षेत्र योजना)(सर्वसाधारण महिला)केंद्र हि. ६०%)	२४०५७६७९	०	०	१	०	१	०
३१	(०४)(१०)प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजना मासेमारी बंदी कालावधी दरम्यान मच्छीमारांना उदरनिर्वाह करीता अर्थसहाय्य केंद्र हि. ५०%)	२४०५७८१२	०	०	२९९९	०	०	०
		२४०५७८१२	०	०	१	०	५००३	२९२२.७५
३२	(०२)(०५)जलाम वाहतूक व पणन (राष्ट्रीय सहकार विकास महामंडळ)कार्यक्रम	२४०५०३८९	०	०	१	०	१	०
	मागणी क्र.टि-०५, २४०५- मत्स्यव्यवसाय (आदिवासी विकास विभाग) :		२७१०७९६	२१४३७३६	२९९९९५४	३५६०२२	१९६२५५२	७३६८५८.०९

विवरणपत्र -४

मागिल ३ वर्षाच्या खर्चाची माहिती (सन २०२३-२४ ते २०२५-२६) (योजनांतर्गत योजना) (रुपये हजार)

अ.क्र.	योजना	लेखाशिर्ष	एकुण तरतूद २०२३-२४	प्रत्यक्ष खर्च मार्च अखेर २०२३-२४	एकुण तरतूद २०२४-२५	प्रत्यक्ष खर्च मार्च अखेर २०२४-२५	एकुण तरतूद २०२५-२६	प्रत्यक्ष खर्च मार्च अखेर २०२५-२६
१	२	३	६	७	८	९	१०	११
१	प्रधान मंत्री मत्स्यसंपदा योजना (अ.ज.) केंद्र हिस्सा ३६%	२४०५७७६८	९२१८५	१०१४६२	७४९९९	६०००.००	५७९८९	१९९९९.५०
			१	०	१	०	०	०
२	प्रधान मंत्री मत्स्यसंपदा योजना (अ.ज.) राज्य हिस्सा २४%	२४०५७७७७	१९९९९	६७६४१	४९९९९	४०००	३८६५९	१३३३३.००
			१	०	१	०	०	०
	एकुण मागणी क्र.टि-०५ (योजनांतर्गत)		११२१८६	१६९१०३	१२५०००	१००००.००	९६६४८	३३३३२.५०
	मागणी क्र.एन-०३, २४०५-मत्स्यव्यवसाय (७८९- अनुसूचित जाती उपयोजना)							
१	प्रधान मंत्री मत्स्यसंपदा लाभार्थीभिमुख योजना (अ.जा.) केंद्र हिस्सा ३६%	२४०५७७९५	२२८४९९	२२८४००	२८२७४९	४९९९९.५०	४२४०७५	३२४२४६.७९
			१	०	१	०	०	०
२	प्रधान मंत्री मत्स्यसंपदा लाभार्थीभिमुख योजना (अ.जा.) राज्य हिस्सा २४%	२४०५७८०१	१५२२९९	१५२२९९	१८८४९९	३३३३३.००	२८२७१६	२१६१६४.५२
			१	०	१	०	०	०
	एकुण मागणी क्र.एन-०३ (कार्यक्रम) (योजनांतर्गत योजना)		३८०८००	३८०६९९	४७१२५०	८३३३२.५०	७०६७९१	५४०४११.३१
	एकुण- २४०५		३२०३७४२	२६९३५३८	३५९६२०४	४४९३५४	२७६५९९१	१३१०६०२
	मागणी क्र. डी-०९, ४४०५-मत्स्यव्यवसायावरील भांडवली खर्च							
१	(००) (१०३) सागरी मत्स्यव्यवसाय, (००)(०२) लहान मासेमारी बंदरे, रा.यो.यो.	४४०५०६५१	१५००००	९४००	५००००	०	१२६६३४	५९४४८
		४४०५०६५१	०	०	०	०	१	०
२	(००)(१९५)सहकारी संस्थांना मदत, पं.यो.यो., (०१)(०३) यांत्रिक नौका, रा.स.वि. नि. हिस्सा	४४०५०१६८	१	०	१	०	१	०
३	(०१)(१२) जतन, वाहतूक व पणन- ट्रक, वाहने, डिझेल टँकर खरेदी विक्री व गोदाम बांधणी (रा.स.वि.म.हिस्सा १५%) (कार्यक्रम)	४४०५०५७१	१	०	१	०	१	०
४	(०१)(११) जतन, वाहतूक व पणन- बर्फ, कारखाने व शीतगृहे (रा.स.वि.म.हिस्सा २०%) (कार्यक्रम)	४४०५०५६२	८८२२२	८८२२०	१	०	१	०
५	(०१)(०५) जतन, वाहतूक व पणन, रा.स.वि.नि .हिस्सा	४४०५०१७७	२३३७२	२३३७०	१	०	१	०
६	(०१)(०८) यांत्रिक नौका, वि.घ.यो. (राज्य हिस्सा)	४४०५०५३३	०	०	०	०		
७	(०१)(१०)यांत्रिक नौका,रा.स.वि.नि.हिस्सा	४४०५०५५१	१	०	१	०	१	०
८	(००)(०५)मासेमारी बंदरे आणि लहान जेट्टीचे बांधकाम (नाबार्ड हिस्सा ९५ %)	४४०५३२९२	४२७५००	३१४३८७.८९	३२७५००	२७०७९१.७७	४००००	०
९	(००)(०६)मासेमारी बंदरे आणि लहान जेट्टीचे बांधकाम (राज्य हिस्सा ५ %)	४४०५३३०९	२२५००	१६३७१.७३१	२२५००	१४२५२.२०	२०००	०

विवरणपत्र -४

अ.क्र.	योजना	लेखाशिर्ष	एकुण तरतुद २०२३-२४	प्रत्यक्ष खर्च मार्च अखेर २०२३-२४	एकुण तरतुद २०२४-२५	प्रत्यक्ष खर्च मार्च अखेर २०२४-२५	एकुण तरतुद २०२५-२६	प्रत्यक्ष खर्च मार्च अखेर २०२५-२६
	मागिल ३ वर्षाच्या खर्चाची माहिती (सन २०२३-२४ ते २०२५-२६) (योजनांतर्गत योजना)					(रुपये हजार)		
१	२	३	६	७	८	९	१०	११
१०	(००)(०२) मासेमारी बंदराचे आधुनिकीकरण करणे (५० टक्के राज्य हिस्सा)	४४०५३३६३	३८७२९९	०	८७३६९	०	५००००	५००००
		४४०५३३६३	१	०	१	०	०	०
११	(००)(०३) मासेमारी बंदराचे आधुनिकीकरण करणे (५० टक्के केंद्र हिस्सा)	४४०५३३७२	३८७२९९	०	८७३६९	०	५००००	०
		४४०५३३७२	१	०	१	०	०	०
१२	(००)(०७) लहान मासेमारी बंदरे बांधकाम, (५०% केंद्र हिस्सा)	४४०५३४०७	९९९९९	०	१२००००	०	५८६०१	०
		४४०५३४०७	१	०	०	०	०	०
१३	(००)(०८) लहान मासेमारी बंदरे बांधकाम, (५०% राज्य हिस्सा)	४४०५३४१६	९९९९९	४९९९९.५	१२००००	६११७३.६०	५४७०१	५००२७.७०
		४४०५३४१६	१	०	१	०	०	०
१४	(०२) (०२) प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा लाभार्थी हिस्सा नसलेल्या योजना (केंद्र हिस्सा ६० टक्के)	४४०५३४७२	१०००००	७९९००	२९९९९९	१०८००.००	१६२००१	८०६१०.६९
		४४०५३४७२	१	०	१	०	०	०
१५	(०२) (०३) प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा लाभार्थी हिस्सा नसलेल्या योजना (राज्य हिस्सा ४० %)	४४०५३४८१	६६६८०	११९९४६.६७	२०००००	७२००.००	१०८००१	६१३३३.००
		४४०५३४८१	१५२४४	०	०	०	०	०
१६	(०१)(०१) प्रधान मंत्री मत्स्यसंपदा केंद्रीय क्षेत्र योजना (केंद्र हिस्सा १००%)	४४०५३४३४	०	०	१	०	१	०
१७	(०१) (०२) प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा लाभार्थी हिस्सा नसलेल्या योजना (केंद्र हिस्सा ६० %)	४४०५३४४३	०	०	४३५०१	०	३७५००१	२८६४०.९१
१८	(०१) (०३) प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा लाभार्थी हिस्सा नसलेल्या योजना (राज्य हिस्सा ४० %)	४४०५३४५२	०	०	२९००१	०	२५०००१	१९०९३.९४
१९	(०२)(०१) प्रधान मंत्री मत्स्यसंपदा केंद्रीय क्षेत्र योजना (केंद्र हिस्सा १००%)	४४०५३४६१	०	०	१	०	१	०
२०	(००)(०९) मत्स्यव्यवसाय क्षेत्रातील पायाभूत सुविधा विकास निधी योजनेची कामे (FIDF)	४४०५३४९९	२०००००	२०००००	१४४६०२८	१२८७५००.००	२६०००००	२६०००००.००
	(०१)(०१) मत्स्यव्यवसाय विकास महामंडळ (राज्य योजना) (कार्यक्रम)	४४०५०१०३	०	०	०	०	२००	०.००
	एकूण ४४०५-मत्स्य.भां.खर्च		२०६८१२२	१००१५९६	२८३३२७८	१६५१७१७.५७	३८७७१४८	२९४९१५४.३०
	मागणी क्र. डी-१०, ६४०५-मत्स्यव्यवसायासाठी खर्च							
१	(००)(१९५) मच्छिमार सहकारी संस्थांना कर्जे,पं.यो.यो.(००)(०१) यांत्रिक नौका/खोल सागरातील मासेमारी नौकांसाठी कर्जे, रा.स.वि.नि.हिस्सा	६४०५००८१	१	०	१	०	१	०
२	(००)(०२) जतन, वाहतुक व पणन, रा.स.वि.नि. हिस्सा	६४०५००७२	१	२५७०७०	१	०	१	०
	एकूण ६४०५ मत्स्य.कर्जे.		२	२५७०७०	२	०	२	०
	एकूण २४०५ - मत्स्यव्यवसाय		३२०३७४२	२६९३५३८	३५९६२०४	४४९३५४.४८	२७६५९९१	१३१०६०१.९०
	एकूण ४४०५ - मत्स्य.भां.खर्च		२०६८१२२	१००१५९६	२८३३२७८	१६५१७१७.५७	३८७७१४८	२९४९१५४.३०
	एकूण मत्स्यव्यवसाय		५२७१८६६	३९५२२०४	६४२९४८४	२१०१०७२	६६४३१४१	४२५९७५६.२०

विवरणपत्र -४

मागील ३ वर्षांच्या खर्चाची माहिती (सन २०२३-२४ ते सन २०२५-२६) (योजनेत्तर योजना)

(रुपये हजार)

अ. क्र.	योजना	लेखाशिर्ष	एकुण तरतुद २०२३-२४	प्रत्यक्ष खर्च मार्च अखेर २०२३-२४	एकुण तरतुद २०२४-२५	प्रत्यक्ष खर्च मार्च अखेर २०२४-२५	एकुण तरतुद २०२५-२६	प्रत्यक्ष खर्च मार्च अखेर २०२५-२६
१	२	३	४	५	६	७	८	९
१	२४०५- मत्स्यव्यवसाय (योजनेत्तर योजना), ००१-संचालन व प्रशासन, (०१) मुख्य कार्यालय व प्रादेशिक कार्यालय (२४०५ ००२१)	२४०५००२१	२४५९०४.०००	२११८७०.३५९	२७४६६९.२८	२५११९७.५७४	३०३५८०	१६७८८४
२	२४०५- मत्स्यव्यवसाय (योजनेत्तर योजना), ००१-संचालन व प्रशासन, (०२) जिल्हा कार्यालये (२४०५ ००३९)	२४०५००३९	४४२११०.०००	३५२२७८.९१६	४३३१७२.५७	३८७२३५.४३२	४८३७४६	३७४८८४
३	१०१-भुजल मत्स्यव्यवसाय, (०१)(०१) मत्स्यबीज केंद्रे,(२४०५००७५)	२४०५००७५	५१३२.०००	३५८६.३००	३८५१.३५	३४४१.५८४	५२६७	११७८
४	१०१-भुजल मत्स्यव्यवसाय, (०१)(०२)अवरुध्द पाण्यात मत्स्यसंवर्धन (२४०५००८४)	२४०५००८४	३०९.०००	१३३.३५८	२५४.८५	२३२.८४३	२९६	८५
५	१०१-नदीमुख/निमखाऱ्या पाण्यातील मत्स्यव्यवसाय, (०१)(०२) निमखाऱ्या पाण्यात मत्स्यसंवर्धन (२४०५०१९१)	२४०५०१९१	०.०००	०.०००	०.०००	०.०००	०.०००	०.०००
६	१०३-सागरी मत्स्यव्यवसाय, (०१)(०१) सागरी मासेमारी नियमन (२४०५०२२६)	२४०५०२२६	१२५९५९.०००	११६०३९.२६२	१८३७२६.१०	१८३३८०.४०२	१२०००३	९५
७	१०३-सागरी मत्स्यव्यवसाय, (०१)(०२) मासळी उतरविण्याची केंद्रे (२४०५०२६२)	२४०५०२६२	१३२.०००	१४.२५०	०.०००	०.०००	१४६.०००	०.०००
८	१०३-सागरी मत्स्यव्यवसाय, (०१)(०३) हायस्पिड डिझेल तेलावरील विक्रीकराच्या प्रतिपूर्तीसाठी अर्थसहाय्य (२४०५१२७८)	२४०५१२७८	२६१३०००.०००	२६८७०९९.२५५	१२६००००	१२६००००	१४७७८०१	११०७
९	१०३-सागरी मत्स्यव्यवसाय, (०१)(०४) नैसर्गिक आपत्तीत मृत पावलेल्या मच्छिमारांच्या वारसांना अनुदान (२४०५१२८७)	२४०५१२८७	५१००.०००	५१००.०००	२१००	२१००	२७००	१००
१०	१०३-सागरी मत्स्यव्यवसाय, (०१)(०५) नैसर्गिक आपत्तीतमुळे आपदग्रस्त मच्छिमारांना सानुग्रह अनुदान वाटप (२४०५ ४८६७)	२४०५४८६७	०.०००	०.०००	०.०००	०.०००	०.०००	०.०००
११	१०९-प्रसार व प्रशिक्षण,(०१)(०३) मच्छिमारांना प्रशिक्षण (२४०५०२९१)	२४०५०२९१	२७.०००	५.५३५	२५	८.६	२७	०.०००
१२	१०९-प्रसार व प्रशिक्षण, (०१)(०४) जिल्हा परिषदांना सहायोजन अनुदान (कोषागारातून देय शाळा) (२४०५ १२०४)	२४०५१२०४	६०५९६.०००	३२५१२.९४०	६१४६१.०४	३१७३३.१२५	७७५५६	०.०००
१३	८००- इतर खर्च, (०१)(०१) तारापोरवाला मत्स्यालय (२४०५०३९८)	२४०५०३९८	१७२७९.०००	९१७३.७४८	४४७०	३८०३.११६	४०१६	३३६२.०००
१४	मुख्य कार्यालय व प्रादेशिक कार्यालय (भारित) (२४०५००१२)	२४०५००१२	१५०.०००	०.०००	०	०	१५०	०.०००
१५	१०१ - गोडया पाण्यातील मत्स्यव्यवसाय, (०१)(०४)शासकिय मत्स्यबीज/ कोळंबी बीज उत्पादन व संवर्धन केंद्र दुरुस्ती खर्च, दैनंदिन खर्च,केंद्र आधुनिकीकरण	२४०५८२४५	०.०००	०.०००	१३५५६	१२२०२.५०९	१	०.०००
१६	मागणी क्र.डी-११, ७६१० शासकीय कर्मचारी इत्यादिंना कर्जे	७६१००२११	०.०००	०.०००	१८४५५.०२४	१७१७७.२१५	४८१९३	४४१०
	एकूण (अनिवार्य) (योजनेत्तर) (दत्तमत) (भारीत)		३५९५७७८.०००	३४२५८१३.९२३	२२५६०१२.११४	२१६१२३२.४८०	२५२०४८२.०००	५५४७०५.०००

विवरणपत्र - ५									
जिल्हावार्षिक योजना (सर्वसाधारण/आदिवासी योजना व आदिवासी क्षेत्राबाहेरिल उपयोजना/ विशेष घटक योजना) (रु. लाख)									
मत्स्यव्यवसायासाठी मागील १५ वर्षातील मंजूर तरतूद व झालेला खर्च यांचा तपशिल दर्शविणारे विवरणपत्र									
अ. क्र.	सन	सर्वसाधारण योजना (जिल्हास्तरीय योजना)		आदिवासी उपयोजना/ आदिवासी क्षेत्राबाहेरील उपयोजना (TSP-OTSP)		विशेष घटक योजना (SCP)		एकुण	
		मंजूर तरतूद	खर्च	मंजूर तरतूद	खर्च	मंजूर तरतूद	खर्च	मंजूर तरतूद	खर्च
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०
१	२०१०-११	२२९७.३६	२२९७.३६	५६.९	५६.८७	१६.०५	१५.६३	२३७०.३१	२३६९.८६
२	२०११-१२	२१८८.६९	२१८४.९२	८१.३०	८१.१८	६.८१	६.८१	२२७६.८	२२७२.९१
३	२०१२-१३	१४१३.६४	१४१३.६४	११३.१	११३.१	४.०५	४.०५	१५३०.७९	१५३०.७९
४	२०१३-१४	२६४९.७४	२६४९.७४	५७.८३	५७.८३	९.०७	९.०७	२७१६.६४	२७१६.६४
५	२०१४-१५	३०४९.०१	३०४९.०१	११५.३७	११५.३७	४.८९	४.८४	३१६९.२७	३१६९.२२
६	२०१५-१६	३१६३.९८	२७१५.१३	९७.९२	९६.६१	४.७३	४.७३	३२६६.६३	२८१६.४७
७	२०१६-१७	३११३.९५	२५५५.९३	१२०.६	९८.९७	२०.५७	३.९८	३२५५.१२	२६५८.८८
८	२०१७-१८	२९४६.५६	२९४६.५६	१३२.२	१३२.२	५.७७	५.७७	३०८४.५३	३०८४.५३
९	२०१८-१९	२८६९.६५	२६६५.२३	१३५.९७	१३४.३७	५.०९	५.०९	३०१०.७१	२८०४.६९
१०	२०१९-२०	३६५३.९३	२०१६.३७	१७१.७३	९९.०८	१२.८८	११.५७	३८३८.५४	२१२७.०२
११	२०२०-२१	३९९८.७२	२८८३.७२	१५६.६३	६७.१६	१४.०९	५.०७	४१६९.४४	२९५५.९५
१२	२०२१-२२	४२२०.१८	२७८१.५१	१०९.०४	५१.४६	१४.४९	६.५४	४३४३.७१	२८३९.५१
१३	२०२२-२३	६३९०.१४	३९०७.१८६८	७०.६४	६८.२६	१३.०३	२०८.४०	६४७३.८१	४१८३.८४६८
१४	२०२३-२४	७०३९.१६	४१७३.६५७९	१८१.८४	७४.८३	४६.७६	१४.४०	७२६७.७६	४२६२.८८२९
१५	२०२४-२५	१००९५.१५	५८७३.७३	२६५.५९	७८.९०	३०.५९	१९.६०	१०३९१.३३	५९७२.२३
१६	२०२५-२६	११६१८.६२	९४७२.४०	२५२.१५	१६८.६०	३४.५७	३१.८४	११९०५.३४	९६७२.८४

प्रकरण- १
राज्यस्तरीय योजना

योजना क्रमांक		१	
१	योजनेचे नाव	मच्छीमार बंदरांचा विकास (अभ्यास गट)	
२	योजनेचे वर्गीकरण	राज्यस्तरीय	
३	सन २०२६-२७ साठी अर्थसंकल्पीय तरतूद	लेखाशिर्ष	राज्य हिस्सा (रु. लाख)
		४४०५०६५१	१०००.००

योजनेचे संक्षिप्त वर्णन: -

नाबार्ड कार्यालयाचे दि. ०१.०९.२०२३ च्या पत्रान्वये नाबार्ड मालिका २२,२३ व २४ मधील ८ कामे वगळल्याने तसेच दिनांक १९.१०.२०२३ च्या पत्रान्वये नाबार्ड मालिका २२ व २४ मधील टप्पा दि. ३१.१२.२०२३/३१.०३.२०२४ बंद केल्यामुळे उर्वरीत कामांवरील खर्च मच्छिमारी बंदरांचा विकास या योजनेतील लेखाशिर्ष ४४०५०६५१/५३-मोठी बांधकामे या उपशिर्षातून भागविण्याकरीता शासन पत्र क्र. मत्स्यवि-११२५/प्र.क्र.२२८/पदुम-१४, मंत्रालय, मुंबई, दि.३०.०४.२०२६ अन्वये रु. ६०.२८ कोटी एवढ्या रक्कमेस प्रशासकीय मान्यता देण्यात आली आहे.

बंदर बांधकामापूर्वी अभ्यास गट अहवालासाठी मागील ५ वर्षात झालेला खर्च

अ.क्र.	वार्षिक योजना	लेखाशिर्ष	वर्ष	खर्च (रु. लाख)
१	मच्छीमार बंदरांचा विकास (अभ्यास गट)	४४०५०६५१	२०२१-२२	१०००.००
२			२०२२-२३	३७.९४
३			२०२३-२४	९४.००
४			२०२४-२५	१५.००
५			२०२५-२६	५९४.४८

योजना क्रमांक		२			
१	योजनेचे नाव	नाबार्ड (NABARD) योजनेतंर्गत मच्छीमार बंदराचा विकास (नाबार्ड टप्पा-२२/२३/२४)			
२	योजनेचे वर्गीकरण	राज्यस्तरीय योजना			
३	सन २०२६-२७ साठी अर्थसंकल्पीय तरतूद	लेखाशिर्ष	राज्यहिस्सा (रु. लाख)	नाबार्ड हिस्सा (रु. लाख)	एकूण
		४४०५३३०९	५०.००	०.००	५०.००
		४४०५३२९२	०.००	९५०.००	९५०.००
४		**एकूण -**	**५०.००**	**९५०.००**	**१०००.००**

योजनेचे संक्षिप्त वर्णन :-

नाबार्ड अंतर्गत जेट्टीचे बांधकाम टप्पा क्र. २२ :-

मासळी उतरविणाऱ्या ७ केंद्राच्या ठिकाणी जेट्टी व इतर मुलभूत सुविधा पुरविण्यासाठी रु.६३.१७ कोटी इतक्या किंमतीस शासन निर्णय क्र. मत्स्यवि-१११७/प्र.क्र.४५/पदुम-१४, मंत्रालय, मुंबई, दि.२३/०२/२०१७ अन्वये मान्यता प्राप्त झालेली आहे. या कामास दि.३१ जुलै २०१८ रोजी कार्यारंभ आदेश देण्यात आले असुन सदरची कामे प्रगतीपथावर आहेत. सन २०२५-२६ अखेर रु.३८.४४ कोटी खर्च करण्यात आला आहे.

नाबार्ड अंतर्गत जेट्टीचे बांधकाम टप्पा क्र. २३ : -

मासळी उतरविणाऱ्या ५ केंद्राच्या ठिकाणी जेट्टी व इतर मुलभूत सुविधा पुरविण्यासाठी रु.५१.०७ कोटी इतक्या किंमतीस शासन निर्णय क्र. मत्स्यवि-१११८/प्र.क्र.३७/पदुम-१४, मंत्रालय, मुंबई, दि.०६/०३/२०१८ अन्वये मान्यता प्राप्त झालेली आहे. सन २०२३-२४ अखेर रु.११.८२ कोटी खर्च करण्यात आला आहे.

नाबार्ड अंतर्गत जेट्टीचे बांधकाम टप्पा क्र. २४ :-

मासळी उतरविणाऱ्या नवाबाग, ता. वेंगुर्ला, जि. सिंधुदुर्ग व नांदगाव, ता. मुरुड, जि. रायगड या २ केंद्राच्या ठिकाणी जेट्टी व इतर मुलभूत सुविधा पुरविण्यासाठी रु.७९.२२ कोटी इतक्या किंमतीस शासन निर्णय क्र. मत्स्यवि-१११८/प्र.क्र.८६/पदुम-१४, मंत्रालय, मुंबई, दि. २७/१२/२०१८ अन्वये मान्यता प्राप्त झालेली आहे. या दोन्ही मासे उतरविणाऱ्या केंद्राचे काम प्रगतीपथावर असून रु. ६९.४५ कोटी खर्च करण्यात आले आहे.

नाबार्ड अंतर्गत जेट्टीचे बांधकाम टप्पा क्र. ३१ :-

नाबार्डकडून प्राप्त होणाऱ्या अर्थसहाय्यातून ट्रॉम्बे, जि. मुंबई उपनगर, लागेबंदर, जि. पालघर व दिघी, जि. रायगड या तीन मासळी उतरविणाऱ्या केंद्राच्या ठिकाणी जेट्टी व इतर मुलभूत सुविधा पुरविण्यासाठी रु.१०४४९.२१ लक्ष इतक्या किंमतीस शासन निर्णय क्र. मत्स्यवि-११२५/प्र.क्र.८४/पदुम-१४, मंत्रालय, मुंबई, दि.२०.०३.२०२६ अन्वये मान्यता प्राप्त झालेली आहे.

सदर ३ प्रकल्पांची कामे शासन पत्र क्र. मत्स्यवि-११२५/प्र.क्र.८४/पदुम-१४, दि.२७.०३.२०२६ अन्वये प्रकल्प अंमलबजावणी यंत्रणा म्हणून महाराष्ट्र सागरी मंडळ (MMB), मुंबई यांचेकडे सोपविण्यात आले आहे.

योजना क्रमांक		३			
१	योजनेचे नाव	**ससून गोदी या मासे उतरविणाऱ्या बंदराचे आधुनिकीकरण करणे.**			
२	योजनेचे वर्गीकरण	राज्यस्तरीय/ केंद्रस्तरीय			
३	सन २०२६-२७ चा योजना अर्थसंकल्पीय तरतूद	लेखाशिर्ष	राज्य हिस्सा (रु. लाख)	लेखाशिर्ष	केंद्र हिस्सा (रु. लाख)
		४४०५३३६३	१५००.००	४४०५३३७२	१०००.००

योजनेचे संक्षिप्त वर्णन: -

महाराष्ट्र राज्यातील मत्स्यव्यवसाय विकासासाठी केंद्र पुरस्कृत योजनेतंर्गत ससून गोदी बंदराच्या आधुनिकीकरणाचे काम महाराष्ट्र मत्स्योद्योग विकास महामंडळ यांचे मार्फत सुरु करण्यात आले आहे. ससून गोदी मासेमारी बंदर हे जुने मासे उतरविणारे बंदर असून या बंदराचे एकूण क्षेत्र ५.३९ हेक्टर आहे. सदर बंदराचे एकूण मत्स्योत्पादन सन २०१७-१८ ते २०२१-२२ या पाच वर्षाचे सरासरी ५८,०८६ मे.टन आहे. तसेच एकूण क्रियाशील मच्छिमारांची अंदाजे संख्या ६,००० असून एकूण मत्स्यव्यवसायाशी निगडीत मच्छिमारांची अंदाजे संख्या १०,००० आहे. ससून गोदी मासे उतरविणाऱ्या बंदराच्या आधुनिकिकरणाकरिता रक्कम रु.९२.५१ कोटीच्या प्रस्तावास केंद्र शासनाने मान्यता दिलेली असून यामध्ये केंद्र शासनाचा ५० टक्के हिस्सा व राज्य शासनाचा ५० टक्के हिस्सा आहे.

***

योजना क्रमांक		४			
१	योजनेचे नाव	**करंजा, मिरकरवाडा व आनंदवाडी या लहान मासेमारी बंदरांचे बांधकाम करणे**			
२	योजनेचे वर्गीकरण	राज्यस्तरीय / केंद्रस्तरीय			
३	सन २०२६-२७ चा योजना अर्थसंकल्पीय तरतूद	लेखाशिर्ष	राज्य हिस्सा (रु. लाख)	लेखाशिर्ष	केंद्र हिस्सा (रु. लाख)
		४४०५३४१६	६००.०० (मोठी बांधकामे)	४४०५३४०७	६००.०० (मोठी बांधकामे)

योजनेचे संक्षिप्त वर्णन :-

महाराष्ट्र राज्यातील मत्स्यव्यवसाय विकासासाठी केंद्र पुरस्कृत योजनेतंर्गत करंजा, आनंदवाडी व मिरकरवाडा या लहान बंदरांच्या कामाचे बांधकाम करण्यात येत आहे.

१) **करंजा, ता.उरण, जि. रायगड येथे मत्स्यबंदर बांधणे :-** या करीता केंद्र शासनाने व राज्य शासनाने (राज्य हिस्सा ५० टक्के व केंद्र हिस्सा ५० टक्के) रुपये १४९.८० कोटी इतक्या रक्कमेच्या कामाला दि. २८.०३.२०१८ च्या पत्रान्वये प्रशासकीय मान्यता प्रदान केली असुन महाराष्ट्र मेरीटाईम बोर्ड, मुंबई यांचे मार्फत दि. ०८.०३.२०१९ रोजी या कामांना कार्यारंभ आदेश देण्यात आलेला आहे. सदरचे काम महाराष्ट्र मेरीटाईम बोर्ड, मुंबई यांचे मार्फत काम सुरु असुन या कामावर रु. १३६.३२ कोटी इतका निधी खर्च करण्यात आलेला आहे.

२) **मिरकरवाडा, ता. जि. रत्नागिरी :-** येथे मासे उतरविणारे बंदर बांधण्याकरीता केंद्र शासनाने रु. ७१.८० कोटी व राज्य शासनाने रु.७४.६९ कोटी इतक्या रक्कमेस (केंद्र शासन ७५ टक्के व राज्य शासन २५

३) टक्के) प्रशासकीय मान्यता प्रदान केली आहे. सदरचे काम महाराष्ट्र मेरीटाईम बोर्ड, मुंबई यांचे मार्फत काम सुरु असुन या कामावर रु. ६३.७९ कोटी इतका खर्च करण्यात आलेला आहे. उर्वरीत काम महाराष्ट्र मत्स्योद्योग विकास मंडळामार्फत करण्यात येत असून या कामाकरीता शासन निर्णय क्रमांक मत्स्यवि-१११७/प्र.क्र.१३/पदुम-१४, दिनांक २३.०७.२०२४ अन्वये रु.११३.७४ कोटीची सुधारित प्रशासकीय मान्यता मिळालेली आहे. उर्वरीत कामावर महामंडळास रु.५.०० कोटी इतका निधी खर्च करण्यात आला असून या कामावर एकूण रु.६८.७९ कोटी खर्च करण्यात आला आहे.

४) **आनंदवाडी, ता. देवगड, जि. सिंधुदुर्ग :-** येथे मासे उतरविणारे बंदर बांधण्याकरीता केंद्र व राज्य शासनाने रु.८८.४४ कोटी इतक्या रक्कमेस (केंद्र शासन रु.२५.०० कोटी व राज्य शासन रु.६३.४४ कोटी) दि.२८.०३.२०१८ च्या पत्रान्वये प्रशासकीय मान्यता प्रदान केली असून महाराष्ट्र मेरीटाईम बोर्ड, मुंबई यांचे मार्फत दि.०८.०३.२०१९ अन्वये या कामांना कार्यारंभ आदेश देण्यात आलेला आहे. सदरचे काम महाराष्ट्र मत्स्योद्योग विकास महामंडळ, मुंबई यांचे मार्फत सुरु असून या कामावर रु.८७.१९ कोटी इतका खर्च करण्यात आलेला आहे.

योजना क्रमांक		**५**	
१	**योजनेचे नाव**	**स्वेच्छा अनुदानातून गौण बांधकामे**	
२	योजनेचे वर्गीकरण	राज्यस्तरीय	
३	सन २०२६-२७ साठी अर्थसंकल्पीय तरतूद	लेखाशिर्ष	राज्यहिस्सा (रु. लाख)
		२४०५०४९६	६०.००

योजनेचे संक्षिप्त वर्णन :-

सदर योजना सन १९८७-८८ पासून कार्यान्वित असून मत्स्यव्यवसाय विभागातील इमारतीच्या परिरक्षणाबाबतची अत्यावश्यक गौण बांधकामे या योजनेतंर्गत हाती घेण्यात येतात.

मागील ०५ वर्षात या योजनेतंर्गत खालील प्रमाणे खर्च झालेला आहे.

अ.क्र.	**सन**	**लेखाशिर्ष**	**खर्च (रुपये लाख)**
१	२०२१-२२	२४०५०४९६	४७.२५
२	२०२२-२३		३५.००
३	२०२३-२४		२२.७०
४	२०२४-२५		१.९१
५	२०२५-२६		१०.१४

सन २०२६-२७ मध्ये गौण बांधकामासाठी या योजनेखाली रु. ६०.०० लक्ष अर्थसंकल्पीय तरतूद उपलब्ध आहे.

योजना क्रमांक		६	
१	**योजनेचे नाव**	**रासविनि योजनेतंर्गत मच्छीमार नौकांचे यांत्रिकीकरण करणे.**	
२	योजनेचे वर्गीकरण	राज्यस्तरीय (सर्वसाधारण)	
३	सन २०२६-२७ साठी अर्थसंकल्पीय तरतूद	**लेखाशिर्ष**	**राज्यहिस्सा (रु. लाख)**
			डीपीडीसी निधी
		४४०५०१३२	१.०३
		२४०५११७१	१.००
४	**एकूण -**		**२.०३**

योजनेचे संक्षिप्त वर्णन :-

राष्ट्रीय सहकारी विकास निगम योजने अंतर्गत मच्छीमार सहकारी संस्थामार्फत मासेमार यांत्रिक नौका बांधण्यासाठी अर्थसहाय्य मंजूर करण्याची योजना सन १९७७-७८ पासून कार्यान्वित करण्यात आलेली आहे. या योजनेनुसार राष्ट्रीय सहकार विकास निगमने विहित केलेल्या आकृतीबंधाप्रमाणे राज्य शासनाकडून मच्छीमार सहकारी संस्थांना देण्यात येणारे १००% अर्थसहाय्याचे आकृतीबंध खालीलप्रमाणे निश्चित करण्यात आले आहे.

अ.क्र	बाब	अनुदान	खा.वि.भा.भां.	भागमांडव	कर्ज	एकुण
	मासेमारी यांत्रिक नौका					
१)	रासविनि कडून राज्य शासनाचे अर्थसहाय्य	१० %	२० %	५ %	५५ %	९० %
२)	राज्य शासनाकडून संस्थेस / गटांस मासेमारी यांत्रिक नौका बांधण्यास					
	१) राज्य हिस्सा	---	१० %	---	---	१० %
	२) रासविनि हिस्सा	---	२० %	५ %	५५ %	८० %
	३)गटाचा हिस्सा	१० %	---	---	---	१० %
	एकूण -	१० %	३० %	५ %	५५ %	१०० %

सदर योजनेतंर्गत सन २०२६-२७ या आर्थिक वर्षात जिल्हास्तरीय योजनेखाली डीपीडीसी कडून रु. २.०३ लक्ष अर्थसंकल्पीय तरतूद उपलब्ध आहे.

योजना क्रमांक			७		
१	योजनेचे नाव		रासविनि योजने अंतर्गत मासळीचे सुरक्षण, वाहतूक व विक्री		
२	योजनेचे वर्गीकरण		राज्यस्तरीय		
३	सन २०२६-२७ साठी अर्थसंकल्पीय तरतूद		जिल्हास्तरीय	लेखाशिर्ष	राज्य हिस्सा (रासविनि कर्ज) (रु. लाख)
४			हिस्सा DPDC (रुपये लाख)		
		लेखाशिर्ष	डीपीडीसी निधी		
	सर्वसाधारण	२४०५०३७१	०.००	४४०५०१७७	०.०१
		४४०५०१४१	०.००	४४०५०५६२	०.०१
		---	---	४४०५०५७१	०.०१
		---	---	६४०५००७२	०.०१
५	एकुण		०.००		०.०४

योजनेचे संक्षिप्त वर्णन :-

मासळी ही नाशिवंत असल्याने तिचे सुरक्षण, वाहतुक व विक्रीची योग्य व्यवस्था करण्यासाठी राष्ट्रीय सहकार विकास निगमच्या सहाय्याने बर्फ कारखाने व शीतगृह बांधणे, मालमोटारी खरेदी करणे, गोदामे बांधण्यासाठी मच्छिमार सहकारी संस्थांना कर्ज, भागभांडवल, अनुदान या स्वरुपात अर्थसहाय्य देण्यात येते.

मच्छीमार वर्ग सामाजिक व आथिर्कदृष्टया मागासलेला असल्यामुळे या वर्गाची आर्थिक व सामाजिक सुधारणा घडवून आणण्यासाठी प्रस्तुत योजना कार्यान्वित करण्यात आलेली आहे.

मच्छीमार सहकारी संस्थांना देण्यात येणाऱ्या १००% अर्थसहाय्याचा आकृतीबंध खालील प्रमाणे निश्चित करण्यात आलेला आहे.

अ. क्र.	बाब	खा.वि. भा. भां.	भा. भां.	अनुदान	कर्ज	एकुण
१.	मालमोटारी खरेदी व गोदामे बांधणे					
	१)रासविनिकडून राज्य शासनास	---	---	---	७५ %	---
	२) राज्य शासनाकडून संस्थेस					
	राज्य हिस्सा	---	---	१५ %	---	१५ %
	रासविनि हिस्सा	---	१५ %	१० %	५० %	७५ %
	एकुण -	---	१५ %	२५ %	५० %	९० %
२.	बर्फ कारखाना व शीतगृह					
	१)रासविनिकडून राज्य शासनास	---	---	---	८० %	---
	१)राज्य शासनाकडून संस्थेस					
	राज्य हिस्सा	१० %	---	---	---	१० %
	रासविनि हिस्सा	२० %	५ %	---	५५ %–	९० %
	एकुण -	३० %	५ %	---	५५ %	९० %

मागील ५ वर्षात योजनेतंर्गत साध्य खालीलप्रमाणे आहे.

वर्ष	खर्च (रु. लाख)	बर्फ कारखाने व शीतगृहे किंवा त्यांचा विस्तार	मालमोटारी डिझेल टँकर इत्यादी	मासळी बाजार गोडाऊन	शितपेटया
२०२१-२२	०	०	०	०	०
२०२२-२३	०	०	०	०	०
२०२३-२४	३६८६.६०	१ मासळी प्रक्रिया प्रकल्प	०	०	०
२०२४-२५	०	०	०	०	०
२०२५-२६	०	०	०	०	०

सन २०२६-२७ मध्ये सदर योजनेसाठी रु.०.०४ लक्ष अर्थसंकल्पीय तरतूद उपलब्ध असून जिल्हास्तरीय योजनेसाठी डीपीडीसी मार्फत अर्थसंकल्पीय तरतूद अप्राप्त आहे.

*****

योजना क्रमांक	८	
योजनेचे नाव	**प्रधानमंत्री मत्स्य संपदा योजनेतंर्गत प्रधानमंत्री सुरक्षा विमा योजनेद्वारे कार्यरत मच्छिमारांसाठी अपघात गट विमा योजना**	
योजनेचे वर्गीकरण	राज्यस्तरीय (सर्वसाधारण)	
सन २०२६-२७ साठी अर्थसंकल्पीय तरतूद	**लेखाशिर्ष**	**राज्यहिस्सा (रु. लाख)**
	२४०५७८६६	१३००.००

योजनेचे संक्षिप्त वर्णन :-

प्रधानमंत्री मत्स्य संपदा योजनेतंर्गत प्रधानमंत्री सुरक्षा विमा योजनेद्वारे कार्यरत मच्छिमारांसाठी अपघात गट विमा योजना :-

अपघात गट विमा योजनेकरिता शासन निर्णय क्र.मत्स्यवि-१०२०/प्र.क्र.१००/पदुम-१४, दि.१७ नोव्हेंबर २०२० मधील निकषानुसार या राज्यातील एकूण मच्छिमार विमा घटकांतर्गत मच्छिमारांसमवेत मत्स्यव्यवसायातील कामगार, मत्स्यसंवर्धक तसेच मत्स्यव्यवसाय व मत्स्यव्यवसायाशी निगडीत बाबींमध्ये प्रत्यक्ष संबंध असलेले व्यक्तिसुध्दा समाविष्ट होऊ शकतील. राज्यातील १८ ते ७० वयोगटातील महिला व पुरुष यांचा समावेश करण्यात येतो.

सदर योजनेतंर्गत मच्छिमारांना मासेमारी करीत असताना अपघाती मृत्यु/पूर्णत: कायमचे अंपगत्व आल्यास रु.५,००,०००/-चे विमा संरक्षण व अंशत: अंपगत्व आल्यास रु.२,५०,०००/-चे विमा संरक्षण देण्यात येते. या व्यतिरीक्त मच्छिमारांना रु.२५,०००/- पर्यंत वैद्यकीय उपचारार्थ खर्च भागविण्यासाठी स्पेशल कॉंटिंजन्सी पॉलिसी हि योजना कार्यान्वित करण्यांत येते. तसेच स्पेशल कॉंटिंजन्सी पॉलिसी अंतर्गत रु.२५,०००/-पर्यंत वैद्यकीय खर्च अनुज्ञेय असेल.

प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजनेंतर्गत प्रधानमंत्री सुरक्षा वीमा योजना- (अपघात गट विमा योजना) एकूण १९४८५९ लाभार्थी मच्छिमारांना सन २०२५-२०२६ मध्ये विमा कवच (छत्र) देण्यात आले असून त्यापोटी रु.६२,३२,३७०/-राज्य हिस्सा ४०% राष्ट्रीय मत्स्यकी विकास बोर्ड, हैद्राबाद यांना अदा करण्यात आला आहे.

अपघात गट विमा योजनेंतर्गत सन २०२४-२०२५ व २०२५-२६ मध्ये एकूण ५२ प्रस्ताव राष्ट्रीय मत्स्यकी विकास बोर्ड, हैद्राबाद यांच्याकडे सादर करण्यात आले होते. त्यापैकी २३ मृत मच्छिमारांच्या वारसांना प्रत्येकी रु.५.०० लाख प्रमाणे एकूण रु.१.१५ कोटी अनुदान वितरीत करण्यात आले.

मागील ०२ वर्षात या योजनेतंर्गत खालील प्रमाणे खर्च झालेला आहे.

अ.क्र.	सन	लेखाशिर्ष	खर्च (रुपये लाख) राज्य हिस्सा ४०%
१	२०२४-२५	२४०५७८६६	४८.२०
२	२०२५-२६		७१.२९

****

योजना क्रमांक		९			
१	**योजनेचे नाव**	**मासेमारी बंदी कालावधी दरम्यान मच्छिमारांना उदरनिर्वाहाकरिता अर्थसहाय्य. (क्रियाशील मच्छिमारांकरिता राष्ट्रीय कल्याणकारी बचतीसह मदतीची योजना)**			
२	योजनेचे वर्गीकरण	राज्यस्तरीय / केंद्रस्तरीय			
३	सन २०२६-२७ चा योजना अर्थसंकल्पीय तरतूद	लेखाशिर्ष	राज्य हिस्सा ५०% (रु. लाख)	लेखाशिर्ष	केंद्र हिस्सा ५०% (रु. लाख)
		२४०५७८२१	५०.००	२४०५७८१२	५०.००

योजनेचे संक्षिप्त वर्णन:-

योजनेच्या लाभार्थी निवडीची पात्रता व निकष खालीलप्रमाणे आहेत :-

(i) लाभार्थी पूर्णवेळ क्रियाशील मासेमारी करणारा असावा.

(ii) लाभार्थी हा कार्यशील स्थानिक मत्स्यव्यवसाय सहकारी संस्था/संघटना/ इतर कोणत्याही नोंदणीकृत संस्था/संघटना सदस्य असावा.

(iii) लाभार्थी हा दारिद्रय रेषेखालील (बीपीएल) असावा व त्याचे वय १८ ते ६० वर्षे वयोगटातील असावे.

(iv) लाभार्थी मच्छीमाराने मासेमारीच्या हंगामात वर्षाकाठी त्यांच्या योगदानाच्या अनुषंगाने ९ महिन्यांच्या कालावधीत रु.१५००/- ची बचत करावी. लाभार्थ्याकडून एक किंवा दोन महिन्यात हिस्सा जमा करुन घेण्याचे टाळावे.

सदर योजनेतंर्गत मच्छिमार सहकारी संस्थेच्या मच्छिमाराने नऊ महिन्याच्या मासेमारी कालावधीत किमान तीन हप्त्यात एकूण रु.१५००/-प्रति वर्ष लाभार्थी समभाग जमा करणे आवश्यक आहे. या योजनेत राज्याचे ५०% व केंद्र शासनाचे ५०% म्हणजे प्रत्येकी रु.१५००/- प्रति लाभार्थी प्रति वर्ष अर्थसहाय्य देय राहील. लाभार्थ्यास DBT द्वारे रक्कम अनुज्ञेय राहील. उपरोक्त मंजूर रु.४५००/-अर्थसहाय्य रक्कमेपैकी निवडलेल्या लाभार्थ्यास राज्य शासनाद्वारे दरमहा रु.१५००/- याप्रमाणे अर्थसहाय्य वाटप करण्यात येईल.

मागील ०२ वर्षात या योजनेतंर्गत खालीलप्रमाणे खर्च झालेला आहे.

अ.क्र.	सन	लेखाशिर्ष	खर्च (रुपये लाख)	
१	२०२४-२५	२४०५७८२१	राज्य हिस्सा (५०%)	९.९८
		२४०५७८१२	केंद्र हिस्सा (५०%)	९.९८
२	२०२५-२६	२४०५७८२१	राज्य हिस्सा (५०%)	२९.२३
		२४०५७८१२	केंद्र हिस्सा (५०%)	२९.२३

प्रकरण – २
जिल्हास्तरीय योजना (सर्वसाधारण)

विवरणपत्र-३ / STATEMENT - 3

जिल्हा वार्षिक कार्यक्रम 2026-27 /District Annual Scheme 2026-27

विभाग, जिल्हा व योजनानिहाय निधी विवरणपत्र / Statement of Department, District and Schemewise details Fund

विभाग/ Department : पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय / Animal Husbandry, Dairy Development and Fisheries

क्षेत्र/ Sector : कृषी व संलग्न सेवा / Agriculture and Allied Activities

उपक्षेत्र/ Sub Sector : मत्स्यव्यवसाय / Fisheries

रु. लाखात/ र. In Lakh

अ.क्र. - जिल्हा	अवरूध पाण्यातील मत्स्य संवर्धन Fish farming in impounded water					मच्छिमार नौकांचे यांत्रिकीकरण Installation of Engine on unmechanized Trawlers					Sr.No - District
	सर्वसाधारण General	अनुसूचित जाती घटक कार्यक्रम SCCS	आदिवासी घटक कार्यक्रम TCS	आदिवासी घटक कार्यक्रम बाह्य OTCS	एकूण Total	सर्वसाधारण General	अनुसूचित जाती घटक कार्यक्रम SCCS	आदिवासी घटक कार्यक्रम TCS	आदिवासी घटक कार्यक्रम बाह्य OTCS	एकूण Total	
1- मुंबई शहर	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1- Mumbai City
2- मुंबई उपनगर	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2- Mumbai Suburban
3- ठाणे	-	0.01	0.00	0.00	0.01	-	0.01	-	-	0.01	3- Thane
4- रायगड	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4- Raigad
5- रत्नागिरी	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5- Ratnagiri
6- सिंधुदुर्ग	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6- Sindhudurg
7- पालघर	-	0.01	-	-	0.01	-	0.01	-	-	0.01	7- Palghar
8- नाशिक	-	-	5.00	-	5.00	-	-	-	-	-	8- Nashik
9- धुळे	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9- Dhule
10- नंदुरबार	-	-	2.00	-	2.00	-	-	-	-	-	10- Nandurbar
11- जळगाव	-	-	0.01	-	0.01	-	-	-	-	-	11- Jalgaon
12- अहिल्यानगर	-	0.01	-	3.50	3.51	-	-	-	-	-	12- Ahilyanagar
13- पुणे	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	13- Pune
14- सातारा	-	0.80	-	-	0.80	-	-	-	-	-	14- Satara
15- सांगली	-	0.01	-	-	0.01	-	-	-	-	-	15- Sangli
16- सोलापूर	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	16- Solapur
17- कोल्हापूर	-	0.00	-	-	0.00	-	-	-	-	-	17- Kolhapur
18- छत्रपती संभाजीनगर	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	18- Chhatrapati Sambhajinagar
19- जालना	-	0.00	-	-	0.00	-	0.00	-	-	0.00	19- Jalna
20- बीड	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	20- Beed
21- परभणी	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	21- Parbhani
22- हिंगोली	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	22- Hingoli
23- नांदेड	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	23- Nanded
24- धाराशिव	-	5.00	-	-	5.00	-	-	-	-	-	24- Dharashiv
25- लातूर	-	1.00	-	-	1.00	-	-	-	-	-	25- Latur
26- बुलढाणा	-	-	-	0.02	0.02	-	-	-	-	-	26- Buldhana
27- अकोला	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	27- Akola
28- वाशिम	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	28- Washim
29- अमरावती	-	0.00	-	-	0.00	-	-	-	-	-	29- Amravati
30- यवतमाळ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	30- Yavatmal
31- नागपूर	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	31- Nagpur
32- वर्धा	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	32- Wardha
33- भंडारा	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	33- Bhandara
34- गोंदिया	-	-	-	0.00	0.00	-	-	-	-	-	34- Gondia
35- चंद्रपूर	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	35- Chandrapur
36- गडचिरोली	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	36- Gadchiroli
एकूण	-	6.84	7.01	3.52	17.37	-	0.02	-	-	0.02	Total

विवरणपत्र-३ / STATEMENT - 3

जिल्हा वार्षिक कार्यक्रम 2026-27 /District Annual Scheme 2026-27

विभाग, जिल्हा व योजनानिहाय निधी विवरणपत्र / Statement of Department, District and Schemewise details Fund

विभाग/ Department : पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय / Animal Husbandry, Dairy Development and Fisheries

क्षेत्र/ Sector : कृषी व संलग्न सेवा / Agriculture and Allied Activities

उपक्षेत्र/ Sub Sector : मत्स्यव्यवसाय / Fisheries

रु. लाखात/ ₹. in Lakh

अ.क्र. - जिल्हा	मच्छिमार सहकारी संस्थांना वीज दरात सवलत Concession to Fisheries Co-operative Socities for Electricity Charges					मच्छिमारी साधने (मासेमारी साधनांवर अर्थसहाय्य) fishry requisities					Sr.No - District
	सर्वसाधारण General	अनुसूचित जाती घटक कार्यक्रम SCCS	आदिवासी घटक कार्यक्रम TCS	आदिवासी घटक कार्यक्रम बाह्य OTCS	एकूण Total	सर्वसाधारण General	अनुसूचित जाती घटक कार्यक्रम SCCS	आदिवासी घटक कार्यक्रम TCS	आदिवासी घटक कार्यक्रम बाह्य OTCS	एकूण Total	
1- मुंबई शहर	0.01	-	-	-	0.01	1.00	-	-	-	1.00	1- Mumbai City
2- मुंबई उपनगर	12.00	-	-	-	12.00	125.00	-	-	-	125.00	2- Mumbai Suburban
3- ठाणे	5.00	-	-	-	5.00	5.00	-	-	-	5.00	3- Thane
4- रायगड	-	-	-	-	-	50.00	-	-	-	50.00	4- Raigad
5- रत्नागिरी	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5- Ratnagiri
6- सिंधुदुर्ग	0.01	-	-	-	0.01	250.00	-	-	-	250.00	6- Sindhudurg
7- पालघर	30.00	-	-	-	30.00	75.00	-	-	-	75.00	7- Palghar
8- नाशिक	-	-	-	-	-	10.00	-	-	-	10.00	8- Nashik
9- धुळे	-	-	-	-	-	30.00	-	-	-	30.00	9- Dhule
10- नंदुरबार	-	-	-	-	-	60.00	-	-	-	60.00	10- Nandurbar
11- जळगाव	-	-	-	-	-	80.00	-	-	-	80.00	11- Jalgaon
12- अहिल्यानगर	-	-	-	-	-	0.00	-	-	-	0.00	12- Ahilyanagar
13- पुणे	-	-	-	-	-	20.01	-	-	-	20.01	13- Pune
14- सातारा	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	14- Satara
15- सांगली	-	-	-	-	-	60.00	-	-	-	60.00	15- Sangli
16- सोलापूर	-	-	-	-	-	40.00	-	-	-	40.00	16- Solapur
17- कोल्हापूर	-	-	-	-	-	45.00	-	-	-	45.00	17- Kolhapur
18- छत्रपती संभाजीनगर	-	-	-	-	-	3.00	-	-	-	3.00	18- Chhatrapati Sambhajinagar
19- जालना	-	-	-	-	-	6.00	-	-	-	6.00	19- Jalna
20- बीड	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	20- Beed
21- परभणी	-	-	-	-	-	5.00	-	-	-	5.00	21- Parbhani
22- हिंगोली	0.00	-	-	-	0.00	7.00	-	-	-	7.00	22- Hingoli
23- नांदेड	-	-	-	-	-	11.00	-	-	-	11.00	23- Nanded
24- धाराशिव	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	24- Dharashiv
25- लातूर	-	-	-	-	-	187.41	-	-	-	187.41	25- Latur
26- बुलढाणा	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	26- Buldhana
27- अकोला	-	-	-	-	-	2.00	-	-	-	2.00	27- Akola
28- वाशिम	-	-	-	-	-	6.00	-	-	-	6.00	28- Washim
29- अमरावती	-	-	-	-	-	25.00	-	-	-	25.00	29- Amravati
30- यवतमाळ	-	-	-	-	-	55.00	-	-	-	55.00	30- Yavatmal
31- नागपूर	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	31- Nagpur
32- वर्धा	-	-	-	-	-	18.00	-	-	-	18.00	32- Wardha
33- भंडारा	-	-	-	-	-	75.00	-	-	-	75.00	33- Bhandara
34- गोंदिया	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	34- Gondia
35- चंद्रपूर	-	-	-	-	-	150.00	-	-	-	150.00	35- Chandrapur
36- गडचिरोली	-	-	-	-	-	70.00	-	-	-	70.00	36- Gadchiroli
एकूण	47.02	-	-	-	47.02	1471.42	-	-	-	1471.42	Total

विवरणपत्र-३ / STATEMENT - 3

जिल्हा वार्षिक कार्यक्रम 2026-27 /District Annual Scheme 2026-27

विभाग, जिल्हा व योजनानिहाय निधी विवरणपत्र / Statement of Department, District and Schemewise details Fund

विभाग/ Department : पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय / Animal Husbandry, Dairy Development and Fisheries

क्षेत्र/ Sector : कृषी व संलग्न सेवा / Agriculture and Allied Activities

उपक्षेत्र/ Sub Sector : मत्स्यव्यवसाय / Fisheries

रु. लाखात/ ₹. In Lakh

अ.क्र. - जिल्हा	मच्छीमार सहकारी संस्थांना सहाय्य Assistance to Fisherman Co-Operative Societies					मत्स्य व्यवसायपयोगी आवश्यक साहित्याच्या खरेदीसाठी सहाय्य Assistance to purchase of fishing equipments					Sr.No - District
	सर्वसाधारण General	अनुसूचित जाती घटक कार्यक्रम SCCS	आदिवासी घटक कार्यक्रम TCS	आदिवासी घटक कार्यक्रम बाह्य OTCS	एकूण Total	सर्वसाधारण General	अनुसूचित जाती घटक कार्यक्रम SCCS	आदिवासी घटक कार्यक्रम TCS	आदिवासी घटक कार्यक्रम बाह्य OTCS	एकूण Total	
1- मुंबई शहर	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1- Mumbai City
2- मुंबई उपनगर	0.00	-	-	-	0.00	-	-	-	-	-	2- Mumbai Suburban
3- ठाणे	-	0.02	-	-	0.02	-	0.01	5.00	3.00	8.01	3- Thane
4- रायगड	-	-	-	-	-	-	-	-	5.00	5.00	4- Raigad
5- रत्नागिरी	5.00	-	-	-	5.00	-	-	-	-	-	5- Ratnagiri
6- सिंधुदुर्ग	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6- Sindhudurg
7- पालघर	-	0.02	-	-	0.02	-	0.10	50.04	0.01	50.15	7- Palghar
8- नाशिक	-	-	-	-	-	-	-	5.00	8.00	13.00	8- Nashik
9- धुळे	-	-	-	-	-	-	-	15.00	15.00	30.00	9- Dhule
10- नंदुरबार	-	-	-	-	-	-	-	70.00	-	70.00	10- Nandurbar
11- जळगाव	-	-	-	-	-	-	-	-	5.50	5.50	11- Jalgaon
12- अहिल्यानगर	10.00	-	-	-	10.00	-	1.00	-	1.00	2.00	12- Ahilyanagar
13- पुणे	-	-	-	-	-	-	4.00	15.00	10.00	29.00	13- Pune
14- सातारा	57.32	-	-	-	57.32	-	-	-	5.00	5.00	14- Satara
15- सांगली	6.02	-	-	-	6.02	-	1.00	-	1.00	2.00	15- Sangli
16- सोलापूर	0.00	-	-	-	0.00	-	-	-	-	-	16- Solapur
17- कोल्हापूर	7.51	0.00	-	-	7.51	-	2.00	-	5.00	7.00	17- Kolhapur
18- छत्रपती संभाजीनगर	3.00	-	-	-	3.00	-	-	-	0.51	0.51	18- Chhatrapati Sambhajinagar
19- जालना	8.00	0.00	-	-	8.00	-	0.00	-	0.02	0.02	19- Jalna
20- बीड	40.20	-	-	-	40.20	-	-	-	4.81	4.81	20- Beed
21- परभणी	0.01	-	-	-	0.01	-	-	-	-	-	21- Parbhani
22- हिंगोली	3.00	-	-	-	3.00	-	-	-	-	-	22- Hingoli
23- नांदेड	5.00	-	-	-	5.00	-	1.00	0.50	-	1.50	23- Nanded
24- धाराशिव	8.10	-	-	-	8.10	-	8.00	-	-	8.00	24- Dharashiv
25- लातूर	0.10	0.10	-	-	0.20	-	8.00	-	0.02	8.02	25- Latur
26- बुलढाणा	15.00	-	-	-	15.00	-	-	-	0.00	0.00	26- Buldhana
27- अकोला	1.00	-	-	-	1.00	-	0.01	-	2.00	2.01	27- Akola
28- वाशिम	1.00	-	-	-	1.00	-	3.00	-	2.00	5.00	28- Washim
29- अमरावती	30.00	-	-	-	30.00	-	0.00	0.80	-	0.80	29- Amravati
30- यवतमाळ	0.00	-	-	-	0.00	-	-	6.00	6.00	12.00	30- Yavatmal
31- नागपूर	0.00	-	-	-	0.00	-	0.50	5.00	-	5.50	31- Nagpur
32- वर्धा	0.00	-	-	-	0.00	-	-	-	-	-	32- Wardha
33- भंडारा	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	33- Bhandara
34- गोंदिया	60.00	-	-	-	60.00	-	1.00	2.50	2.50	6.00	34- Gondia
35- चंद्रपूर	0.00	-	-	-	0.00	-	-	5.00	-	5.00	35- Chandrapur
36- गडचिरोली	-	-	-	-	-	-	-	0.50	-	0.50	36- Gadchiroli
एकूण	260.26	0.14	-	-	260.40	-	29.62	180.34	76.37	286.33	Total

विवरणपत्र-३ / STATEMENT - 3

जिल्हा वार्षिक कार्यक्रम 2026-27 /District Annual Scheme 2026-27

विभाग, जिल्हा व योजनानिहाय निधी विवरणपत्र / Statement of Department, District and Schemewise details Fund

विभाग/ Department : पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय / Animal Husbandry, Dairy Development and Fisheries

क्षेत्र/ Sector : कृषी व संलग्न सेवा / Agriculture and Allied Activities

उपक्षेत्र/ Sub Sector : मत्स्यव्यवसाय / Fisheries

रु. लाखात/ ₹. in Lakh

अ.क्र. - जिल्हा	मत्स्यबीज उत्पादन क्षेत्राची स्थापना करणे Establishment of fish seed production farms					मत्स्यबीज केंद्राचे बांधकाम, सुधारणा व आधुनिकीकरण Construction , Improvement, Modernisation of Fish Seeds Farms					Sr.No - District
	सर्वसाधारण General	अनुसूचित जाती घटक कार्यक्रम SCCS	आदिवासी घटक कार्यक्रम TCS	आदिवासी घटक कार्यक्रम बाह्य OTCS	एकूण Total	सर्वसाधारण General	अनुसूचित जाती घटक कार्यक्रम SCCS	आदिवासी घटक कार्यक्रम TCS	आदिवासी घटक कार्यक्रम बाह्य OTCS	एकूण Total	
1- मुंबई शहर	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1- Mumbai City
2- मुंबई उपनगर	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2- Mumbai Suburban
3- ठाणे	-	-	-	-	-	0.00	-	-	-	0.00	3- Thane
4- रायगड	-	-	-	-	-	10.00	-	-	-	10.00	4- Raigad
5- रत्नागिरी	-	-	-	-	-	1450.00	-	-	-	1450.00	5- Ratnagiri
6- सिंधुदुर्ग	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6- Sindhudurg
7- पालघर	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7- Palghar
8- नाशिक	-	-	5.00	-	5.00	-	-	-	-	-	8- Nashik
9- धुळे	-	-	-	-	-	0.00	-	-	-	0.00	9- Dhule
10- नंदुरबार	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10- Nandurbar
11- जळगाव	-	-	-	-	-	400.00	-	-	-	400.00	11- Jalgaon
12- अहिल्यानगर	-	-	-	-	-	5.00	-	-	-	5.00	12- Ahilyanagar
13- पुणे	-	-	-	-	-	150.00	-	-	-	150.00	13- Pune
14- सातारा	-	-	-	-	-	0.01	-	-	-	0.01	14- Satara
15- सांगली	-	-	-	-	-	72.00	-	-	-	72.00	15- Sangli
16- सोलापूर	-	-	-	-	-	0.01	-	-	-	0.01	16- Solapur
17- कोल्हापूर	-	-	-	-	-	0.02	-	-	-	0.02	17- Kolhapur
18- छत्रपती संभाजीनगर	-	-	-	-	-	20.00	-	-	-	20.00	18- Chhatrapati Sambhajinagar
19- जालना	-	-	-	-	-	2.00	-	-	-	2.00	19- Jalna
20- बीड	-	-	-	-	-	59.00	-	-	-	59.00	20- Beed
21- परभणी	-	-	-	-	-	0.01	-	-	-	0.01	21- Parbhani
22- हिंगोली	-	-	-	-	-	40.00	-	-	-	40.00	22- Hingoli
23- नांदेड	-	-	-	-	-	10.00	-	-	-	10.00	23- Nanded
24- धाराशिव	-	-	-	-	-	2.00	-	-	-	2.00	24- Dharashiv
25- लातूर	-	-	-	-	-	0.03	-	-	-	0.03	25- Latur
26- बुलढाणा	-	-	-	-	-	25.00	-	-	-	25.00	26- Buldhana
27- अकोला	-	-	-	-	-	15.00	-	-	-	15.00	27- Akola
28- वाशिम	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	28- Washim
29- अमरावती	-	-	4.00	-	4.00	30.00	-	-	-	30.00	29- Amravati
30- यवतमाळ	-	-	-	-	-	0.01	-	-	-	0.01	30- Yavatmal
31- नागपूर	-	-	-	-	-	0.00	-	-	-	0.00	31- Nagpur
32- वर्धा	-	-	-	-	-	105.71	-	-	-	105.71	32- Wardha
33- भंडारा	-	-	-	-	-	25.00	-	-	-	25.00	33- Bhandara
34- गोंदिया	-	-	-	-	-	52.50	-	-	-	52.50	34- Gondia
35- चंद्रपूर	-	-	0.00	-	0.00	100.00	-	-	-	100.00	35- Chandrapur
36- गडचिरोली	-	-	-	-	-	0.10	-	-	-	0.10	36- Gadchiroli
एकूण	-	-	9.00	-	9.00	2573.40	-	-	-	2573.40	Total

विवरणपत्र-३ / STATEMENT - 3

जिल्हा वार्षिक कार्यक्रम 2026-27 /District Annual Scheme 2026-27

विभाग, जिल्हा व योजनानिहाय निधी विवरणपत्र / Statement of Department, District and Schemewise details Fund

विभाग/ Department : पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय / Animal Husbandry, Dairy Development and Fisheries

क्षेत्र/ Sector : कृषी व संलग्न सेवा / Agriculture and Allied Activities

उपक्षेत्र/ Sub Sector : मत्स्यव्यवसाय / Fisheries

रु. लाखात/ र. in Lakh

अ.क्र. - जिल्हा	मत्स्यव्यवसाय सहकारी संस्थांना व्यवस्थापन सहाय्य व भांडवली अंशदान (राज्य हिस्सा) Assistance and Capital contribution to fishries co-operative for management					मत्स्यसंवर्धन विकास अभिकरण Establishment of fish Farm Development Agency					Sr.No - District
	सर्वसाधारण General	अनुसूचित जाती घटक कार्यक्रम SCCS	आदिवासी घटक कार्यक्रम TCS	आदिवासी घटक कार्यक्रम बाह्य OTCS	एकूण Total	सर्वसाधारण General	अनुसूचित जाती घटक कार्यक्रम SCCS	आदिवासी घटक कार्यक्रम TCS	आदिवासी घटक कार्यक्रम बाह्य OTCS	एकूण Total	
1- मुंबई शहर	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1- Mumbai City
2- मुंबई उपनगर	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2- Mumbai Suburban
3- ठाणे	-	-	-	-	-	0.01	-	0.00	-	0.01	3- Thane
4- रायगड	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4- Raigad
5- रत्नागिरी	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5- Ratnagiri
6- सिंधुदुर्ग	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6- Sindhudurg
7- पालघर	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7- Palghar
8- नाशिक	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8- Nashik
9- धुळे	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9- Dhule
10- नंदुरबार	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10- Nandurbar
11- जळगांव	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	11- Jalgaon
12- अहिल्यानगर	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12- Ahilyanagar
13- पुणे	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	13- Pune
14- तारा	-	-	-	-	-	0.01	-	-	-	0.01	14- Satara
15- गली	-	-	-	-	-	0.01	-	-	-	0.01	15- Sangli
16- लापूर	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	16- Solapur
17- कोल्हापूर	0.00	-	-	-	0.00	-	-	-	-	-	17- Kolhapur
18- छत्रपती संभाजीनगर	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	18- Chhatrapati Sambhajinagar
19- जालना	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	19- Jalna
20- बीड	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	20- Beed
21- परभणी	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	21- Parbhani
22- हिंगोली	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	22- Hingoli
23- नांदेड	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	23- Nanded
24- धाराशिव	-	-	-	-	-	0.00	-	-	-	0.00	24- Dharashiv
25- लातूर	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	25- Latur
26- बुलढाणा	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	26- Buldhana
27- अकोला	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	27- Akola
28- वाशिम	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	28- Washim
29- अमरावती	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	29- Amravati
30- यवतमाळ	-	-	-	-	-	0.00	-	-	-	0.00	30- Yavatmal
31- नागपूर	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	31- Nagpur
32- वर्धा	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	32- Wardha
33- भंडारा	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	33- Bhandara
34- गोंदिया	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	34- Gondia
35- चंद्रपूर	0.01	-	-	-	0.01	-	-	-	-	-	35- Chandrapur
36- गडचिरोली	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	36- Gadchiroli
एकूण	0.01	-	-	-	0.01	0.03	-	0.00	-	0.05	Total

विवरणपत्र-३ / STATEMENT - 3

जिल्हा वार्षिक कार्यक्रम 2026-27 /District Annual Scheme 2026-27

विभाग, जिल्हा व योजनानिहाय निधी विवरणपत्र / Statement of Department, District and Schemewise details Fund

विभाग/ Department : पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय / Animal Husbandry, Dairy Development and Fisheries

क्षेत्र/ Sector : कृषी व संलग्न सेवा / Agriculture and Allied Activities

उपक्षेत्र/ Sub Sector : मत्स्यव्यवसाय / Fisheries

रु. लाखात/ ₹. in Lakh

अ.क्र. - जिल्हा	मासेमारी बंदरांच्या विकासासाठी सर्वेक्षण , सुधारणा.(मासेमारी बंदरांचा विकास करणे) Survey and Improvement for Developmentof Fishing Ports					यांत्रिकी नौकेवर अत्याधुनिक यंत्रसामुग्री बसविणे Installation of Modernised Equipments on the Mechanised Trawlers					Sr.No - District
	सर्वसाधारण General	अनुसूचित जाती घटक कार्यक्रम SCCS	आदिवासी घटक कार्यक्रम TCS	आदिवासी घटक कार्यक्रम बाह्य OTCS	एकूण Total	सर्वसाधारण General	अनुसूचित जाती घटक कार्यक्रम SCCS	आदिवासी घटक कार्यक्रम TCS	आदिवासी घटक कार्यक्रम बाह्य OTCS	एकूण Total	
1- मुंबई शहर	0.01	-	-	-	0.01	-	-	-	-	-	1- Mumbai City
2- मुंबई उपनगर	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2- Mumbai Suburban
3- ठाणे	0.00	-	-	-	0.00	-	-	-	-	-	3- Thane
4- रायगड	-	-	-	-	-	1.00	-	-	-	1.00	4- Raigad
5- रत्नागिरी	0.00	-	-	-	0.00	-	-	-	-	-	5- Ratnagiri
6- सिंधुदुर्ग	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6- Sindhudurg
7- पालघर	500.00	-	-	-	500.00	-	-	-	-	-	7- Palghar
8- नाशिक	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8- Nashik
9- धुळे	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9- Dhule
10- नंदुरबार	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10- Nandurbar
11- जळगांव	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	11- Jalgaon
12- अहिल्यानगर	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12- Ahilyanagar
13- पुणे	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	13- Pune
14- सातारा	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	14- Satara
15- सांगली	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	15- Sangli
16- सोलापूर	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	16- Solapur
17- कोल्हापूर	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	17- Kolhapur
18- छत्रपती संभाजीनगर	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	18- Chhatrapati Sambhajinagar
19- जालना	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	19- Jalna
20- बीड	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	20- Beed
21- परभणी	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	21- Parbhani
22- हिंगोली	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	22- Hingoli
23- नांदेड	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	23- Nanded
24- धाराशिव	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	24- Dharashiv
25- लातूर	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	25- Latur
26- बुलढाणा	20.00	-	-	-	20.00	-	-	-	-	-	26- Buldhana
27- अकोला	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	27- Akola
28- वाशिम	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	28- Washim
29- अमरावती	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	29- Amravati
30- यवतमाळ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	30- Yavatmal
31- नागपूर	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	31- Nagpur
32- वर्धा	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	32- Wardha
33- भंडारा	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	33- Bhandara
34- गोंदिया	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	34- Gondia
35- चंद्रपूर	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	35- Chandrapur
36- गडचिरोली	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	36- Gadchiroli
एकूण	520.01	-	-	-	520.01	1.00	-	-	-	1.00	Total

विवरणपत्र-३ / STATEMENT - 3

जिल्हा वार्षिक कार्यक्रम 2026-27 /District Annual Scheme 2026-27

विभाग, जिल्हा व योजनानिहाय निधी विवरणपत्र / Statement of Department, District and Schemewise details Fund

विभाग/ Department : पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय / Animal Husbandry, Dairy Development and Fisheries

क्षेत्र/ Sector : कृषी व संलग्न सेवा / Agriculture and Allied Activities

उपक्षेत्र/ Sub Sector : मत्स्यव्यवसाय / Fisheries

रु. लाखात/ ₹. in Lakh

अ.क्र. - जिल्हा	यांत्रिकी नौकेवर, खोल समुद्रात मासेमारी करणाऱ्या नौकांसाठी अनुदान Grant in aid for Mechanised Vessels, Contribution for Deep Sea Fishing Crafts					लहान मासेमारी बंदरे Small fishing ports					Sr.No - District
	सर्वसाधारण General	अनुसूचित जाती घटक कार्यक्रम SCCS	आदिवासी घटक कार्यक्रम TCS	आदिवासी घटक कार्यक्रम बाह्य OTCS	एकूण Total	सर्वसाधारण General	अनुसूचित जाती घटक कार्यक्रम SCCS	आदिवासी घटक कार्यक्रम TCS	आदिवासी घटक कार्यक्रम बाह्य OTCS	एकूण Total	
1- मुंबई शहर	-	-	-	-	-	1711.71	-	-	-	1711.71	1- Mumbai City
2- मुंबई उपनगर	-	-	-	-	-	3500.00	-	-	-	3500.00	2- Mumbai Suburban
3- ठाणे	0.02	-	-	-	0.02	-	-	-	-	-	3- Thane
4- रायगड	1.00	-	-	-	1.00	1200.00	-	-	-	1200.00	4- Raigad
5- रत्नागिरी	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5- Ratnagiri
6- सिंधुदुर्ग	0.01	-	-	-	0.01	700.00	-	-	-	700.00	6- Sindhudurg
7- पालघर	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7- Palghar
8- नाशिक	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8- Nashik
9- धुळे	-	-	-	-	-	0.00	-	-	-	0.00	9- Dhule
10- नंदुरबार	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10- Nandurbar
11- जळगांव	-	-	-	-	-	0.01	-	-	-	0.01	11- Jalgaon
12- अहिल्यानगर	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12- Ahilyanagar
13- पुणे	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	13- Pune
14- सातारा	-	-	-	-	-	0.01	-	-	-	0.01	14- Satara
15- सांगली	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	15- Sangli
16- सोलापूर	-	-	-	-	-	50.00	-	-	-	50.00	16- Solapur
17- कोल्हापूर	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	17- Kolhapur
18- छत्रपती संभाजीनगर	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	18- Chhatrapati Sambhajinagar
19- जालना	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	19- Jalna
20- बीड	-	-	-	-	-	91.00	-	-	-	91.00	20- Beed
21- परभणी	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	21- Parbhani
22- हिंगोली	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	22- Hingoli
23- नांदेड	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	23- Nanded
24- धाराशिव	-	-	-	-	-	253.86	-	-	-	253.86	24- Dharashiv
25- लातूर	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	25- Latur
26- बुलढाणा	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	26- Buldhana
27- अकोला	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	27- Akola
28- वाशिम	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	28- Washim
29- अमरावती	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	29- Amravati
30- यवतमाळ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	30- Yavatmal
31- नागपूर	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	31- Nagpur
32- वर्धा	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	32- Wardha
33- भंडारा	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	33- Bhandara
34- गोंदिया	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	34- Gondia
35- चंद्रपूर	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	35- Chandrapur
36- गडचिरोली	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	36- Gadchiroli
एकूण	1.03	-	-	-	1.03	7506.59	-	-	-	7506.59	Total

योजना क्रमांक		१	
१	योजनेचे नाव	मच्छीमार सहकारी संस्थांना अर्थसहाय्य	
२	योजनेचे वर्गीकरण	जिल्हास्तरीय (सर्वसाधारण)	
३	सन २०२६-२७ साठी अर्थसंकल्पीय तरतूद	लेखाशिर्ष	राज्य हिस्सा (रु.लाख)
		२४०५०३४२	२६०.२६

योजनेचे संक्षिप्त वर्णन :-

मच्छीमार सहकारी संस्थांच्या कामकाजात सुधारणा घडवून आणण्यासाठी त्यांच्या आर्थिक स्थितीत प्रगती होणे आवश्यक आहे. त्यामुळे या योजनेतून मच्छीमार सहकारी संस्थांना व्यवस्थापकीय अनुदान व भाग भांडवली अंशदान पहिली पाच वर्षे देण्यात येते.

या योजनेतंर्गत खालील प्रमाणे अर्थसहाय्य अनुज्ञेय आहे.

१) समूह पुरस्कृत प्राथमिक मच्छीमार संस्थांना रु.५०००/- उतरत्या क्रमाने.

२) समूह पुरस्कृत नसलेल्या प्राथमिक सहकारी संस्थांना रु.१८०/- पाच वर्षासाठी उतरत्या क्रमाने.

३) भूजलाशयीन क्षेत्रातील प्राथमिक मच्छीमार सहकारी संस्थांना एकूण रु.२०००/- अनुदान पाच वर्षासाठी उतरत्या क्रमाने.

४) सहकारी संस्थांना स्वत: च्या भाग भांडवलाच्या तिप्पट इतके परंतु; जास्तीत-जास्त रु.१०,०००/- इतके भाग भांडवल.

या योजनेवर मागील ५ वर्षात झालेला खर्च खालीलप्रमाणे आहे :-

अ.क्र.	सन	लेखाशिर्ष	खर्च एकूण (रु.लाख)
१	२०२१-२२	२४०५०३४२	२१.६७
२	२०२२-२३		४.२९
३	२०२३-२४		२१.१२७१
४	२०२४-२५		२.२४
५	२०२५-२६		२४.३०

सन २०२६-२७ मध्ये सर्वसाधारण योजनेतंर्गत मच्छीमार सहकारी संस्थाना अर्थसहाय्य देण्यासाठी रु.२६०.२६ लक्ष अर्थसंकल्पीय तरतूद उपलब्ध आहे.

योजना क्रमांक		२	
१	योजनेचे नाव	मत्स्यबीज उत्पादन केंद्राची स्थापना	
२	योजनेचे वर्गीकरण	जिल्हास्तरीय (सर्वसाधारण)	
३	सन २०२६-२७ साठी अर्थसंकल्पीय तरतूद	लेखाशिर्ष	राज्यहिस्सा (रु. लाख))
		२४०५०१५५	२५७३.४०

मत्स्यबीज निर्मितीचे धोरण :-

१. महाराष्ट्र राज्यात सद्यःस्थितील ३१ मत्स्यबीज उत्पादन केंद्रे व ०२ कोळंबी बीज उत्पादन केंद्रे आहेत. त्यापैकी ०३ मत्स्यबीज उत्पादन केंद्रे महाराष्ट्र मत्स्योद्योग विकास महामंडळाकडे (MFDC) वर्ग करण्यात आलेले आहेत. उपरोक्त केंद्रांपैकी ०१ कोळंबी बीज उत्पादन केंद्र व १६ मत्स्यबीज उत्पादन केंद्र ई-निविदा पद्धतीने भाडेपट्टीने देण्यात आली आहेत.

२. एकूण मत्स्यबीज संवर्धन केंद्र - ३१ व कोळंबी बीज संवर्धन - ०१ असे एकूण - ३२ संवर्धन केंद्र विभागाच्या ताब्यात आहेत. ३२ संवर्धन केंद्रांपैकी ०६ मत्स्यबीज संवर्धन केंद्र ई-निविदा पद्धतीने भाडेपट्टीने देण्यात आली आहेत.

३. दि.१६/१२/२०२२ व दि.०१/०८/२०२३ च्या सुधारीत धोरणान्वये राज्यातील सर्व शासकीय मत्स्यबीज उत्पादन व संवर्धन केंद्र ई-निविदा पद्धतीने २५ वर्षे कालावधीसाठी भाडेपट्टीने देण्यास मान्यता प्रदान करण्यात आली आहे. सदर शासन निर्णयान्वये सद्यस्थितीत २४ केंद्र भाडेपट्टीने देण्यात आलेली आहेत.

राज्याची एकूण मत्स्यबोटुकली आवश्यकता - १२.१० कोटी इतकी आहे.

एकूण मत्स्यबीज/कोळंबी बीज उत्पादन केंद्रे -३४			केंद्रांची स्थापित मत्स्यजिरे उत्पादन क्षमता (लाख)	केंद्रांची स्थापित मत्स्यबोटुकली उत्पादन क्षमता (लाख)	केंद्रांना देण्यात आलेले उद्दीष्ट मत्स्यजिरे (लाख)	केंद्रांना देण्यात आलेले उद्दीष्ट मत्स्य बोटुकली (लाख)	सन २०२५-२६ जिरे उत्पादन (लाख)	सन २०२५-२६ मत्स्य बोटुकली उत्पादन (लाख)
शासकीय	शासकीय ठेक्याने	महाराष्ट्र मत्स्योद्योग विकास महामंडळाकडे						
१३	१७	३	१६३५०	१८४५	२७५००	२१८५	१४२३१.७	१४६.३५

एकूण मत्स्यबीज/कोळंबी बीज संवर्धन केंद्रे (३३)			केंद्रांची स्थापित मत्स्यजिरे संचयन क्षमता (लाख)	केंद्राची स्थापित (म.बोटुकली) उत्पादन क्षमता (लाख)	उत्पादन केंद्रांना देण्यात आलेले उद्दीष्ट मत्स्यबोटुकली (लाख)	सन २०२५-२६ मत्स्यबोटुकली उत्पादन (लाख)
शासकीय	शासकीय ठेक्याने	महाराष्ट्र मत्स्योद्योग विकास महामंडळाकडे				
२६	६	०	१३१०	२५१.३	४३४.३	१३५.८६

१. शासकीय व खाजगी मत्स्यबीज संवर्धन क्षेत्र वाढविण्यावर भर देणे :-

मत्स्यबीज उत्पादन केंद्रांमधून तयार होणारे मत्स्यजिरे संवर्धन करुन मत्स्यबोटुकली तयार करण्याकरीता त्या उत्पादन केंद्रावर पुरेसे जलक्षेत्र उपलब्ध नसते. त्यामुळे उत्पादीत मत्स्यजिऱ्याचे शासनाच्या इतर संवर्धन केंद्रांवर संचयन केले जाते. पाटबंधारे तलावांच्या जवळ असणाऱ्या जागा या बहुतांश पाटबंधारे विभागाच्या मालकीच्या असतात. या जागा पाटबंधारे विभागाकडून दीर्घकालीन (९९ वर्ष) भाडेपट्टीने घेऊन खाजगी उद्योजकांमार्फत PPP तत्वावर संवर्धन केंद्रे विकसित करता येतील, याद्दष्टीने शासनास पाटबंधारे विभागाच्या जमिनी दीर्घकालीन भाडेपट्टीने मिळणेबाबतचा प्रस्ताव सादर केलेला आहे

या योजनेवर मागील ५ वर्षात झालेले साध्य खालीलप्रमाणे आहे.

अ. क्र.	वर्ष	लेखाशिर्ष	मत्स्यबीज केंद्राचे बांधकाम (हेक्टर)	मत्स्यबीज उत्पादन मत्स्यजिरे (कोटी)	खर्च (रु.लाख)
१	२०२१-२२	२४०५०१५५	---	१२३.८८	१०८.८४
२	२०२२-२३		७	१३४.०५	३२.५
३	२०२३-२४		१७.७५	४२५६.२५	२४७.५१४
४	२०२४-२५		०.३	४४०९.२४	३०४.८९
५	२०२५-२६		०.३२	१०८२.२१	१८९.५२८७९

सन २०२६-२७ करीता मत्स्यबीज उत्पादन केंद्राची स्थापना जिल्हास्तरीय (सर्वसाधारण) या योजनेतंर्गत रु.२५७३.४० लाख अर्थसंकल्पीय तरतूद आहे.

सदर योजनेतंर्गत राज्यातील मत्स्यबीज केंद्रांचे बांधकाम, सुधारणा व आधुनिकीकरण इत्यादी कामे प्रस्तावित आहेत.

*****

सन २०२६-२७ योजना अर्थसंकल्पित तरतुद जिल्हानिहाय विगतवारी								
मत्स्यबीज उत्पादन केंद्राची स्थापना								
अ. क्र.	जिल्हा	बिगर जनजाती		जनजाती		एकुण (रु .लाख)		
		महसुली	भांडवली	महसुली (२४०५०४२२)	भांडवली	महसुली	भांडवली	एकुण
१	मुंबई शहर	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
२	मुंबई उपनगर	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
३	ठाणे	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
४	पालघर	०.००	०.००	५.००	०.००	०.००	०.००	५.००
५	रायगड	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
६	रत्नागिरी	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
७	सिंधुदूर्ग	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
	एकुण मुंबई विभाग	०.००	०.००	५.००	०.००	०.००	०.००	५.००
८	पुणे	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
९	सातारा	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
१०	सांगली	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
११	सोलापूर	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
१२	कोल्हापूर	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
	एकुण पुणे विभाग	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
१३	नाशिक	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
१४	धुळे	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
१५	नंदुरबार	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
१६	जळगाव	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
१७	अहमदनगर	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
	एकुण नाशिक प्रदेश	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
१८	छ.संभाजीनगर	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
१९	जालना	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
२०	बीड	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
२१	परभणी	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
	एकुण औरंगाबाद विभाग	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
२२	हिंगोली	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
२३	नांदेड	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
२४	धाराशिव	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
२५	लातूर	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
	एकुण लातूर विभाग	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
२६	अमरावती	०.००	०.००	४.००	०.००	०.००	०.००	४.००
२७	अकोला	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
२८	बुलढाणा	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
२९	वाशिम	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
३०	यवतमाळ	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
	एकुण अमरावती विभाग	०.००	०.००	४.००	०.००	०.००	०.००	४.००
३१	नागपूर	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
३२	वर्धा	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
३३	भंडारा	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
३४	गोंदिया	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
३५	चंद्रपूर	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
३६	गडचिरोली	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
	एकुण नागपूर विभाग	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
	राज्य एकुण	०.००	०.००	९.००	०.००	०.००	०.००	९.००

योजना क्रमांक		३	
१	**योजनेचे नाव**	**मासेमारी बंदराच्या विकासासाठी सर्वेक्षण, सुधारणा करणे. (मच्छिमारी बंदराचा विकास करणे)**	
२	योजनेचे वर्गीकरण	जिल्हास्तरीय योजना (सर्वसाधारण)	
३	सन २०२६-२७ साठी अर्थसंकल्पीय तरतूद	लेखाशिर्ष	राज्य हिस्सा (रु. लाख)
		४४०५३३२७	५२०.०१

योजनेचे संक्षिप्त वर्णन :-

सन २०२६-२७ मध्ये मासे उतरविणाऱ्या बंदराच्या विकासासाठी सर्वेक्षण तसेच सुधारणा या बाबींसाठी मुंबई शहर जिल्हयासाठी रु.०.०१, पालघर जिल्हयासाठी रु.५००.०० लक्ष, बुलढाणा जिल्ह्यासाठी रु.२०.०० लक्ष असा एकुण रु.५२०.०१ लक्ष इतका निधी अर्थसंकल्पीत आहे.

*****

योजना क्रमांक		४	
१	**योजनेचे नाव**	**रासविनि योजनेतंर्गत मच्छीमार नौकांचे यांत्रिकीकरण करणे**	
२	योजनेचे वर्गीकरण	जिल्हास्तरीय (सर्वसाधारण)	
३	सन २०२६-२७ साठी अर्थसंकल्पीय तरतूद	**लेखाशिर्ष**	**राज्य हिस्सा (रु. लाख)** डीपीडीसी निधी
		४४०५०१३२	१.०३
		२४०५११७१	१.००
४		**एकूण**	**२.०३**

योजनेचे संक्षिप्त वर्णन :-

राष्ट्रीय सहकारी विकास निगम या योजनेतंर्गत मच्छीमार सहकारी संस्थामार्फत मासेमारी यांत्रिक नौका बांधण्यासाठी अर्थसहाय्य मंजूर करण्याची योजना सन १९७७-७८ पासून कार्यान्वित करण्यात आलेली आहे. या योजनेनुसार राष्ट्रीय सहकार विकास निगमने विहित केलेल्या आकृतीबंधाप्रमाणे राज्य शासनाकडून मच्छीमार सहकारी संस्थांना देण्यात येणाऱ्या १००% अर्थसहाय्याचा आकृतीबंध खालीलप्रमाणे निश्चित करण्यात आला आहे.

अ. क्र.	बाब	अनुदान	खा.वि.भा.भां.	भागभांडवल	कर्ज	एकूण
	मासेमारी यांत्रिक नौका					
१	रासविनिकडू राज्य शासनास	१० %	२० %	५ %	५५ %	९० %
२	राज्य शासनाकडून संस्थेस / गटांस मासेमारी यांत्रिक नौका बांधण्यास					
	१) राज्य हिस्सा	—	१० %	—	—	१० %
	२) रासविनि हिस्सा	—	२० %	५ %	५५ %	८० %
	३)गटाचा हिस्सा १० %	१० %	—	—	—	१० %
	एकूण	१० %	३० %	५ %	५५ %	१०० %

सदर योजनेतंर्गत सन २०२६-२७ या आर्थिक वर्षात जिल्हास्तरीय योजनेखाली डीपीडीसी कडून रु.२.०३ लक्ष इतकी अर्थसंकल्पीय तरतूद उपलब्ध आहे.

*****

योजना क्रमांक		५	
१	योजनेचे नाव	खडक कार्यक्रमा अंतर्गत लहान मच्छिमार बंदरांचा विकास	
२	योजनेचे वर्गीकरण	जिल्हास्तरीय (सर्वसाधारण)	
३	सन २०२६-२७ साठी अर्थसंकल्पीय तरतूद	लेखाशिर्ष	राज्य हिस्सा (रु. लाख)
		४४०५०४७१	७५०६.५९

योजनेचे संक्षिप्त वर्णन :-

राज्याच्या किनारपट्टीवरील सागरी जिल्ह्यांमध्ये मच्छीमारी नौकांतून मासळी उतरविण्याच्या जागी सुविधा पुरविणे, मासळी सुकविण्याचे ओटे बांधणे, उघडे निवारे बांधणे, खडक फोडून जोड रस्ते बांधणे, मार्गदर्शक दीप लावणे इत्यादी रु.५.०० कोटीपर्यंत खर्चाची कामे या योजनेतंर्गत करण्यात येतात.

मागील ५ वर्षात झालेले साध्य खालीलप्रमाणे

अ.क्र.	सन	लेखाशिर्ष	एकूण खर्च (रु. लाख)
१	२०२१-२२	४४०५०४७१	२३२६.६४
२	२०२२-२३		२२२२.४१
३	२०२३-२४		३३८२.९७
४	२०२३-२४		१५४३९.७३
५	२०२४-२५		७४१०.६२

सन २०२६-२७ साठी या योजनेतंर्गत एकूण रु.७५०६.५९ लक्ष इतकी अर्थसंकल्पीय तरतूद उपलब्ध आहे.

****

योजना क्रमांक		६	
१	योजनेचे नाव	अवरुध्द पाण्यात मत्स्यसंवर्धन	
२	योजनेचे वर्गीकरण	जिल्हास्तरीय (सर्वसाधारण)	
३	सन २०२६-२७ साठी अर्थसंकल्पीय तरतूद	लेखाशिर्ष	राज्य हिस्सा (रु. लाख)
		२४०५०१३७	०.००

योजनेचे वर्णन :-

पहिल्या पंचवार्षिक योजनेपासून ही योजना राबविण्यात येत आहे. मत्स्यसंवर्धनास योग्य असलेल्या जलक्षेत्रात मत्स्यबीज संचयन करण्यात येऊन मत्स्यशेतीद्वारे गोड्या पाण्यातील मत्स्योत्पादन वाढविणे हा या योजनेचा प्रमुख उद्देश आहे. दरवर्षी मत्स्यव्यवसाय विभागाकडून जलद वाढणाऱ्या मत्स्य जातीचे स्थानिकरित्या निर्माण केलेले मत्स्यबीज संवर्धकांना पुरवून तलाव, जलाशयामध्ये मत्स्यशेती करण्यास प्रोत्साहन देण्यात येते. राज्यामधील नवीन तयार झालेल्या तलावामध्ये जलद गतीने वाढणाऱ्या मत्स्यबीजाची शासनामार्फत साठवणूक करण्यात येते.

विभागीय संचयन करण्यासाठी शासनाने निर्णय क्र. मत्स्यवि-२४१०/५२७/ प्र. क्र.१०४/१०/ पदुम.१३, दि.१८/०९/२०१५ नुसार मत्स्यबीज संचयनाचे निकष निर्धारीत केलेले आहेत. त्या निर्णयानुसार या विभागीय संचयनाचे अधिकार संबंधित प्रादेशिक उपआयुक्त मत्स्यव्यवसाय यांना देण्यात आले आहे. या योजनेच्या निकषानुसार तांत्रिक व आर्थिक मान्यतेचे अधिकार प्रादेशिक उपआयुक्त मत्स्यव्यवसाय यांना देण्यात आल्याने संचयनाच्या कार्यक्रमास जलदगतीने राबविण्यास मदत झालेली आहे.

या योजनेतंर्गत मागील ५ वर्षातील साध्य खालीलप्रमाणे आहे.

अ. क्र.	वर्ष	लेखाशिर्ष	प्रत्यक्ष खर्च (रु. लाख)	मत्स्यबीजाचे संचयन (लक्ष)	वार्षिक मत्स्योत्पादन (मे. टन)
१	२०२१-२२	२४०५०१३७	३८.६३	१०६५.५८	५३२७९
२	२०२२-२३		२४.२०७८	३४६.८९२५	३४९४३.२
३	२०२३-२४		२३.९२७४	४१७.८६	३३३९८.९७
४	२०२३-२४		२९.४७४२५	३८.८३७५	११८०४.१
५	२०२४-२५		७१.१९६	२६६.२५२	२९६७९.६

****

योजना क्रमांक		७	
१	योजनेचे नाव	मच्छीमार सहकारी संस्थाना वीज दरात सवलत	
२	योजनेचे वर्गीकरण	जिल्हास्तरीय (सर्वसाधारण)	
३	सन २०२६-२७ करिता अर्थसंकल्पीय तरतूद	लेखाशिर्ष	राज्यहिस्सा (रु. लाख)
		२४०५१०७१	४७.०२

योजनेचे संक्षिप्त वर्णन :-

मासळी सुस्थितीत राहण्यासाठी मासळी बर्फात/शीतगृहात ठेवणे अत्यावश्यक आहे. कारखाने/शीतगृहे सागरी क्षेत्रात सहकारी संस्थामार्फत चालविण्यात येतात. कारखाने चालविण्यासाठी जादा खर्च येत असल्यामुळे सहकारी संस्थांना प्रति वीज एककावर ४० पैसे सूट देण्यात येते.

सन १९९६-९७ पर्यंत ही योजनेतर योजना होती. शासन पत्र कृषि व पदुम विभाग क्र. मत्स्यवि-१०९५/१४५०/(१५६)/पदुम-१४, दिनांक २१/११/१९९६ च्या पत्रान्वये निर्देशित केल्याप्रमाणे या योजनेचा सन १९९७-२००२ या नवव्या पंचवार्षिक योजनेमध्ये योजनांतर्गत योजनेत समावेश करण्यात आला आहे.

या योजनेतंर्गत मागील ५ वर्षातील साध्य खालीलप्रमाणे आहे.

अ. क्र.	वर्ष	देण्यात आलेले अनुदान (रु. लाख)	लाभार्थी संस्था (संख्या)
१.	२०२१-२२ (सन२०२०-२१ च्या वीज वापराबाबत)	३०.६६६५१	१३
२.	२०२२-२३ (सन२०२१-२२ च्या वीज वापराबाबत)	३१.१७	१२
३.	२०२३-२४ (सन२०२२-२३ च्या वीज वापराबाबत)	३१.९२	१३
४.	२०२४-२५ (सन२०२३-२४ च्या वीज वापराबाबत)	३८.९३	११
५.	२०२५-२६ (सन२०२४-२५ च्या वीज वापराबाबत)	३५.९९	११.००

*****

योजना क्रमांक		८	
१	योजनेचे नाव	मासेमारी साधनांच्या खरेदीवर अर्थसहाय्य	
२	योजनेचे वर्गीकरण	जिल्हास्तरीय (सर्वसाधारण)	
३	सन २०२६-२७ साठी अर्थसंकल्पीय तरतूद	लेखाशिर्ष	राज्य हिस्सा (रु. लाख)
		२४०५०४४२	१४७१.४२

योजनेचे संक्षिप्त वर्णन :-

या योजनेतंर्गत मच्छीमारी सहकारी संस्थांच्या सभासदांना मासेमारी साधनांच्या खरेदीवर अर्थसहाय्य देण्याची तरतूद असून अनुज्ञेय अर्थसहाय्य खालीलप्रमाणे आहे.

अ) सागरी मत्स्यव्यवसाय :-

I) तयार मासेमारी जाळी खरेदीवर अनुदान :-

सागरी क्षेत्रातील मासेमारी नौकांवर वापरण्यात येणाऱ्या नायलॉन व मोनोफिलामेंट तयार जाळी खरेदीवर खालीलप्रमाणे अनुदान अनुज्ञेय राहील.

अ.क्र.	बाब	अनुज्ञेय अनुदान
१	३ टनावरील प्रत्येक मासेमारी नौकेस, प्रती वर्ष २०० कि. ग्रॅ.पर्यंत	तयार जाळ्याच्या किमतीच्या ५० टक्के पेक्षा जास्त नाही इतके अनुदान देय राहील. जाळ्याच्या किमतीची कमाल मर्यादा प्रती कि.ग्रॅ. रु.८००/- इतकी राहील.
२	३ टनाखालील प्रत्येक मासेमारी नौकेस, प्रती वर्ष १०० कि. ग्रॅ.पर्यंत	
३	रांपण संघाच्या प्रत्येक सभासदाला रांपणीच्या तयार जाळयांवर प्रतिवर्षी ५० कि. ग्रॅ.पर्यंत .	

II) बिगर यांत्रिक नौका :-

या बाबतीत शासनाने पुढीलप्रमाणे निर्णय घेतलेला आहे.

१. लहान मच्छिमारांना किंवा रापणकारांना १० टनापर्यंतची, लाकडी/फायबर नौका, बांधणी/तयार नौका खरेदी करण्यासाठी सध्याच्या प्रचलित दराने रु.१,००,०००/- (रुपये एक लाख फक्त) पर्यंतच्या देण्यात येणाऱ्या अनुदानाची मर्यादा वाढवून रुपये २,५०,०००/- (रुपये दोन लाख पन्नास हजार फक्त) पर्यंत करण्यात येत आहे.

२. लहान मच्छिमारांना किंवा रापणकारांना १० टनापर्यंतची, लाकडी/फायबर नौका, बांधणी/तयार नौका खरेदी करण्यासाठी प्रकल्प किंमत रु. ५ लक्ष पर्यंत खर्चाच्या ५० टक्के अथवा रु.२,५०,०००/- (रुपये दोन लाख पन्नास हजार फक्त) यापैकी जे कमी असेल तेवढे अनुदान अनुज्ञेय राहील.

ब) भूजल मत्स्यव्यवसाय :-

I) तयार मासेमारी जाळी खरेदीवर अनुदान :-

अ.क्र.	बाब	अनुज्ञेय अनुदान
१)	भूजलाशयीन मत्स्यव्यवसाया अंतर्गत नायलॉन/ मोनोफिलॅमेंट तयार जाळी खरेदीवर प्रती सभासद/ वैयक्तिक मच्छीमारास २० कि. ग्रॅ.पर्यंत	५०% अनुदान देय राहील. जाळ्याच्या किंमतीची कमाल मर्यादा प्रती कि. ग्रॅ. रु. ८००/- राहील.

II) बिगर यांत्रिक नौका :- भूजल क्षेत्रात लहान आकाराच्या होडया वापरल्या जातात. बिगर यांत्रिक नौकेसाठी खालीलप्रमाणे अनुदान प्रस्तावित करण्यात येत आहे.

अ. क्र.	नौकेचा प्रकार	प्रकल्प किंमत (रु.)	अनुज्ञेय अनुदान
१	लाकडी नौका	६०,०००/-	प्रकल्प किमतीच्या ५०% अथवा रु.३०,०००/-(रुपये तीस हजार फक्त) यापैकी जे कमी असेल तेवढे अनुदान देय राहील.
२	पत्रा नौका	३०,०००/-	प्रकल्प किमतीच्या ५०% अथवा रु.१५,०००/-(रुपये पंधरा हजार फक्त) यापैकी जे कमी असेल तेवढे अनुदान देय राहील.
३	फायबर नौका	१,२०,०००/-	प्रकल्प किमतीच्या ५०%अथवा रु.६०,०००/-(रुपये साठ हजार फक्त) यापैकी जे कमी असेल तेवढे अनुदान देय राहील.

नौकेचे आयुर्मान खालीलप्रमाणे निश्चित करण्यात आले आहे.

अ.क्र.	नौकेचा प्रकार	सरासरी आयुर्मान
१	लाकडी नौका	१५ वर्षे
२	पत्रा नौका	५ वर्षे
३	फायबर नौका	१५ वर्षे

या योजनेतंर्गत मागील ५ वर्षातील खर्च खालीलप्रमाणे आहे.

अ.क्र.	वर्ष	लेखाशिर्ष	खर्च (रु. लाख)
१	२०२१-२२	२४०५०४४२	९८.४०
२	२०२२-२३		३३६.२७५
३	२०२३-२४		३७४.४४२१
४	२०२४-२५		६८४.५१
५	२०२५-२६		१३४५.०७३५७

सन २०२६-२७ या योजनेतंर्गत एकूण रु.१४७१.४२ लक्ष इतकी अर्थसंकल्पीय तरतूद उपलब्ध आहे.

	योजना क्रमांक		**९**		
१	**योजनेचे नाव**		**मत्स्यसंवर्धक विकास यंत्रणा स्थापन करणे (केंद्र पुरस्कृत योजना) ७५:२५**		
२	योजनेचे वर्गीकरण		जिल्हास्तरीय (सर्वसाधारण)		(रु. लाख)
३	सन २०२६-२७ साठी अर्थसंकल्पित तरतूद	लेखाशिर्ष	राज्य हिस्सा	लेखाशिर्ष	केंद्र हिस्सा
		२४०५०१६४	०.०३	२४०५०८२५	---

संक्षिप्त वर्णन :- मत्स्यसंवर्धनास उत्सुक असलेल्या शेतकऱ्यांना त्यांच्या शेतात तळी बांधकाम करण्यास प्रोत्साहन देणे, निवडक तलावामध्ये मत्स्यसंवर्धनासाठी सर्व बाबींवर अर्थसहाय्य देणे, मत्स्यसंवर्धनामध्ये उत्पादनापासून विक्री पर्यंतच्या सर्व कामात एकसूत्रता आणणे, अपेक्षित मत्स्योत्पादनाची पातळी गाठणे, इत्यादिंसाठी मत्स्यसंवर्धक विकास यंत्रणाच्या नावाने चालविण्यात येणारी केंद्र पुरस्कृत योजना महाराष्ट्रात राबविण्यात आलेली आहे. प्रशिक्षण खर्च, तलाव व बांधकाम व निविष्ठांवर अनुदान व वाढीव कर्मचारी वर्गाचे वेतन इ. बाबींवर ५०% केंद्रिय अर्थसहाय्य देण्यात येत होते. उर्वरीत खर्च राज्य शासनाकडून करण्यात येत होता. केंद्र शासनाचे पत्र क्र.३१०११/१/९६-एफवाय (३) दिनांक १०.७.२००० व राज्य शासनाचे पत्र क्र. शासन निर्णय क्र. मत्स्यवि-२०००/२०७४०/प्र. क्र.१६२/पदुम-१३, दिनांक १२ नोव्हेंबर २००१ अन्वये सन २००२-०३ पासून २६ मत्स्यसंवर्धक विकास यंत्रणा केंद्र व राज्य शासनाचे अनुक्रमे ७५:२५% हिस्स्याचे अनुदान लागू करण्यात आलेले आहेत.

राज्यात एकूण २६ मत्स्यसंवर्धन यंत्रणा होत्या. त्यापैकी ४ मत्स्यसंवर्धन यंत्रणा अनुक्रमे ठाणे (शहापूर), धुळे, अमरावती व गडचिरोली या जिल्हयात आदिवासी योजनेखाली राबविल्या जात होत्या. सन १९९७-९८ पासून अलिबाग जिल्हयात निमखारेपाणी यंत्रणेमार्फत सदर योजना कार्यान्वित करण्यात आली आहे. सन १९९७-९८ मध्ये २५५२.३१ हे. जलक्षेत्र विकसित झाले होते. त्यामधून ३४८३.४२८ टन मत्स्योत्पादन घेण्यात आले होते. म्हणजेच प्रति हेक्टरी सरासरी मत्स्योत्पादन १,२७० किलो प्राप्त झाले. या योजनेत आतापर्यंत १८,५६१ हे. जलक्षेत्र विकसित करण्यात आले असून १०,१३० लाभार्थी प्रशिक्षित करण्यात आलेले आहेत. सधन मत्स्यशेती तंत्राद्वारे मत्स्योत्पादन पातळी प्रति हेक्टरी १,०७५ कि. ग्रॅ. पर्यंत साध्य करण्यात यश मिळाले आहे.

योजना तयार करताना प्रामुख्याने खालील बाबी विचारात घेण्यात आलेल्या आहेत.

१) प्रत्येक मत्स्यसंवर्धन यंत्रणेला १०० हे. जलक्षेत्र विकसित करण्याचे लक्ष्य देण्यात आले आहेत.

२) प्रत्येक मत्स्यसंवर्धन यंत्रणेला प्रशिक्षणार्थींचे लक्ष ५० ठरविण्यात आले आहेत.

३) मत्स्योत्पादनाचे लक्ष्य १५०० किलो प्रति हेक्टर ठरविण्यात आले आहेत.

४) गोदाम/बांधकाम केलेले लाभार्थींची संख्या व त्यांचे हेक्टर तसेच निविष्ठावर लाभार्थींची संख्या त्यांचे हेक्टर यांची सांगड घालून कार्यक्रम तयार करण्यात आलेला आहे.

सन १९९५-९६ पासून सदर योजना विशेष घटक कार्यक्रमात अंतर्भूत करण्यात आली आहे.

प्रकरण - ३
आदिवासी उपयोजना /आदिवासी क्षेत्राबाहेरील उपयोजना

सन १९९१ च्या जनगणनेप्रमाणे राज्यात आदिवासींची संख्या ७३.१८ लाख असून ती एकूण लोकसंख्येच्या ९.२७ टक्के आहे. आदिवासी जमातीत प्रामुख्याने कोलाम, भिल्ल, गोंड, वारली, ठाकर, कातकरी, पारधी इत्यादी जातींचा समावेश होतो. या जमातीतील लोक अशिक्षित असून त्यांची आर्थिक परिस्थिती अत्यंत गरीबीची आहे. या जमातीतील लोकांना मत्स्यव्यवसायाचे दालन उपलब्ध करुन त्यांची आर्थिक परिस्थिती व राहणीमान सुधारणे याकरिता शासनाने १९७६-७७ पासून आदिवासी उपयोजना राबविण्याचा धोरणात्मक निर्णय घेतला. महाराष्ट्रातील ठाणे, रायगड, नाशिक, धुळे, जळगाव, पुणे, अहिल्यानगर, नांदेड, अमरावती, यवतमाळ, नागपूर, भंडारा, चंद्रपूर, व गडचिरोली या १४ जिल्हयातील ६८ तालुक्यातील ६९६२ गावे व १३ शहरे आदिवासी उपयोजना क्षेत्र म्हणून जाहिर केली आहेत. सदर क्षेत्र ५०,७५५ चौ.कि.मी. आहे व राज्याच्या एकूण क्षेत्राच्या १६.५ % आहे. या क्षेत्राबाहेरील आदिवासींसाठी देखील सदर उपयोजनेत तरतूद उपलब्ध आहे.

वार्षिक कार्यक्रम सन २०२६-२७ मध्ये आदिवासी उपयोजनेखाली रु.१९६.३५ लक्ष व आदिवासी उपयोजना क्षेत्राबाहेरील आदिवासींसाठी रु.७९.८९ लक्ष असे एकूण रु.२७६.२४ लक्ष अर्थसंकल्पीय तरतूद उपलब्ध आहे. त्याची योजनानिहाय विगतवारी खालीलप्रमाणे आहे.

अ. क्र	जिल्हास्तरीय योजना	अर्थसंकल्पीत तरतूद		(रु. लाख)
		लेखाशिर्ष	उपयोजना	अर्थसंकल्पीत
१	२	३	४	५
१	मत्स्यबीज उत्पादन केंद्राची स्थापना	२४०५०५२२	आदिवासी	९.००
		४४०५०१९५	आउक्षे	०.००
२	मच्छीमार सहकारी संस्थांचा विकास	२४०५०५९४	आदिवासी	०.००
		४४०५०२२१	आउक्षे	०.००
३	अवरुध्द पाण्यातील मत्स्यसंवर्धन	२४०५०५०२	आदिवासी	७.०१
		२४०५०६७४	आउक्षे	३.५२
४	मासेमारी साधनांच्या खरेदीवर अर्थसहाय्य	२४०५१२५१	आदिवासी	१८०.३४
		२४०५०७२७	आउक्षे	७६.३४
	एकुण -	—	आदिवासी	१९६.३५
	एकुण -	—	आउक्षे	७९.८९
	आदिवासी+आउक्षे एकुण -	—	—	२७६.२४

सन २०२६-२७ मध्ये राबविण्यात येणाऱ्या योजनांची माहिती खालीलप्रमाणे.

१) मत्स्यबीज उत्पादन केंद्राची स्थापना :-

तलावात व जलाशयात आवश्यक मत्स्यबीज निर्मितीसाठी महाराष्ट्रातील आदिवासी क्षेत्रातील खालील ८ पैकी ७ मत्स्यबीज उत्पादन केंद्रे कार्यान्वित आहेत.

अ. क्र.	जिल्हा	केंद्राचे ठिकाण		क्षेत्र (हेक्टर)			क्षमता		अभिप्राय
		मत्स्यबीज उत्पादन केंद्र	मत्स्य-संवर्धन केंद्र	संचयन तळी	संगोपन/ संवर्धन तळी	एकूण	मत्स्य बीज (लक्ष)	मत्स्य-संवर्धन (लक्ष)	
१	पालघर	दापचरी	—	०.९६	१.३९	२.३५	३००	४५	—
२	पालघर	दापचरी कोळंबीबीज			३.५२	३.५२	४००	०	
३	पालघर	बाडापोखरण कोंळबीबीज	-	-	५.३०	५.३	२००	०	
४	पालघर	-	आसनगाव कोंळबीबीज	-	३५	३५	०	०	
५	नाशिक	करंजवण	—	११	१४	२५	७५	०	—
६	नाशिक	—	गंगापूर	३	४	७	२५	०	—
७	नाशिक	—	चणकापूर	०	०	०	०	०	—
८	धुळे	—	अणेर	२	१०	१२	२२	०	—
९	पुणे	—	माणिकडोह	—					—
१०	अमरावती	—	मांडवा				—		—
११	जालना	गल्हाटी	—				—		सदर केंद्र भाडेपट्टीने देण्यात आलेले आहे व सदर केंद्र सर्व साधारण क्षेत्रामध्ये मोडते
१२	परभणी	मासोळी	—				—		—
१३	नांदेड	लोणी	—	१.२३		१.९५	—	२०	सदर केंद्रात सन २०२५-२६ मध्ये ८५ लक्ष मत्स्यजीरे संचयन करण्यात आले असून त्यापासून ५.१६५ लक्ष मत्स्य बोटूकली तयार करून विक्री करण्यात आली आहे प्राप्त महसूल -२.५९ लक्ष
१४	चंद्रपूर	अंमलनाला	—	१२	२४	३६	५००	५०	—
१५	गोंदिया	इटियाडोह	—	२.४६	३.३५	५.८१	६०	५०	सदर केंद्र भाडे पट्टीने देण्यात आलेले आहे व सदर केंद्र आदिवासी क्षेत्रात मोडते
१६	भंडारा	शिवनीबांध		१२	७	१९	६००	१५	—
१७	गडचिरोली		मुरखळा	०	०.७२	०.७२	१०.८	०	सदर केंद्राचे क्षेत्र हे सर्वसाधारण क्षेत्रात मोडते.
१८	पुणे	माणिकडोह		४४.६५	१०९	१५३.६५	२१९२.८	१८०	वन विभागाकडे हस्तांतरण

मत्स्यबीज उत्पादन वाढविण्यासाठी काही केंद्रात वर्तुळाकार उबवणी केंद्राची उभारणी करण्यात आली आहे. तसेच केंद्राचा विस्तार आणि आवश्यक दुरुस्तीची कामे या योजनेखाली राबविली जातात.

या योजनेतंर्गत मागील ५ वर्षातील खर्च व मत्स्यबीज उत्पादन खालीलप्रमाणे.

अ. क्र.	वर्ष	लेखाशिर्ष	खर्च (रु. लाख)	मत्स्यबीज उत्पादन (लाख)
१	२०२१-२२	२४०५५०२२	२.००	२१.१९
२	२०२२-२३		१५.००	६३.२१
३	२०२३-२४		९.६	१८.३७
४	२०२४-२५		०.००	६८.४
५	२०२५-२६		५.००	१६९.७२

वार्षिक विकास कार्यक्रम सन २०२६-२७ या वर्षाकरिता सदर योजनेसाठी रु.९.०० लक्ष अर्थसंकल्पीय तरतूद उपलब्ध आहे.

२) अवरुध्द पाण्यातील मत्स्यसंर्वधन :-

आदिवासी क्षेत्रातील उपलब्ध जलक्षेत्रात मत्स्यशेती करुन मत्स्योत्पादन वाढविणे तसेच आदिवासींची आर्थिक व सामाजिक उन्नती घडविणे यासाठी प्रतिवर्षी जलद वाढणाऱ्या भारतीय प्रमुख कार्प जातीच्या माशांचे बीज स्थानिकरित्या उत्पादन करुन तलावात साठविले जाते व त्या मत्स्यबीजाचा पुरवठा मत्स्यसंवर्धकांना तसेच ग्रामपंचायती, नगरपालिका, मत्स्यव्यवसाय सहकारी संस्थांना करण्यात येतो व जलाशयामध्ये मत्स्यशेती करण्यास प्रोत्साहन देण्यात येते. मत्स्यसंवर्धन करण्याच्या दृष्टीने गोड्या पाण्यातील मत्स्यशेतीकरिता अर्थसहाय्य देण्यात येते.

या योजनेतंर्गत मागील ५ वर्षातील साध्य खालीलप्रमाणे आहे.

अ. क्र.	वर्ष	उपयोजना	खर्च (रु. लाख)	बीजाचे प्रकार	मत्स्यबीज संचयन (लाख)	मत्स्योत्पादन (मे. टन)
१	२०२१-२२	आउक्षे	३७.००	मत्स्यबीज	६०.००	३०००
				झिंगाबीज	१०.००	५००
२	२०२२-२३	आउक्षे	७.२९	मत्स्यबीज	११.३	५२.२५
				झिंगाबीज	०	०
३	२०२३-२४	आउक्षे	६.९१९३	मत्स्यबीज	१२.८७	४०१.९०३
				झिंगाबीज	०	०
४	२०२४-२५	आउक्षे	४.४६	मत्स्यबीज	१.२५	१५००
				झिंगाबीज	०	०
५	२०२५-२६	आउक्षे	२.०२	मत्स्यबीज	२.९४	३४२.२
				झिंगाबीज	०	०

वार्षिक विकास कार्यक्रम सन २०२६-२७ करीता या योजनेखाली आदिवासी उपयोजनेसाठी (२४०५०५०२) रु.७.०१ लाख व आदिवासी क्षेत्राबाहेरील आदिवासींसाठी (२४०५०६७४) रु.३.५२ लाख असे एकूण रु.१०.५३ लक्ष अर्थसंकल्पीय तरतूद उपलब्ध आहे.

३) मच्छिमार सहकारी संस्थांचा विकास :-

राज्यात आदिवासी मच्छीमार सहकारी संस्था असून या संस्थांमध्ये सुधारणा घडवून आणण्यासाठी व त्यांच्या आर्थिक प्रगतीसाठी सहकारी संस्थांना व्यवस्थापकीय अनुदान व भाग भांडवल या स्वरुपात अर्थसहाय्य देण्यात येते.

४) **मासेमारी साधनांच्या खरेदीवर अर्थसहाय्य :-**

मासेमारीसाठी लागणाऱ्या साहित्याच्या किंमतीमध्ये वाढ होत असल्यामुळे गरीब मच्छीमारांना साधने वापरुन किफायतशीरपणे मासेमारीचा व्यवसाय करता यावा म्हणून अशा साधनांच्या खरेदीवर अर्थसहाय्य देण्याची तरतूद या योजनेत आहे.

या योजनेतंर्गत मागील ५ वर्षातील आर्थिक व भौतिक साध्ये खालीलप्रमाणे.

अ. क्र.	वर्ष	खर्च (रु. लाख)			नायलॉन (किलो)			भौतिक साध्य नौका	
		लेखाशिर्ष २४०५१२५१	लेखाशिर्ष २४०५०७२७	एकूण					
		आदि.	आउक्षे		आदि.	आउक्षे	एकूण	आ	आउ
१	२०२१-२२	१९.४०	२१.२९	४०.६९	८०२०	३००२	११०२२	०	०
२	२०२२-२३	३५.५६	१०.४१	४५.९७	६१२८१	६३९०	६७६७१	३	२
३	२०२३-२४	३०.२५	३३.६५८	६३.९१	७२२८	८५४२	१५७७०	६	२
४	२०२४-२५	४४.५६	२४.०६	६८.६२	१०२६५	५९८०	१६२४५	१२	५
५	२०२५-२६	३७.४६	४८.६४	८१.१	०४५५	१४९५१.२९	२५४०६.२९	२५	१७

वार्षिक विकास कार्यक्रम सन २०२६-२७ करीता या योजनेतंर्गत आदिवासी उपयोजनेखाली (२४०५१२५१) रु.१८०.३४ लक्ष व आदिवासी उपयोजनेबाहेरील क्षेत्रातील आदिवासीसाठी (२४०५०७२७) रु. ७६.३७ लक्ष अशी एकूण रु.२०५६.६८ लक्ष अर्थसंकल्पीय तरतूद उपलब्ध आहे.

*****

प्रकरण – ४
विशेष घटक योजना

राज्यातील अनुसूचित जाती व नवबौध्द यांच्यासाठी विशेष घटक योजना राबविली जाते. या जातीतील मच्छीमार अशिक्षित व आर्थिक दृष्ट्या दुर्बल असल्याने त्यांना जवळच्या परिसरात मत्स्यव्यवसायाद्वारे उपजिविकेचे साधन उपलब्ध करुन त्यांची आर्थिक स्थिती सुधारणे व राहणीमान उंचावणे हा या योजनेचा प्रमुख उद्देश आहे.

ही योजना सन १९८५-८६ पासून विभागामार्फत राबविण्यात येत आहे. विभागाच्या एकूण नियतव्ययाच्या १३% नियतव्यय विविध योजनांसाठी राखून ठेवण्याचे शासनाचे धोरण आहे. परंतु; अनुसूचित जाती व नवबौध्द या वर्गातील लाभार्थी मत्स्यव्यवसाय क्षेत्रात अगदी अल्प प्रमाणात असल्याने व त्यांची उपलब्धता लक्षात घेता विभागाच्या खालील योजनांतर्गत विशेष घटक योजना कमी प्रमाणात राबविल्या जातात.

१) अवरुध्द पाण्यातील मत्स्यसंवर्धन
२) मच्छीमार सहकारी संस्थांचा विकास
३) मासेमारी साधनांच्या खरेदीवर अर्थसहाय्य

नियोजन विभाग शासन निर्णय क्रमांक विघयो-१०९४/प्र. क्र./१४५३, दिनांक २८/२/१९९४ अन्वये असे निदर्शनास आले आहे की, अनुसूचित जाती/नवबौध्द यांची लोकसंख्या ७,५७,८४२ असून राज्यातील एकूण लोकसंख्येच्या ११.०९ % आहे. त्यामुळे राज्याची विशेष घटक योजना ही राज्यातील लोकसंख्येच्या प्रमाणात असावी. तसेच शासनाने विभागाच्या या योजनेसाठी १०% इतका नियतव्यय राखून ठेवण्याचे स्पष्ट आदेश दिले आहेत.

वार्षिक विकास कार्यक्रम सन २०२६-२७ मध्ये या योजनेसाठी रु.३६.६० लक्ष अर्थसंकल्पीय तरतूद उपलब्ध आहे.

वार्षिक विकास कार्यक्रम सन २०२६-२७ साठी विशेष घटक योजनतंर्गत संमत झालेल्या अर्थसंकल्पीय तरतूदीची योजनानिहाय विगतवारी खालीलप्रमाणे.

अ. क्र.	योजना	अर्थसंकल्पीय तरतूद (रु. लाख)	
		लेखाशिर्ष	अर्थसंकल्पीय
	जिल्हास्तरीय योजना (विघयो)		
१	अवरुध्द पाण्यात मत्स्यसंवर्धन	२४०५०६२९	६.८४
२	मच्छीमार सहकारी संस्थांचा विकास	२४०५०६४७	०.१४
३	मासेमार साधनांच्या खरेदीवर अर्थसहाय्य	२४०५०६५६	२९.६२
	एकूण –		**३६.६०**

जिल्हास्तरीय योजना:-

१) अवरुध्द पाण्यात मत्स्यसंवर्धन :- (विघयो)

या योजनेतंर्गत भूजल क्षेत्रातील मत्स्यसंवर्धनास योग्य अशी तळी निवडून त्यामध्ये जलद वाढणाऱ्या भारतीय प्रमुख कार्प जातीचे मत्स्यबीज संवर्धन करणे अभिप्रेत आहे. मासेमारीसाठी विकसित केलेले तलाव अनुसूचित जाती व नवबौध्द यांच्या सहकारी संस्थांना मासेमारीसाठी देण्यात येतात.

या योजनेतंर्गत मागील ५ वर्षात झालेल्या खर्चाची योजनानिहाय आकडेवारी खालीलप्रमाणे.

अ. क्र.	वर्ष	लेखाशिर्ष	खर्च (रु.लाख)	मत्स्यबीज संचयन (लाख)	मत्स्योत्पादन (मे.टन)
१	२०२१-२२	२४०५०६२९	४.१६	४.००	२५०८.००
२	२०२२-२३		२.५१	६.६३	२७.०६
३	२०२३-२४		०.८४५	९.५७५	३३४६.१२
४	२०२४-२५		१.७८	३.०२	८२.५
५	२०२५-२६		२.५०	३७.३	५६५३

सन २०२६-२७ मध्ये सदर योजनेखाली रु.६.८४ लक्ष अर्थसंकल्पीय तरतूद उपलब्ध आहे.

२) मच्छीमार सहकारी संस्थांचा विकास :-(विघयो)

सदर योजना जिल्हास्तरीय असून या योजनेखाली अनुसूचित जाती व नवबौध्द मच्छीमार सहकारी संस्थांची आर्थिक स्थिती सुधारण्यासाठी अनुदान व भाग भांडवल या स्वरुपात पहिली पाच वर्ष खालीलप्रमाणे अर्थसहाय्य देण्यात येते.

१) भूजलाशयीन क्षेत्रातील प्राथमिक मच्छिमार सहकारी संस्थांना रु. २०००/- अनुदान पाच वर्षासाठी उतरत्या क्रमाने.

१) पहिली ३ वर्षे — रु. ५००/- दरसाल

२) ४ थे व ५ वे वर्ष -- रु. २५०/- दरसाल

२) प्राथमिक सहकारी संस्थांना स्वत: च्या रु.१०००/- किंवा त्यापेक्षा जास्त भाग भांडवलाच्या अधिन जास्तीत-जास्त रु. ३०००/- इतके भाग भांडवल अनुज्ञेय आहे.

या योजनेखाली मागील ५ वर्षात खालील प्रमाणे अर्थसहाय्य देण्यात आले आहे.

अ. क्र.	वर्ष	लेखाशिर्ष	खर्च (रु.लाख)
१	२०२१-२२	२४०५०६४७	०.१०
२	२०२२-२३		०.१
३	२०२३-२४		०.०२
४	२०२४-२५		०.१०
५	२०२५-२६		०.१०

सन २०२६-२७ करीता या योजनेखाली (२४०५०६४७) रु.०.१४ लक्ष अर्थसंकल्पीय तरतूद उपलब्ध आहे.

३) मासेमार साधनांच्या खरेदीवर अर्थसहाय्य :- (विघयो)

सदर योजना जिल्हास्तरीय असून या योजनेखाली आर्थिकदृष्टया कमकुवत व दुर्बल असलेल्या अनुसूचित जातीच्या लाभार्थ्यांना आधुनिक मच्छिमारी साधने वापरुन मासेमारी करता यावी यासाठी नायलॉन सूत/जाळी, बिगर यांत्रिक नौका इत्यादी साधनांच्या खरेदीवर ५०% अनुदानाच्या स्वरुपात आर्थिक सहाय्य देण्यात येते. भूजल क्षेत्रात प्रति मच्छीमाराला वार्षिक ५ किलो नायलॉन सूताची मर्यादा आहे.

या योजनेखाली मागील ५ वर्षात खालीलप्रमाणे आर्थिक व भौतिक लक्ष्य साध्य झाले आहे.

अ. क्र.	वर्ष	लेखाशिर्ष	खर्च (रु. लाख)	भौतिक साध्य	
				नायलॉन (किलो)	बिगर यांत्रिक नौका (संख्या)
१	२०२१-२२	२४०५०६५६	२.३०	३८२	१२७
२	२०२२-२३		२०५.४	५२१०९	२
३	२०२३-२४		१७.५०३३	३६१७.५७	२
४	२०२४-२५		३३.१४	६९१५	८
५	२०२४-२५		११२४.१३९४	३७००८७.११२	७३५

सन २०२६-२७ करीता या योजनेखाली रु. २९.६२ लक्ष अर्थसंकल्पीय तरतूद उपलब्ध आहे.

******

२०२६-२७ च्या वार्षिक कार्यक्रमात मच्छिमार सहकारी संस्थांचा विकास या योजनेखाली अर्थसंकल्पित तरतूद जिल्हानिहाय विभागवारी (रु. लाख)

अ.क्र.	जिल्हा	सर्वसा. योजना (२४०५०३४२)	वि.घ.यो. (२४०५०६४७)	आदि.उपयोजना	आ.उ.क्षे	एकूण
		व्यवस्थापकीय अनुदान	व्यवस्थापकीय अनुदान	व्यवस्थापकीय अनुदान	व्यवस्थापकीय अनुदान	
१	२	३	५	७	९	१०
१	मुंबई शहर	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
२	मुंबई उपनगर	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
३	ठाणे	०.००	०.०२	०.००	०.००	०.०२
४	पालघर	०.००	०.०२	०.००	०.००	०.०२
५	रायगड	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
६	रत्नागिरी	५.००	०.००	०.००	०.००	५.००
७	सिंधुदुर्ग	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
	एकूण मुंबई विभाग	५.००	०.०४	०.००	०.००	५.०४
८	पुणे	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
९	सातारा	५७.३२	०.००	०.००	०.००	५७.३२
१०	सांगली	६.०२	०.००	०.००	०.००	६.०२
११	सोलापूर	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
१२	कोल्हापूर	७.५१	०.००	०.००	०.००	७.५१
	एकूण पुणे विभाग	७०.८५	०.००	०.००	०.००	७०.८५
१३	नाशिक	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
१४	धुळे	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
१५	नंदुरबार	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
१६	जळगाव	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
१७	अहिल्यानगर	१०.००	०.००	०.००	०.००	१०.००
	एकूण नाशिक प्रदेश	१०.००	०.००	०.००	०.००	१०.००
१८	छ.संभाजीनगर	३.००	०.००	०.००	०.००	३.००
१९	जालना	८.००	०.००	०.००	०.००	८.००
२०	बीड	४०.२०	०.००	०.००	०.००	४०.२०
२१	परभणी	०.०१	०.००	०.००	०.००	०.०१
	एकूण औरंगाबाद विभाग	५१.२१	०.००	०.००	०.००	५१.२१
२२	हिंगोली	३.००	०.००	०.००	०.००	३.००
२३	नांदेड	५.००	०.००	०.००	०.००	५.००
२४	धाराशिव	८.१०	०.००	०.००	०.००	८.१०
२५	लातूर	०.१०	०.१०	०.००	०.००	०.२०
	एकूण लातूर विभाग	१६.२०	०.१०	०.००	०.००	१६.३०
२६	अमरावती	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
२७	अकोला	१.००	०.००	०.००	०.००	१.००
२८	बुलढाणा	१५.००	०.००	०.००	०.००	१५.००
२९	वाशिम	१.००	०.००	०.००	०.००	१.००
३०	यवतमाळ	३०.००	०.००	०.००	०.००	३०.००
	एकूण अमरावती विभाग	४७.००	०.००	०.००	०.००	४७.००
३१	नागपूर	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
३२	वर्धा	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
३३	भंडारा	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
३४	गोंदिया	६०.००	०.००	०.००	०.००	६०.००
३५	चंद्रपूर	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
३६	गडचिरोली	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
	एकूण नागपूर विभाग	६०.००	०.००	०.००	०.००	६०.००
	एकूण योजना	२६०.२६	०.१४	०.००	०.००	२६०.४०

सन २०२५-२६ च्या वार्षिक कार्यक्रमातील मासेमारी साधनांच्या खरेदीवर अर्थसहाय्य या योजनेखाली अर्थसंकल्पित तरतुद जिल्हानिहाय माहिती दर्शविणारे विवरणपत्र

अ. क्र.	जिल्हा	उपयोजना	अर्थसंकल्पित तरतुद(लाख) (अनुदान)-(२४०५०४४२)		
			नायलॉन सुत/जाळी	बिगर यांत्रिक नौका	एकुण
१	२	३	४	५	६
१	मुंबई शहर	सर्वसा	१.००	०.००	१.००
२	मुंबई उपनगर	सर्वसा	१२५.००	०.००	१२५.००
		विघयो	०.००	०.००	०.००
३	ठाणे	सर्वसा	५.००	०.००	५.००
		विघयो	०.००	०.००	०.००
		आदिवासी	०.००	०.००	०.००
		आदिक्षेबा	०.००	०.००	०.००
	एकुण		१३१.००	०.००	१३१.००
४	पालघर	सर्वसा	७५.००	०.००	७५.००
		विघयो	०.००	०.००	०.००
		आदिवासी	०.००	०.००	०.००
		आदिक्षेबा	०.००	०.००	०.००
	एकुण		७५.००	०.००	७५.००
५	रायगड	सर्वसा	५०.००	०.००	५०.००
		विघयो	०.००	०.००	०.००
		आदिवासी	०.००	०.००	०.००
		आदिक्षेबा	०.००	०.००	०.००
	एकुण		५०.००	०.००	५०.००
६	रत्नागिरी	सर्वसा	०.००	०.००	०.००
७	सिंधुदुर्ग	सर्वसा	२५०.००	०.००	२५०.००
		विघयो	०.००	०.००	०.००
	एकुण		२५०.००	०.००	२५०.००
	एकुण मुंबई विभाग	सर्वसा	५०६.००	०.००	५०६.००
		विघयो	०.००	०.००	०.००
		आदिवासी	०.००	०.००	०.००
		आदिक्षेबा	०.००	०.००	०.००
	एकुण		५०६.००	०.००	५०६.००
८	पुणे	सर्वसा	२०.०१	०.००	२०.०१
		विघयो	०.००	०.००	०.००
		आदिवासी	०.००	०.००	०.००
		आदिक्षेबा	०.००	०.००	०.००
	एकुण		२०.०१	०.००	२०.०१
९	सातारा	सर्वसा	०.००	०.००	०.००
		विघयो	०.००	०.००	०.००
	एकुण		०.००	०.००	०.००
१०	सांगली	सर्वसा	६०.००	०.००	६०.००
		विघयो	०.००	०.००	०.००
	एकुण		६०.००	०.००	६०.००
११	सोलापूर	सर्वसा	४०.००	०.००	४०.००
		विघयो	०.००	०.००	०.००
	एकुण		४०.००	०.००	४०.००
१२	कोल्हापूर	सर्वसा	४५.००	०.००	४५.००
		विघयो	०.००	०.००	०.००
	एकुण		४५.००	०.००	४५.००
	एकुण पुणे विभाग	सर्वसा	१६५.०१	०.००	१६५.०१
		विघयो	०.००	०.००	०.००
		आदिवासी	०.००	०.००	०.००
		आदिक्षेबा	०.००	०.००	०.००
	एकुण		१६५.०१	०.००	१६५.०१

सन २०२५-२६ च्या वार्षिक कार्यक्रमातील मासेमारी साधनांच्या खरेदीवर अर्थसहाय्य या योजनेखाली अर्थसंकल्पित तरतुद जिल्हानिहाय माहिती दर्शविणारे विवरणपत्र

अ. क्र.	जिल्हा	उपयोजना	अर्थसंकल्पित तरतुद(लाख) (अनुदान)-(२४०५०४४२)		
			नायलॉन सूत/जाळी	बिगर यांत्रिक नौका	एकूण
१	२	३	४	५	६
१३	नाशिक	सर्वसा	१०.००	०.००	१०.००
		विघयो	०.००	०.००	०.००
		आदिवासी	०.००	०.००	०.००
		आदिक्षेबा	०.००	०.००	०.००
	एकूण		१०.००	०.००	१०.००
१४	धुळे	सर्वसा	३०.००	०.००	३०.००
		विघयो	०.००	०.००	०.००
		आदिवासी	०.००	०.००	०.००
		आदिक्षेबा	०.००	०.००	०.००
	एकूण		३०.००	०.००	३०.००
१५	नंदुरबार	सर्वसा	६०.००	०.००	६०.००
		विघयो	०.००	०.००	०.००
		आदिवासी	०.००	०.००	०.००
		आदिक्षेबा	०.००	०.००	०.००
	एकूण		६०.००	०.००	६०.००
१६	जळगाव	सर्वसा	८०.००	०.००	८०.००
		विघयो	०.००	०.००	०.००
		आदिवासी	०.००	०.००	०.००
		आदिक्षेबा	०.००	०.००	०.००
	एकूण		८०.००	०.००	८०.००
१७	अहमदनगर	सर्वसा	०.००	०.००	०.००
		विघयो	०.००	०.००	०.००
		आदिवासी	०.००	०.००	०.००
		आदिक्षेबा	०.००	०.००	०.००
	एकूण		०.००	०.००	०.००
	एकूण नाशिक विभाग	सर्वसा	१८०.००	०.००	१८०.००
		विघयो	०.००	०.००	०.००
		आदिवासी	०.००	०.००	०.००
		आदिक्षेबा	०.००	०.००	०.००
	एकूण		१८०.००	०.००	१८०.००
१८	छत्रपती संभाजीनगर	सर्वसा	३.००	०.००	३.००
		विघयो	०.००	०.००	०.००
		आदिक्षेबा	०.००	०.००	०.००
	एकूण		३.००	०.००	३.००
१९	जालना	सर्वसा	६.००	०.००	६.००
		विघयो	०.००	०.००	०.००
		आदिक्षेबा	०.००	०.००	०.००
	एकूण		६.००	०.००	६.००
२०	बीड	सर्वसा	०.००	०.००	०.००
		विघयो	०.००	०.००	०.००
		आदिक्षेबा	०.००	०.००	०.००
	एकूण		०.००	०.००	०.००
२१	परभणी	सर्वसा	५.००	०.००	५.००
		विघयो	०.००	०.००	०.००
		आदिक्षेबा	०.००	०.००	०.००
	एकूण		५.००	०.००	५.००
	छत्रपती संभाजीनगर विभाग	सर्वसा	१४.००	०.००	१४.००
		विघयो	०.००	०.००	०.००
		आदिक्षेबा	०.००	०.००	०.००
	एकूण		१४.००	०.००	१४.००

सन २०२५-२६ च्या वार्षिक कार्यक्रमातील मासेमारी साधनांच्या खरेदीवर अर्थसहाय्य या योजनेखाली अर्थसंकल्पित तरतुद जिल्हानिहाय माहिती दर्शविणारे विवरणपत्र					
अ. क्र.	जिल्हा	उपयोजना	अर्थसंकल्पित तरतुद(लाख) (अनुदान)-(२४०५०४४२)		
			नायलॉन सूत/जाळी	बिगर यांत्रिक नौका	एकुण
१	२	३	४	५	६
२२	हिंगोली	सर्वसा	७.००	०.००	७.००
		विघयो	०.००	०.००	०.००
	एकुण		७.००	०.००	७.००
२३	नांदेड	सर्वसा	११.००	०.००	११.००
		विघयो	०.००	०.००	०.००
		आदिवासी	०.००	०.००	०.००
	एकुण		११.००	०.००	११.००
२४	धाराशिव	सर्वसा	०.००	०.००	०.००
		विघयो	०.००	०.००	०.००
	एकुण		०.००	०.००	०.००
२५	लातूर	सर्वसा	१८७.४१	०.००	१८७.४१
		विघयो	०.००	०.००	०.००
		आदिक्षेबा	०.००	०.००	०.००
	एकुण		१८७.४१	०.००	१८७.४१
	एकुण लातूर विभाग	सर्वसा	२०५.४१	०.००	२०५.४१
		विघयो	०.००	०.००	०.००
		आदिवासी	०.००	०.००	०.००
		आदिक्षेबा	०.००	०.००	०.००
	एकुण		२०५.४१	०.००	२०५.४१
२६	बुलढाणा	सर्वसा	०.००	०.००	०.००
२७	अकोला	सर्वसा	२.००	०.००	२.००
		विघयो	०.००	०.००	०.००
		आदिक्षेबा	०.००	०.००	०.००
	एकुण		२.००	०.००	२.००
२८	वाशिम	सर्वसा	६.००	०.००	६.००
		विघयो	०.००	०.००	०.००
		आदिक्षेबा	०.००	०.००	०.००
	एकुण		६.००	०.००	६.००
२९	अमरावती	सर्वसा	२५.००	०.००	२५.००
		विघयो	०.००	०.००	०.००
		आदिवासी	०.००	०.००	०.००
		आदिक्षेबा	०.००	०.००	०.००
	एकुण		२५.००	०.००	२५.००
३०	यवतमाळ	सर्वसा	५५.००	०.००	५५.००
		विघयो	०.००	०.००	०.००
		आदिवासी	०.००	०.००	०.००
		आदिक्षेबा	०.००	०.००	०.००
	एकुण		५५.००	०.००	५५.००
	एकुण अमरावती विभाग	सर्वसा	८८.००	०.००	८८.००
		विघयो	०.००	०.००	०.००
		आदिवासी	०.००	०.००	०.००
		आदिक्षेबा	०.००	०.००	०.००
	एकुण		८८.००	०.००	८८.००
३१	नागपूर	सर्वसा	०.००	०.००	०.००
		वि.घ.यो.	०.००	०.००	०.००
		आदिवासी	०.००	०.००	०.००
	एकुण		०.००	०.००	०.००

सन २०२५-२६ च्या वार्षिक कार्यक्रमातील मासेमारी साधनांच्या खरेदीवर अर्थसहाय्य या योजनेखाली अर्थसंकल्पित तरतुद जिल्हानिहाय माहिती दर्शविणारे विवरणपत्र					
अ. क्र.	जिल्हा	उपयोजना	अर्थसंकल्पित तरतुद(लाख) (अनुदान)-(२४०५०४४२)		
			नायलॉन सूत/जाळी	बिगर यांत्रिक नौका	एकूण
१	२	३	४	५	६
३२	वर्धा	सर्वसा	१८.००	०.००	१८.००
३३	भंडारा	सर्वसा	७५.००	०.००	७५.००
		वि.घ.यो.	०.००	०.००	०.००
		आदिक्षेबा	०.००	०.००	०.००
	एकूण		९३.००	०.००	९३.००
३४	गोंदिया	सर्वसा	०.००	०.००	०.००
		वि.घ.यो.	०.००	०.००	०.००
		आदिवासी	०.००	०.००	०.००
		आदिक्षेबा	०.००	०.००	०.००
	एकूण		०.००	०.००	०.००
३५	चंद्रपूर	सर्वसा	१५०.००	०.००	१५०.००
		विघयो	०.००	०.००	०.००
		आदिवासी	०.००	०.००	०.००
		आदिक्षेबा	०.००	०.००	०.००
	एकूण		१५०.००	०.००	१५०.००
३६	गडचिरोली	सर्वसा	७०.००	०.००	७०.००
		आदिवासी	०.००	०.००	०.००
	एकूण		७०.००	०.००	७०.००
	एकूण नागपूर विभाग	सर्वसा	३१३.००	०.००	३१३.००
		विघयो	०.००	०.००	०.००
		आदिवासी	०.००	०.००	०.००
		आदिक्षेबा	०.००	०.००	०.००
	एकूण		३१३.००	०.००	३१३.००
एकूण योजना नियतव्यय		सर्वसा	१४७१.४२	०.००	१४७१.४२
		विघयो	०.००	०.००	०.००
		आदिवासी	०.००	०.००	०.००
		आदिक्षेबा	०.००	०.००	०.००
एकूण			१४७१.४२	०.००	१४७१.४२

अवरुध्द पाण्यांत मत्स्यसंवर्धन				
अ.क्र.	जिल्हा	उपयोजना	लेखाशिर्ष	अर्थसंकल्पित तरतुद (लाख)
१	२	३	४	५
१	मुंबई शहर	सर्वेसा		०.००
२	मुंबई उपनगर	सर्वेसा		०.००
		विघयो	२४०५०६२९	०.००
३	ठाणे	सर्वेसा		०.००
		विघयो	२४०५०६२९	०.०१
		आदिवासी	२४०५०५०२	०.००
		आदिक्षेबा	२४०५०६७४	०.००
४	पालघर	सर्वेसा		०.००
		विघयो	२४०५०६२९	०.०१
		आदिवासी	२४०५०५०२	०.००
		आदिक्षेबा	२४०५०६७४	०.००
५	रायगड	सर्वेसा		०.००
		विघयो	२४०५०६२९	०.००
		आदिवासी	२४०५०५०२	०.००
		आदिक्षेबा	२४०५०६७४	०.००
६	रत्नागिरी	सर्वेसा		०.००
		विघयो	२४०५०६२९	०.००
७	सिंधुदूर्ग	सर्वेसा		०.००
		विघयो	२४०५०६२९	०.००
मुंबई विभाग		**सर्वेसा**		**०.००**
		विघयो	**२४०५०६२९**	**०.०२**
		आदिवासी	**२४०५०५०२**	**०.००**
		आदिक्षेबा	**२४०५०६७४**	**०.००**
		एकूण		**०.०२**
८	पुणे	सर्वेसा		०.००
		विघयो	२४०५०६२९	०.००
		आदिवासी	२४०५०५०२	०.००
		आदिक्षेबा	२४०५०६७४	०.००
९	सातारा	सर्वेसा		०.००
		विघयो	२४०५०६२९	०.८०
१०	सांगली	सर्वेसा		०.००
		विघयो	२४०५०६२९	०.०१
११	सोलापूर	सर्वेसा		०.००
		विघयो	२४०५०६२९	०.००
१२	कोल्हापूर	सर्वेसा		०.००
		विघयो	२४०५०६२९	०.००
पुणे विभाग		**सर्वेसा**		**०.००**
		विघयो	**२४०५०६२९**	**०.८१**
		आदिवासी	**२४०५०५०२**	**०.००**
		आदिक्षेबा	**२४०५०६७४**	**०.००**
		एकूण		**०.८१**

अवरुध्द पाण्यांत मत्स्यसंवर्धन

अ.क्र.	जिल्हा	उपयोजना	लेखाशिर्ष	अर्थसंकल्पित तरतुद (लाख)
१	२	३	४	५
१३	नाशिक	सर्वसा		०.००
		विघयो	२४०५०६२९	०.००
		आदिवासी	२४०५०५०२	५.००
		आदिक्षेबा	२४०५०६७४	०.००
१४	धुळे	सर्वसा		०.००
		विघयो	२४०५०६२९	०.००
		आदिवासी	२४०५०५०२	०.००
		आदिक्षेबा	२४०५०६७४	०.००
१५	नंदुरबार	सर्वसा		०.००
		विघयो	२४०५०६२९	०.००
		आदिवासी	२४०५०५०२	२.००
		आदिक्षेबा	२४०५०६७४	०.००
१६	जळगाव	सर्वसा		०.००
		विघयो	२४०५०६२९	०.००
		आदिवासी	२४०५०५०२	०.०१
		आदिक्षेबा	२४०५०६७४	०.००
१७	अहिल्यानगर	सर्वसा		०.००
		विघयो	२४०५०६२९	०.०१
		आदिवासी	२४०५०५०२	०.००
		आदिक्षेबा	२४०५०६७४	३.५०
	नाशिक विभाग	**सर्वसा**		**०.००**
		विघयो	२४०५०६२९	**०.०१**
		आदिवासी	२४०५०५०२	**७.०१**
		आदिक्षेबा	२४०५०६७४	**३.५०**
			एकूण	**१०.५२**
१८	औरंगाबाद	सर्वसा		०.००
		विघयो	२४०५०६२९	०.००
		आदिक्षेबा	२४०५०६७४	०.००
१९	जालना	सर्वसा		०.००
		विघयो	२४०५०६२९	०.००
		आदिक्षेबा	२४०५०६७४	०.००
२०	बीड	सर्वसा		०.००
		विघयो	२४०५०६२९	०.००
		आदिक्षेबा	२४०५०६७४	०.००
२१	परभणी	सर्वसा		०.००
		विघयो	२४०५०६२९	०.००
		एकूण		**०.००**
	छत्रपती संभाजीनगर विभाग	**सर्वसा**		**०.००**
		विघयो	२४०५०६२९	**०.००**
		आदिक्षेबा	२४०५०६७४	**०.००**
			एकूण	**०.००**

अवरुध्द पाण्यांत मत्स्यसंवर्धन				
अ.क्र.	जिल्हा	उपयोजना	लेखाशिर्ष	अर्थसंकल्पित तरतुद (लाख)
१	२	३	४	५
२२	हिंगोली	सर्वसा		०.००
		विघयो	२४०५०६२९	०.००
		आदिक्षेबा	२४०५०६७४	०.००
२३	नांदेड	सर्वसा		०.००
		विघयो	२४०५०६२९	०.००
		आदिवासी	२४०५०५०२	०.००
२४	धाराशिव	सर्वसा		०.००
		विघयो	२४०५०६२९	५.००
२५	लातूर	सर्वसा		०.००
		विघयो	२४०५०६२९	१.००
		आदिक्षेबा	२४०५०६७४	०.००
लातूर विभाग		**सर्वसा**		**०.००**
		विघयो	२४०५०६२९	**६.००**
		आदिवासी	२४०५०५०२	**०.००**
		आदिक्षेबा	२४०५०६७४	**०.००**
			एकूण	**६.००**
२६	बुलढाणा	सर्वसा		०.००
		विघयो	२४०५०६७४	०.०२
२७	अकोला	सर्वसा		०.००
		विघयो	२४०५०६२९	०.००
		आदिवासी	२४०५०५०२	०.००
		आदिक्षेबा	२४०५०६७४	०.००
२८	वाशिम	सर्वसा		०.००
		विघयो		०.००
		आदिक्षेबा	२४०५०६७४	०.००
२९	अमरावती	सर्वसा		०.००
		विघयो	२४०५०६२९	०.००
		आदिवासी	२४०५०५०२	०.००
		आदिक्षेबा	२४०५०६७४	०.००
३०	यवतमाळ	सर्वसा		०.००
		विघयो	२४०५०६२९	०.००
		आदिवासी	२४०५०५०२	०.००
		आदिक्षेबा	२४०५०६७४	०.००
अमरावती विभाग		**सर्वसा**		**०.००**
		विघयो	२४०५०६२९	**०.००**
		आदिवासी	२४०५०५०२	**०.००**
		आदिक्षेबा	२४०५०६७४	**०.०२**
			एकूण	**०.०२**
३१	नागपूर	सर्वसा		०.००
		विघयो	२४०५०६२९	०.००
		आदिवासी	२४०५०५०२	०.००
		आदिक्षेबा	२४०५०६७४	०.००

अवरुध्द पाण्यांत मत्स्यसंवर्धन				
अ.क्र.	जिल्हा	उपयोजना	लेखाशिर्ष	अर्थसंकल्पित तरतुद (लाख)
१	२	३	४	५
३२	वर्धा	सर्वसा		०.००
३३	भंडारा	सर्वसा		०.००
		विघयो	२४०५०६२९	०.००
		आदिक्षेबा	२४०५०६७४	०.००
३४	गोंदिया	सर्वसा		०.००
		विघयो	२४०५०६१०	०.००
		आदिवासी	२४०५०५०२	०.००
		आदिक्षेबा	२४०५०६७४	०.००
३५	चंद्रपूर	सर्वसा		०.००
		विघयो	२४०५०६२९	०.००
		आदिवासी	२४०५०५०२	०.००
		आदिक्षेबा	२४०५०६७४	०.००
३६	गडचिरोली	सर्वसा		०.००
		आदिवासी	२४०५०५०२	०.००
नागपूर विभाग		**सर्वसा**		**०.००**
		विघयो	२४०५०६२९	**०.००**
		आदिवासी	२४०५०५०२	**०.००**
		आदिक्षेबा	२४०५०६७४	**०.००**
		एकूण		**०.००**
एकुण योजना		**सर्वसा**		**०.००**
		विघयो	२४०५०६२९	**६.८४**
		आदिवासी	२४०५०५०२	**७.०१**
		आदिक्षेबा	२४०५०६७४	**३.५२**
		एकूण		**१७.३७**

२०२६-२७ च्या वार्षिक कार्यक्रमात मच्छिमार सहकारी संस्थांचा विकास या योजनेखाली अर्थसंकल्पित तरतूद जिल्हानिहाय विभागवारी (रु. लाख)						
अ.क्र.	जिल्हा	सर्वसा. योजना (२४०५०३४२) व्यवस्थापकीय अनुदान	वि.घ.यो. (२४०५०६४७) व्यवस्थापकीय अनुदान	आदि.उपयोजना व्यवस्थापकीय अनुदान	आ.उ.क्षे व्यवस्थापकीय अनुदान	एकूण
१	२	३	५	७	९	१०
१	मुंबई शहर	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
२	मुंबई उपनगर	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
३	ठाणे	०.००	०.०२	०.००	०.००	०.०२
४	पालघर	०.००	०.०२	०.००	०.००	०.०२
५	रायगड	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
६	रत्नागिरी	५.००	०.००	०.००	०.००	५.००
७	सिंधुदुर्ग	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
एकूण मुंबई विभाग		५.००	०.०४	०.००	०.००	५.०४
८	पुणे	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
९	सातारा	५७.३२	०.००	०.००	०.००	५७.३२
१०	सांगली	६.०२	०.००	०.००	०.००	६.०२
११	सोलापूर	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
१२	कोल्हापूर	७.५१	०.००	०.००	०.००	७.५१
एकूण पुणे विभाग		७०.८५	०.००	०.००	०.००	७०.८५
१३	नाशिक	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
१४	धुळे	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
१५	नंदुरबार	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
१६	जळगाव	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
१७	अहिल्यानगर	१०.००	०.००	०.००	०.००	१०.००
एकूण नाशिक प्रदेश		१०.००	०.००	०.००	०.००	१०.००
१८	छ.संभाजीनगर	३.००	०.००	०.००	०.००	३.००
१९	जालना	८.००	०.००	०.००	०.००	८.००
२०	बीड	४०.२०	०.००	०.००	०.००	४०.२०
२१	परभणी	०.०१	०.००	०.००	०.००	०.०१
एकूण औरंगाबाद विभाग		५१.२१	०.००	०.००	०.००	५१.२१
२२	हिंगोली	३.००	०.००	०.००	०.००	३.००
२३	नांदेड	५.००	०.००	०.००	०.००	५.००
२४	धाराशिव	८.१०	०.००	०.००	०.००	८.१०
२५	लातूर	०.१०	०.१०	०.००	०.००	०.२०
एकूण लातूर विभाग		१६.२०	०.१०	०.००	०.००	१६.३०
२६	अमरावती	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
२७	अकोला	१.००	०.००	०.००	०.००	१.००
२८	बुलढाणा	१५.००	०.००	०.००	०.००	१५.००
२९	वाशिम	१.००	०.००	०.००	०.००	१.००
३०	यवतमाळ	३०.००	०.००	०.००	०.००	३०.००
एकूण अमरावती विभाग		४७.००	०.००	०.००	०.००	४७.००
३१	नागपूर	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
३२	वर्धा	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
३३	भंडारा	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
३४	गोंदिया	६०.००	०.००	०.००	०.००	६०.००
३५	चंद्रपूर	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
३६	गडचिरोली	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
एकूण नागपूर विभाग		६०.००	०.००	०.००	०.००	६०.००
एकूण योजना		२६०.२६	०.१४	०.००	०.००	२६०.४०

सन २०२५-२६ च्या वार्षिक कार्यक्रमातील मासेमारी साधनांच्या खरेदीवर अर्थसहाय्य या योजनेखाली अर्थसंकल्पित तरतुद जिल्हानिहाय माहिती दर्शविणारे विवरणपत्र					
अ. क्र.	जिल्हा	उपयोजना	अर्थसंकल्पित तरतुद(लाख) (अनुदान)-(२४०५०४४२)		
			नायलॉन सूत/जाळी	बिगर यांत्रिक नौका	एकूण
१	२	३	४	५	६
१	मुंबई शहर	सर्वसा	१.००	०.००	१.००
२	मुंबई उपनगर	सर्वसा	१२५.००	०.००	१२५.००
		विघयो	०.००	०.००	०.००
३	ठाणे	सर्वसा	५.००	०.००	५.००
		विघयो	०.००	०.००	०.००
		आदिवासी	०.००	०.००	०.००
		आदिक्षेबा	०.००	०.००	०.००
	एकूण		१३१.००	०.००	१३१.००
४	पालघर	सर्वसा	७५.००	०.००	७५.००
		विघयो	०.००	०.००	०.००
		आदिवासी	०.००	०.००	०.००
		आदिक्षेबा	०.००	०.००	०.००
	एकूण		७५.००	०.००	७५.००
५	रायगड	सर्वसा	५०.००	०.००	५०.००
		विघयो	०.००	०.००	०.००
		आदिवासी	०.००	०.००	०.००
		आदिक्षेबा	०.००	०.००	०.००
	एकूण		५०.००	०.००	५०.००
६	रत्नागिरी	सर्वसा	०.००	०.००	०.००
७	सिंधुदुर्ग	सर्वसा	२५०.००	०.००	२५०.००
		विघयो	०.००	०.००	०.००
	एकूण		२५०.००	०.००	२५०.००
	एकूण मुंबई विभाग	सर्वसा	५०६.००	०.००	५०६.००
		विघयो	०.००	०.००	०.००
		आदिवासी	०.००	०.००	०.००
		आदिक्षेबा	०.००	०.००	०.००
	एकूण		५०६.००	०.००	५०६.००
८	पुणे	सर्वसा	२०.०१	०.००	२०.०१
		विघयो	०.००	०.००	०.००
		आदिवासी	०.००	०.००	०.००
		आदिक्षेबा	०.००	०.००	०.००
	एकूण		२०.०१	०.००	२०.०१
९	सातारा	सर्वसा	०.००	०.००	०.००
		विघयो	०.००	०.००	०.००
	एकूण		०.००	०.००	०.००
१०	सांगली	सर्वसा	६०.००	०.००	६०.००
		विघयो	०.००	०.००	०.००
	एकूण		६०.००	०.००	६०.००
११	सोलापूर	सर्वसा	४०.००	०.००	४०.००
		विघयो	०.००	०.००	०.००
	एकूण		४०.००	०.००	४०.००
१२	कोल्हापूर	सर्वसा	४५.००	०.००	४५.००
		विघयो	०.००	०.००	०.००
	एकूण		४५.००	०.००	४५.००
	एकूण पुणे विभाग	सर्वसा	१६५.०१	०.००	१६५.०१
		विघयो	०.००	०.००	०.००
		आदिवासी	०.००	०.००	०.००
		आदिक्षेबा	०.००	०.००	०.००
	एकूण		१६५.०१	०.००	१६५.०१

सन २०२५-२६ च्या वार्षिक कार्यक्रमातील मासेमारी साधनांच्या खरेदीवर अर्थसहाय्य या योजनेखाली अर्थसंकल्पित तरतुद जिल्हानिहाय माहिती दर्शविणारे विवरणपत्र

अ. क्र.	जिल्हा	उपयोजना	अर्थसंकल्पित तरतुद(लाख) (अनुदान)-(२४०५०४४२)		
			नायलॉन सूत/जाळी	बिगर यांत्रिक नौका	एकूण
१	२	३	४	५	६
१३	नाशिक	सर्वसा	१०.००	०.००	१०.००
		विघयो	०.००	०.००	०.००
		आदिवासी	०.००	०.००	०.००
		आदिक्षेबा	०.००	०.००	०.००
	एकूण		१०.००	०.००	१०.००
१४	धुळे	सर्वसा	३०.००	०.००	३०.००
		विघयो	०.००	०.००	०.००
		आदिवासी	०.००	०.००	०.००
		आदिक्षेबा	०.००	०.००	०.००
	एकूण		३०.००	०.००	३०.००
१५	नंदुरबार	सर्वसा	६०.००	०.००	६०.००
		विघयो	०.००	०.००	०.००
		आदिवासी	०.००	०.००	०.००
		आदिक्षेबा	०.००	०.००	०.००
	एकूण		६०.००	०.००	६०.००
१६	जळगाव	सर्वसा	८०.००	०.००	८०.००
		विघयो	०.००	०.००	०.००
		आदिवासी	०.००	०.००	०.००
		आदिक्षेबा	०.००	०.००	०.००
	एकूण		८०.००	०.००	८०.००
१७	अहमदनगर	सर्वसा	०.००	०.००	०.००
		विघयो	०.००	०.००	०.००
		आदिवासी	०.००	०.००	०.००
		आदिक्षेबा	०.००	०.००	०.००
	एकूण		०.००	०.००	०.००
	एकूण नाशिक विभाग	सर्वसा	१८०.००	०.००	१८०.००
		विघयो	०.००	०.००	०.००
		आदिवासी	०.००	०.००	०.००
		आदिक्षेबा	०.००	०.००	०.००
	एकूण		१८०.००	०.००	१८०.००
१८	छत्रपती संभाजीनगर	सर्वसा	३.००	०.००	३.००
		विघयो	०.००	०.००	०.००
		आदिक्षेबा	०.००	०.००	०.००
	एकूण		३.००	०.००	३.००
१९	जालना	सर्वसा	६.००	०.००	६.००
		विघयो	०.००	०.००	०.००
		आदिक्षेबा	०.००	०.००	०.००
	एकूण		६.००	०.००	६.००
२०	बीड	सर्वसा	०.००	०.००	०.००
		विघयो	०.००	०.००	०.००
		आदिक्षेबा	०.००	०.००	०.००
	एकूण		०.००	०.००	०.००
२१	परभणी	सर्वसा	५.००	०.००	५.००
		विघयो	०.००	०.००	०.००
		आदिक्षेबा	०.००	०.००	०.००
	एकूण		५.००	०.००	५.००
	छत्रपती संभाजीनगर विभाग	सर्वसा	१४.००	०.००	१४.००
		विघयो	०.००	०.००	०.००
		आदिक्षेबा	०.००	०.००	०.००
	एकूण		१४.००	०.००	१४.००

सन २०२५-२६ च्या वार्षिक कार्यक्रमातील मासेमारी साधनांच्या खरेदीवर अर्थसहाय्य या योजनेखाली अर्थसंकल्पित तरतुद जिल्हानिहाय माहिती दर्शविणारे विवरणपत्र					
अ. क्र.	जिल्हा	उपयोजना	अर्थसंकल्पित तरतुद(लाख) (अनुदान)-(२४०५०४४२)		
			नायलॉन सूत/जाळी	बिगर यांत्रिक नौका	एकूण
१	२	३	४	५	६
२२	हिंगोली	सर्वसा	७.००	०.००	७.००
		विघयो	०.००	०.००	०.००
	एकूण		७.००	०.००	७.००
२३	नांदेड	सर्वसा	११.००	०.००	११.००
		विघयो	०.००	०.००	०.००
		आदिवासी	०.००	०.००	०.००
	एकूण		११.००	०.००	११.००
२४	धाराशिव	सर्वसा	०.००	०.००	०.००
		विघयो	०.००	०.००	०.००
	एकूण		०.००	०.००	०.००
२५	लातूर	सर्वसा	१८७.४१	०.००	१८७.४१
		विघयो	०.००	०.००	०.००
		आदिक्षेबा	०.००	०.००	०.००
	एकूण		१८७.४१	०.००	१८७.४१
	एकूण लातूर विभाग	सर्वसा	२०५.४१	०.००	२०५.४१
		विघयो	०.००	०.००	०.००
		आदिवासी	०.००	०.००	०.००
		आदिक्षेबा	०.००	०.००	०.००
	एकूण		२०५.४१	०.००	२०५.४१
२६	बुलढाणा	सर्वसा	०.००	०.००	०.००
२७	अकोला	सर्वसा	२.००	०.००	२.००
		विघयो	०.००	०.००	०.००
		आदिक्षेबा	०.००	०.००	०.००
	एकूण		२.००	०.००	२.००
२८	वाशिम	सर्वसा	६.००	०.००	६.००
		विघयो	०.००	०.००	०.००
		आदिक्षेबा	०.००	०.००	०.००
	एकूण		६.००	०.००	६.००
२९	अमरावती	सर्वसा	२५.००	०.००	२५.००
		विघयो	०.००	०.००	०.००
		आदिवासी	०.००	०.००	०.००
		आदिक्षेबा	०.००	०.००	०.००
	एकूण		२५.००	०.००	२५.००
३०	यवतमाळ	सर्वसा	५५.००	०.००	५५.००
		विघयो	०.००	०.००	०.००
		आदिवासी	०.००	०.००	०.००
		आदिक्षेबा	०.००	०.००	०.००
	एकूण		५५.००	०.००	५५.००
	एकूण अमरावती विभाग	सर्वसा	८८.००	०.००	८८.००
		विघयो	०.००	०.००	०.००
		आदिवासी	०.००	०.००	०.००
		आदिक्षेबा	०.००	०.००	०.००
	एकूण		८८.००	०.००	८८.००
३१	नागपूर	सर्वसा	०.००	०.००	०.००
		वि.घ.यो.	०.००	०.००	०.००
		आदिवासी	०.००	०.००	०.००
	एकूण		०.००	०.००	०.००

सन २०२५-२६ च्या वार्षिक कार्यक्रमातील मासेमारी साधनांच्या खरेदीवर अर्थसहाय्य या योजनेखाली अर्थसंकल्पित तरतुद जिल्हानिहाय माहिती दर्शविणारे विवरणपत्र

अ. क्र.	जिल्हा	उपयोजना	अर्थसंकल्पित तरतुद(लाख) (अनुदान)-(२४०५०४४२)		
			नायलॉन सूत/जाळी	बिगर यांत्रिक नौका	एकूण
१	२	३	४	५	६
३२	वर्धा	सर्वसा	१८.००	०.००	१८.००
३३	भंडारा	सर्वसा	७५.००	०.००	७५.००
		वि.घ.यो.	०.००	०.००	०.००
		आदिक्षेबा	०.००	०.००	०.००
	एकूण		९३.००	०.००	९३.००
३४	गोंदिया	सर्वसा	०.००	०.००	०.००
		वि.घ.यो.	०.००	०.००	०.००
		आदिवासी	०.००	०.००	०.००
		आदिक्षेबा	०.००	०.००	०.००
	एकूण		०.००	०.००	०.००
३५	चंद्रपूर	सर्वसा	१५०.००	०.००	१५०.००
		विघयो	०.००	०.००	०.००
		आदिवासी	०.००	०.००	०.००
		आदिक्षेबा	०.००	०.००	०.००
	एकूण		१५०.००	०.००	१५०.००
३६	गडचिरोली	सर्वसा	७०.००	०.००	७०.००
		आदिवासी	०.००	०.००	०.००
	एकूण		७०.००	०.००	७०.००
	एकूण नागपूर विभाग	सर्वसा	३१३.००	०.००	३१३.००
		विघयो	०.००	०.००	०.००
		आदिवासी	०.००	०.००	०.००
		आदिक्षेबा	०.००	०.००	०.००
	एकूण		३१३.००	०.००	३१३.००
एकूण योजना नियतव्यय		सर्वसा	१४७१.४२	०.००	१४७१.४२
		विघयो	०.००	०.००	०.००
		आदिवासी	०.००	०.००	०.००
		आदिक्षेबा	०.००	०.००	०.००
एकूण			१४७१.४२	०.००	१४७१.४२

प्रकरण - ५
योजनेत्तर योजना (अनिवार्य)

योजना क्रमांक		१			
१	योजनेचे नाव	हायस्पीड डिझेल तेलावरील विक्रीकराची प्रतिपूर्तीबाबत			
२	योजनेचे वर्गीकरण	अनिवार्य			
३	सन २०२६-२७ साठी अर्थसंकल्पीय तरतूद	लेखाशिर्ष	मूळ अर्थसंकल्पीय तरतूद राज्य हिस्सा (रु. लाख)	पुरक मागणी	एकुण तरतूद
		२४०५१२७८	१२५००.००	०.००	१२५००.००

योजनेचे संक्षिप्त वर्णन: -

या योजनेतंर्गत सागरी मासेमारी करुन राज्यातील लोकांना प्रथिनयुक्त अन्नाचा पुरवठा व सागरी मत्स्योत्पादन निर्यात करुन राज्याला व देशाला परकीय चलन मिळवून देणारा हा व्यवसाय असल्यामुळे शासनाने सागरी मत्स्यव्यवसायासाठी प्रोत्साहन म्हणून मासेमारी करणाऱ्या या नौकांनी वापरलेल्या हायस्पीड डिझेल तेलावरील विक्रीकराची प्रतिपूर्ती संबंधीत नौका मालकांना मच्छीमार सहकारी संस्थांच्या माध्यमातून विहित डिझेल कोटा मंजूरीच्या मर्यादेत उपलब्ध करुन देण्यात येते. यासाठी कृषि व पदुम विभागाचे शासन निर्णय क्रमांक मत्स्यवि-१००५/प्र. क्र.१७४/पदुम-१४, दिनांक ०३ सप्टेंबर २००५ नुसार राज्यातील मच्छीमार सहकारी संस्थांच्या यांत्रिक नौकांना लागणाऱ्या हायस्पीड डिझेल तेलावर १००% विक्रीकरात सवलत देण्याची योजना मुल्यवर्धीत कर प्रणाली (VAT) लागु झाल्यानंतर देखील पूढे चालू ठेवण्यास मान्यता देण्यात आलेली आहे.

योजनेखाली मागील ०५ वर्षात झालेला खर्च खालीलप्रमाणे.

अ.क्र.	वर्ष	लेखाशिर्ष	एकूण खर्च (रु. लाख)
१	२०२१-२२	२४०५१२७८	१२०६१.०१
२.	२०२२-२३		१६१०.००
३.	२०२३-२४		२६८७०.९८
४.	२०२४-२५		१००४०.११
५.	२०२५-२६		१९.०७

सदर योजना ही योजनेत्तर योजनेमधून राबविण्यात येत होती. परंतु; सन २०२६-२७ या वर्षापासून ही योजना योजनांतर्गत योजनेखाली राबविण्यासाठी नियोजन विभागाकडून मूळ अर्थसंकल्पीय तरतूद रु.१२५००.०० लक्ष मंजूर करण्यात आली.

योजना क्रमांक		२	
१	योजनेचे नाव	मच्छीमार युवकांना प्रशिक्षण	
२	योजनेचे वर्गीकरण	अनिवार्य	
३	सन २०२६-२७ साठी	लेखाशिर्ष	राज्य हिस्सा (रु. लाख)
	अर्थसंकल्पीय तरतूद	२४०५०२९१	०.२८

योजनेचे संक्षिप्त वर्णन :-

सदर योजनेतंर्गत सागरी मासेमारी यांत्रिकी नौका चालविण्याच्या दृष्टीने मच्छिमार युवकांना प्रशिक्षण देण्यासाठी ६ प्रशिक्षण केंद्रातून ६ महिन्यांचे असे वर्षातून दोन सत्रात प्रशिक्षण देण्यात येते. तसेच प्रशिक्षणार्थीकडून प्रशिक्षण शुल्क आकारले जाते. ही योजना मच्छीमारांमध्ये प्रगत होऊ लागल्यामुळे साहजिकच यांत्रिक बोटींच्या संख्येत वाढ झालेली आहे. बोटीवरील इंजिनची निगा राखणे, इंजिन चालविणे तसेच मासेमारी करुन मत्स्योउत्पादन वाढविणे इ. बाबत प्रशिक्षण देणे असा या योजनेचा उद्देश आहे.

विभागामार्फत बृहमुंबई जिल्ह्यात वर्सोवा येथे १९५५-५६, रत्नागिरी येथे १९६२, वसई व अलिबाग येथे १९६५ तसेच सातपाटी व मालवण येथे १९८३ पासून प्रशिक्षण केंद्र सुरु करण्यात आलेली आहेत. राष्ट्रीय सहकार विकास निगम योजनेतंर्गत बांधण्यात येणारी प्रत्येक नौका बांधणी लाभार्थीच्या गटात वरील प्रशिक्षण पूर्ण केलेला प्रशिक्षणार्थी हा सभासद असणे बंधनकारक करण्यात आले आहे. सदर योजनेतंर्गत प्रशिक्षणाचा कालावधी ६ महिन्याच्या असून वर्षातून दोन सत्रात विभागणी केली आहे. पहिले सत्र - १ जानेवारी ते ३० जून, दुसरे सत्र -१ जुलै ते ३१ डिसेंबर असे आहे. प्रत्येक केंद्रामध्ये २२ प्रशिक्षणार्थीप्रमाणे ६ केंद्रात प्रत्येक सत्रात १३२ उमेदवार प्रशिक्षण घेण्याची सोय उपलब्ध आहे. अशाप्रकारे दरवर्षी २६४ उमेदवार या प्रशिक्षण केंद्रात प्रशिक्षण घेणे अपेक्षित आहेत.

शासन निर्णय दि.३ फेब्रुवारी २००१ अन्वये प्रशिक्षणार्थींना प्रतिमाह देण्यात येणारे रुपये ३००/- विद्यावेतन बंद करुन खालील प्रमाणे दरमहा फी आकारण्याचे आदेश लागू करण्यात आले आहेत.

प्रशिक्षण शुल्क:-

१) दारिद्रय रेषेखालील प्रशिक्षणार्थींना रु.१००/-.
२) दारिद्रय रेषेवरील प्रशिक्षणार्थींना रु.४५०/-

इतके शुल्क जुलै २००३ पासून अंमलात आले आहे.

अलिबाग सागरी प्रशिक्षण केंद्राच्या नुतनीकरणाच्या कामास राष्ट्रीय कृषि विकास कार्यक्रमांतर्गत मंजूरी प्राप्त झाली असून या कामामध्ये नवीन प्रशिक्षण केंद्र इमारत, मत्स्यालय, ऑडीटोरियम इ. चा समावेश आहे. तसेच नविन प्रशिक्षण नौका बांधण्याचे काम पूर्ण झाले आहे.

सदर अभ्यासक्रमात खालील विषय समाविष्ट आहेत.

१) नौकायनाचे नियम
२) किफायतशीर मासेमारी करण्याच्या पध्दती
३) विविध मासेमारी प्रकारचे फायदे व तोटे
४) मासळीची हाताळणी
५) मासळी पकडल्यानंतर ती सुरक्षित ठेवण्याच्या विविध पध्दती
६) डिझेल इंजिनच्या विविध भागांची माहिती व इंजिन दुरुस्ती करणे
७) नौका चालविणे
८) आधुनिक मासेमारीच्या पध्दती.

मागील ५ वर्षातील प्रशिक्षणार्थींची संख्या खालील प्रमाणे आहे

अ.क्र.	वर्षे	लेखाशिर्ष	प्रशिक्षणार्थी (संख्या)
१	२०२१-२२	२४०५०२९१	१८८
२	२०२२-२३		२९
३	२०२३-२४		६२
४	२०२४-२५		७२
५	२०२४-२५		१११

३) मत्स्यबीज केंद्रे:- (२४०५००७५)

सदर योजनेतंर्गत शासकीय मत्स्यबीज केंद्रांसाठी मजुरी, दुरध्वनी, वीज व पाणी शुल्क, कार्यालयीन खर्च, भाडेपट्टी, कर सामुग्री व पुरवठा, जाहिराती, लहान बांधकामे, इतर खर्च, यंत्र व साधन सामग्री इत्यादीसाठी खर्च करण्यात येतो.

महाराष्ट्र राज्यात सद्य: स्थितीत ३१ मत्स्यबीज उत्पादन केंद्रे व ०२ कोळंबी बीज उत्पादन केंद्रे असे एकूण ३३ केंद्रे आहेत.त्यापैकी ०३ मत्स्यबीज उत्पादन केंद्रे महाराष्ट्र मत्स्योद्योग विकास महामंडळाकडे (MFDC) वर्ग करण्यात आलेले आहेत.सदर केंद्रांपैकी १ कोळंबीबीज उत्पादन केंद्र व १६ मत्स्यबीज उत्पादन केंद्र ई- निविदा पध्दतीने भाडेपट्टीने देण्यात आली आहेत.एकूण मत्स्यबीज संवर्धन केंद्र ३१ व कोळंबी बीज संवर्धन ०१ असे एकूण ३२ संवर्धन केंद्रे विभागाच्या ताब्यात आहेत. ३२ संवर्धन केंद्रापैकी ०६ मत्स्यबीज संवर्धन केंद्र ई- निविदा पध्दतीने भाडेपट्टीने देण्यात आली आहेत.दि.१६/१२/२०२२ व दि.०१/०८/२०२३ च्या सुधारील धोरणान्वये राज्यातील सर्व शासकीय मत्स्यबीज उत्पादन व संवर्धन केंद्र ई-निविदा पध्दतीने २५ वर्षे कालावधीसाठी भाडेपट्टीने देण्यास मान्यता प्रदान करण्यात आली आहे. सदर शासन निर्णयान्वये सद्य:स्थितीत २४ केंद्रे भाडेपट्टीने देण्यात आलेली आहेत.

दि.१६/१२/२०२२ च्या सुधारित शासन निर्णयानुसार खालीलप्रमाणे तरतूद आहे.

३.१ किमान उत्पादन क्षमता एक वर्षात निर्माण करुन दुसऱ्या वर्षी तितके उत्पादन घेणे अनिवार्य असेल. स्थापित क्षमतेएवढे वार्षिक मत्स्यबीज उत्पादन दुसऱ्या वर्षात न घेतल्यास केंद्राचा ठेका मुदतपूर्व रद्द करण्याचे अधिकार राज्यस्तरीय समितीस राहतील.

३.२ केंद्र भाडेपट्टीने दिल्यानंतर ठेकेदाराने २ वर्षात केलेली गुंतवणूक व उत्पादन केंद्रातून निर्मित झालेले मत्स्यबीज याचा आढावा घेऊन केंद्रास पुढील मुदतवाढ देण्यात येईल.

३.३ प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजनांसारख्या शासकीय (केंद्र व राज्यस्तरीय) योजनांमधून मत्स्यबीज उत्पादन व संवर्धन केंद्रांच्या उपलब्ध जागेमध्ये भाडेपट्टीधारकास प्रकल्प उभारण्यास अनुमती राहील. केंद्र-भाडेपट्टी कराराच्या कालावधीत शासकीय अनुदानाच्या योजनांचा कालावधी बसत असल्यास विकासक शासकीय योजनेमधून अर्ज करु शकेल व सदर जागेचा वापर करण्यास त्यास अनुमती असेल. मात्र केंद्र करार कालावधी पूर्ण झाल्यानंतर निर्माण स्थावर मालमत्ता ही विभागाच्या मालकीची होईल. अर्जदारास शासकीय योजनांची पात्रता असल्यास निवडीमध्ये प्राधान्य असेल.

३.४ अपेक्षित क्षमतेच्या मत्स्यजिरे/मत्स्यबोटुकली उत्पादनासाठी आवश्यक क्षेत्रफळाव्यतिरिक्त क्षेत्र

अ) मत्स्यव्यवसायास पूरक अन्य व्यवसाय उदा. शोभिवंत मत्स्य प्रजनन व विक्री केंद्र, मत्स्यालय, प्रशिक्षण केंद्र, मुल्यवर्धीत पदार्थ निर्मिती व विक्री केंद्र, RAS, Biofloc, मत्स्यखाद्य कारखाना इत्यादी बाबींसाठी वापरता येऊ शकेल.

ब) जी केंद्रे निसर्गाच्या सानिध्यात तसेच पर्यटनदृष्ट्या महत्त्वाच्या ठिकाणी आहेत, तेथे ॲक्वाटुरिझम, फिशपार्क, फिश फुड स्टॉल सारख्या बाबी अनुज्ञेय असतील.

क) केंद्रांच्या जमिनीपासून अधिकतम महसूल मत्स्यव्यवसाय विकासासाठी उपलब्ध होण्यासाठी सदर जागेचा वाणिज्यिक (Commercial) वापर शक्य होत असेल तर, ती जागा भाडेपट्टीने देण्याकरीता केंद्राच्या विकासासाठीच्याच निविदेत समाविष्ट केली जाईल अथवा केंद्र निहाय स्वतंत्र निविदा काढण्यात येतील. त्याकरीता राज्यस्तरीय समिती निर्णय घेईल.

३.५ सदर सुधारीत शासन निर्णयान्वये मान्यता प्राप्त असलेल्या केंद्रांपैकी जास्तीत -जास्त केंद्रांचा विकास होऊन राज्याची मत्स्यबोटुकलीची गरज भागविणे शक्य होईल.

सदर योजनेतंर्गत शासकीय मत्स्यबीज केंद्रांसाठी मजुरी, दुरध्वनी, वीज व पाणी शुल्क, कार्यालयीन खर्च, भाडेपट्टी व कर, सामुग्री व पुरवठा, लहान बांधकामे इत्यादी उद्दीष्टांसाठी सन २०२६-२७ मध्ये (२४०५००७५) रु.५२.१९ लक्ष इतकी अर्थसंकल्पीय तरतूद उपलब्ध आहे.

४) अवरुध्द पाण्यात मत्स्यसंवर्धन: - (२४०५००८४)

सदर योजनेतंर्गत मत्स्यबीज केंद्रासाठी मजुरी, कार्यालयीन खर्च, भाडेपट्टी व कर, सामुग्री व पुरवठा, लहान बांधकामे इत्यादी उद्दीष्टांसाठी सन २०२६-२७ मध्ये रु.६.२१ लक्ष इतकी अर्थसंकल्पीय तरतूद उपलब्ध आहे.

५) सागरी मासेमारी नियमन: - (२४०५०२२६)

सदर योजनेतंर्गत कार्यालयीन खर्च, सामुग्री व पुरवठा, संवेदनशील मासळी उतरविण्याच्या केंद्रांच्या ठिकाणी नेमणूक केलेले सुरक्षा रक्षक व पर्यवेक्षक इत्यांदींच्या मानधनावरील खर्च, महाराष्ट्र सागरी मासेमारी नियमन अधिनियम १९८१ ची अमलंबजावणी करणेसाठी सागरी जिल्हयांसाठी भाडेपट्टीने घेतलेल्या गस्ती नौकांचे भाडे अदा करण्यासाठी सन २०२६-२७ करीता रु.१६४७.३६ लक्ष इतकी अर्थसंकल्पीय तरतूद उपलब्ध आहे.

६) नैसर्गिक आपत्तीत मृत पावलेल्या मच्छीमारांच्या वारसांना अनुदान: - (२४०५१२८७)

मच्छिमारास मासेमारी करतांना अपघाताने मृत्यू आल्यास किंवा तो बेपत्ता झाल्यास त्याच्या वारसांना मासेमार संकट निवारण निधीतून अर्थसहाय्य देण्याबाबतची योजना कृषि व पदुम विभाग, मंत्रालय, मुंबई यांचे शासन निर्णय क्र. मत्स्यम-११८९/सीआर-११७/पदुम-१४, दि. ८ जून १९८९ पासून या विभागाकडून राबविण्यात येते. सध्या शासन निर्णय क्र. मत्स्यवि-१००६/७९(१३)/पदुम-१४, दि.१ एप्रिल, २००८ अन्वये रु. २७.०० /- लक्ष अर्थसहाय्य वारसदारास देण्यात येत आहे.

- **अर्थसहाय्य मंजूर करताना खालील अटी/शर्तीची पूर्तता करणे आवश्क आहे.**

१) अपघाताची नोंद पोलीस ठाण्यात होणे आवश्यक.

२) संबधित ग्राम पंचायतीचे, सरपंच/पोलीस पाटील यांचे मृत मच्छिमारांबाबत मृत्यू तसेच वारस प्रमाणपत्र.

३) जन्म-मृत्यू दाखला.

४) संबंधित मत्स्य.सह.संस्थेचे क्रियाशील मच्छिमार असल्याचे प्रमाणपत्र.

मच्छिमार मासेमारी करतांना वा तत्ससंबंधित इतर काम करतांना अपघाताने मृत्यू पावल्यास वा बेपत्ता झाल्यास संबंधित वारसास जिल्हा कार्यालयाकडे अर्थसहाय्य मिळण्यासाठी अर्ज करावा लागतो. जिल्हा कार्यालय प्रस्तावाची छाननी करुन त्यासाठी लागणाऱ्या कागदपत्रांची पूर्तता करुन घेऊन प्रादेशिक कार्यालयामार्फत आयुक्त कार्यालयाकडे सादर करण्यात येतात. मा. आयुक्त प्रस्तावांना मंजूरी देऊन अर्थसहाय्य मंजूरीचे कार्यालयीन आदेश निर्गमित करतात. त्या कार्यालयीन आदेशानुसार संबंधित सहाय्यक आयुक्त मत्स्यव्यवसाय कोषागारातून रक्कम काढून संबंधित वारसदारांस त्याच्या बँक खात्यात डिबीटीद्वारे जमा करतात.

मच्छीमारास मासेमारी करतांना अपघाती मृत्यू झाल्यास / बेपत्ता झाल्यास त्यांच्या वारसांना मासेमारी संकट निवारण निधीतून रु.१,००,०००/- इतके अर्थसहाय्य देण्यात येते. सदर योजनेतंर्गत सन २०२६-२७ करीता (२४०५१२८७) रु. २७.०० लक्ष इतकी अर्थसंकल्पीय तरतूद उपलब्ध आहे.

७) शाळा:- (२४०५१२०४)

शासनाने मच्छिमार समाजातील मुलांना शालेय शिक्षण मिळण्यासाठी ७ सागरी जिल्ह्यात ठाणे/पालघर येथे ०१ माध्यमिक व २ प्राथमिक, रायगड, रत्नागिरी जिल्ह्यात प्रत्येकी ०२ प्राथमिक व सिंधुदुर्ग जिल्ह्यात ०२ प्राथमिक अशा एकूण ९ शाळा सन २००२ पर्यंत विभागाकडून चालविण्यात येत होत्या.

सदर ९ शाळा शासनाच्या दिनांक २० फेब्रुवारी २००२ च्या आदेशान्वये जिल्हा परिषकडे हस्तांतरित करण्यात आल्या आहेत. या शाळेमधील कर्मचारी वर्ग जिल्हा परिषदेकडे प्रति नियुक्तीवर हस्तांतरित करण्यात आलेला आहे

सागरी जिल्ह्यांमधील मत्स्यव्यवसाय शाळा, जिल्हा परिषदेकडे हस्तांतरीत झालेल्या असून, सदर योजनेतंर्गत सहाय्यक अनुदान अदा (वेतनेत्तर) व सहाय्यक अनुदान (वेतन) अदा करणेसाठी सन २०२६-२७ करीता रु.८२७.०८ लक्ष इतकी अर्थसंकल्पीय तरतूद उपलब्ध आहे.

८) तारापोरवाला मत्सालय:- (२४०५०३९८)

तारापोरवाला मत्सालय हे मरीन ड्राईव्ह, दक्षिण मुंबई येथे असून मजुरी, दुरध्वनी, वीज व पाणी, प्रवास खर्च, भाडेपट्टी व कर, प्रकाशने, संगणक खर्च, सामुग्री व पुरवठा, लहान बांधकाम, यंत्र व साधन सामुग्री अदा करणेसाठी सन २०२६-२७ करीता रु.४२.१५ लक्ष इतकी अर्थसंकल्पीय तरतूद उपलब्ध करण्यात आली आहे.

९) मुख्य कार्यालय व प्रादेशिक कार्यालय (भारीत):- (२४०५००१२)

सदर योजनेतंर्गत भारीत खर्च अदा करणेसाठी सन २०२६-२७ करीता रु.१.५० लक्ष इतकी अर्थसंकल्पीय तरतूद उपलब्ध आहे.

******

प्रकरण - ६						
१	**योजनेचे नाव**	**मत्स्यव्यवसाय क्षेत्रातील पायाभूत विकास निधी योजना (FIDF)**				
२	योजनेचे वर्गीकरण	राज्यस्तरीय / केंद्रस्तरीय				
३	सन २०२६-२७ साठी अर्थसंकल्पीय तरतूद	लेखाशिर्ष	राज्य हिस्सा (रु.लाख)	लेखाशिर्ष	नाबार्ड हिस्सा (रु.लाख)	
		४४०५३४९९	०.००	४४०५३४९९	१०६००.००	

योजनेचे संक्षिप्त वर्णन :-

केंद्र शासनाच्या मत्स्यव्यवसाय क्षेत्रातील पायाभूत विकास निधी (Fisheries and Aquaculture Infrastructure Fund-FIDF) या योजनेमध्ये सहभाग घेऊन राज्याच्या सागरी भागामध्ये विविध मासळी मार्केटचे आधुनिकीकरण करणे इ. २० प्रकारच्या सुविधांसाठी खालील अ.क्र. १ ते ५ कामांना शासनाने शासन निर्णय क्र.मत्स्यवि-११२०/प्र.क्र.२५/पदुम-१४, दिनांक १२.११.२०२० अन्वये प्रशासकीय मान्यता दिलेली आहे. सदर कामांचे सर्वेक्षण व सविस्तर प्रकल्प अहवाल तयार करण्याचे काम महाराष्ट्र मत्स्योद्योग विकास महामंडळ, मुंबई यांचेमार्फत करण्यात आले असून CRZ Clearance, EIA, MCZMA, SEIAA इ.मान्यता/ना-हरकत प्रमाणपत्र घेणे, CWPRS, पुणे यांचेमार्फत तांत्रिक अभ्यास करुन घेणे, भु-गर्भ तांत्रिक तपासणी करणे इ. बाबींकरीता महामंडळास रु.४.१९ कोटी अदा करण्यात आले आहे.

तसेच भूजल क्षेत्रामध्ये महाराष्ट्र पशु व मत्स्य विज्ञान विद्यापिठ, नागपूर येथे मत्स्य तंत्रज्ञान संकूल उभारणेकरीता शासन पत्र क्र. मत्स्यवि-११२५/प्र.क्र.८१/पदुम-१४, दिनांक ०३.११.२०२५ अन्वये प्रशासकीय मान्यता दिलेली आहे. त्या अनुषंगाने खालील कामे प्रगतीपथावर आहेत.

(रु. कोटीत)

अ. क्र.	कामाचे नाव	जिल्हा	प्रशासकीय मान्यता किंमत (रु. कोटीत)	सुधारीत प्रशासकीय मान्यता	मार्च २०२६ अखेर झालेला एकूण खर्च
१	हर्णे ता. दापोली	रत्नागिरी	२०५.२५	—	८५.७५
२	साखरीनाटे ता. राजापूर	रत्नागिरी	१५३.४७	—	९९.००
३	जीवना ता. श्रीवर्धन	रायगड	१९७.२६	—	१६२.००
४	भरडखोल ता. श्रीवर्धन	रायगड	१२४.२०	१६७.८१	३१.००
५	सातपाटी ता. पालघर	पालघर	२८१.०४९	३३०.६४	३०.००
६	मत्स्य तंत्रज्ञान संकूल	नागपूर	१८.९५६२	१८.९५६२	१.००
				एकूण -	**४०८.७५**

उपरोक्त तक्त्यातील अ.क्र.१ ते ५ ही कामे शासन पत्र क्र.मत्स्यवि-११२०/प्र.क्र.२५/पदुम-१४, दिनांक ०१.०६.२०२१ रोजीच्या पत्रान्वये महाराष्ट्र मेरीटाईम बोर्ड, मुंबई यांचेकडे हस्तांतरीत करण्यात आले आहे.

मत्स्य तंत्रज्ञान संकुल उभारण्याचे काम महाराष्ट्र पशु व मत्स्य विज्ञान विद्यापिठ, नागपूर यांचेमार्फत प्रगतीपथावर आहे.

****

<table>
<tr><td colspan="6">प्रकरण - ७</td></tr>
<tr><td>१</td><td>योजनेचे नाव</td><td colspan="4">प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा लाभार्थी हिस्सा नसलेल्या योजना (PMMSY)</td></tr>
<tr><td>२</td><td>योजनेचे वर्गीकरण</td><td colspan="4">केंद्र पुरस्कृत योजना</td></tr>
<tr><td rowspan="3">३</td><td>सन २०२६-२७ साठी अर्थसंकल्पीय तरतूद</td><td>लेखाशिर्ष</td><td>राज्य हिस्सा (रु.लाख)</td><td>लेखाशिर्ष</td><td>केंद्र हिस्सा (रु.लाख)</td></tr>
<tr><td>अ) मसळी उतरवणी केंद्र</td><td>४४०५३४८१</td><td>१५६०.००</td><td>४४०५३४७२</td><td>१५००.००</td></tr>
<tr><td>ब) मासळी बाजार बांधणे</td><td>४४०५३४५२</td><td>१३३३.३३</td><td>४४०५३४४३</td><td>२०००.००</td></tr>
</table>

योजनेचे संक्षिप्त वर्णन :-

अ) केंद्र पुरस्कृत प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजना (लाभार्थी हिस्सा नसलेल्या योजना) अंतर्गत मासळी उतरविण्याचे केंद्रातील कामांना राज्य व केंद्र शासनामार्फत निधी उपलब्ध करुन देण्यात येत आहे. या योजनेंतर्गत एकूण ९ कामांना रु.११४.२६ कोटी इतक्या रक्कमेस केंद्र शासन नि.क्र. j-०१०१२/२७/२०२२-Fy, दिनांक ३१.०३.२०२२ अन्वये प्रशासकीय मान्यता मिळालेली आहे.

मंजूर कामांपैकी ७ कामे महाराष्ट्र मत्स्योद्योग विकास महामंडळ, मुंबई यांचे मार्फत करण्यात आली आहेत. १.पालशेत, ता. गुहागर जि. रत्नागिरी, २. तारामुंबरी, ता. देवगड, जि. सिंधुदुर्ग, ३. कोर्लाई, ता. मुरुड, जि. रायगड, ४. दाभोळ, ता. दापोली, जि. रायगड, ही चार कामे प्रगतीपथावर असून ५. दांडी मकरेबाग ता. मालवण जि. सिंधुदुर्ग, ६. बुधळ, ता. गुहागर जि. रत्नागिरी आणि ७. असगोली, ता. गुहागर, जि. रत्नागिरी ही ३ प्रकल्प रद्द करण्याचे प्रस्ताव शासनास सादर करण्यात आला आहे.

उर्वरीत २ कामे शिरोडा, ता. वेंगुर्ला, जि. सिंधुदुर्ग व रेवदांडा, ता. अलिबाग जि. रायगड ही महाराष्ट्र मेरीटाईम बोर्ड मुंबई यांचे स्तरावरुन कार्यान्वीत करण्यात येत आहेत. या कामांना पर्यावरण पूरक परवानगी प्राप्त झाली असून सुधारीत प्रशासकीय मान्यता मिळण्याची कार्यवाही शासन स्तरावर सुरु आहे.

ब) केंद्र पुरस्कृत प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजना (लाभार्थी हिस्सा नसलेल्या योजना) अंतर्गत मासळी बाजार बांधण्याचे कामांना राज्य व केंद्र शासनामार्फत निधी उपलब्ध करुन देण्यात येतो. या योजनेतंर्गत एकूण ३ कामांना मान्यता प्राप्त झालेली आहे.

१) केंद्र पुरस्कृत प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजनेतंर्गत चंद्रपूर महानगरपालिका येथे मासळी बाजार उभारण्याचे कामास रु.५.९५ कोटी किंमतीस प्रशासकीय मान्यता प्राप्त आहे. सदर कामाची निविदा प्रक्रीया राबवून चंद्रपूर शहर महानगरपालिका कार्यालयामार्फत दि.२३.०१.२०२५ रोजी कार्यारंभ आदेश निर्गमित करण्यात आलेला असून सदर काम प्रगतीपथावर आहे.

२) प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजनेतंर्गत खाणभाग, ता. मिरज, जि. सांगली येथे मासळी बाजार उभारण्याचे कामास रु.८०७.५३ लक्ष किंमतीस प्रशासकीय मान्यता प्राप्त आहे. सदर कामाची निविदा प्रक्रीया राबवून सांगली- मिरज- कुपवाड शहर महानगरपालिका कार्यालयामार्फत दि.११.१२.२०२४ रोजी कार्यारंभ आदेश निर्गमित करण्यात आलेला असून सदर काम प्रगतीपथावर आहे.

३) प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजनेतंर्गत नागपूर शहर महानगरपालिका, नागपूर येथे मासळी बाजार उभारण्याचे कामास केंद्र शासनाचे पत्र क्र. J-११७०१२/२९/२०२०-Fy, दिनांक १० जुलै २०२५ अन्वये रु.२१०५.५८ लक्ष किंमतीस प्रशासकीय मान्यता प्राप्त आहे. (केंद्र हिस्सा रु.८९६.५४ लक्ष, राज्य हिस्सा रु. ५९७.६९ लक्ष व नागपूर महानगरपालिका हिस्सा रु. ६११.३५ लक्ष) सदर कामाची निविदा प्रक्रीया राबवून नागपूर शहर महानगरपालिका, नागपूर कार्यालयामार्फत कार्यारंभ आदेश निर्गमित करण्यात आलेला असून सदर काम प्रगतीपथावर आहे.

प्रकरण – ८	
योजनेचे नाव	प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजना (PMMSY) (सन २०२०-२१ ते सन २०२५-२६)

केंद्र शासनाने प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजना सन २०२०-२१ ते २०२४-२५ या पाच वर्षांच्या कालावधीसाठी राबविण्यास दि.२०/०५/२०२० च्या पत्रान्वये मान्यता प्रदान केलेली असून दि. २४/०६/२०२० रोजी मार्गदर्शक सूचना निर्गमित केलेल्या आहेत. तसेच राज्य शासनाने दि. ०५/११/२०२० रोजीच्या कॅबिनेट बैठकीमध्ये मान्यता प्रदान केली असून शासन निर्णय क्रमांक मत्स्यवि-१०२०/प्र.क्र.१००/पदुम-१४, दिनांक १७/११/२०२० अन्वये केंद्रिय क्षेत्रिय योजना, लाभार्थीभिमुख योजना व लाभार्थी हिस्सा नसलेल्या योजना राज्यामध्ये राबविण्यास मान्यता प्रदान केलेली आहे.

१) केंद्र शासनाच्या मार्गदर्शक सूचनांमध्ये नमूद केलेल्यां सर्व ९५ योजना राज्यामध्ये राबविण्यास शासनाने मान्यता प्रदान केलेली आहे. प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजनेतंर्गत महाराष्ट्र राज्यासाठी मंजूर नियतव्ययाची वर्षनिहाय विगतवारी खालील प्रमाणे आहे.

(सन २०२०-२१ ते २०२४-२५) (रु.कोटी)

वर्ष	नियतव्यय टक्केवारी (%)	मंजूर केंद्र हिस्सा	राज्य हिस्सा	लाभार्थी हिस्सा	एकूण प्रकल्प किंमत
२०२०-२१	१५	५२	३६	४६	१३४
२०२१-२२	२५	८६	६०	७७	२२३
२०२२-२३	२५	८६	६०	७७	२२३
२०२३-२४	२०	६९	४८	६१	१७८
२०२४-२५	१५	५२	३६	४६	१३४
एकूण	**१००**	**३४५**	**२४०**	**३०७**	**८९२**

२) सदर योजना मत्स्यव्यवसाय क्षेत्रात रोजगार, अन्न सुरक्षा, परकीय चलन, मिळकत आणि उत्पन्नासाठी तसेच ग्रामीण भागाच्या विकासासाठी महत्त्वपूर्ण भूमिका बजावते. मत्स्यव्यवसाय क्षेत्र राज्यामधील सुमारे १५,१८,२८८ (As per Hand book of Fisheries statistics of India) मच्छिमार व मत्स्यशेतकरी यांना उदरनिर्वाहचे साधन उपलब्ध करुन देत आहे. मासे प्रथिनांचा उत्तम असा स्रोत आहे. त्यामुळे मच्छिमारांचे उत्पन्न वाढण्यास व त्यांची आर्थिक भरभराट होण्यास या क्षेत्रामध्ये भरपूर वाव आहे.

३) मत्स्यव्यवसाय क्षेत्रात निलक्रांती घडवून आणण्यासाठी एकूण रु.२०,०५० कोटींची गुंतवणूक करुन सदर योजना राबविली जात आहे.

४) प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजनेतंर्गत मत्स्यपालक, मासे कामगार, मासे विक्रेते, अनुसूचित जाती/जमाती/महिला/दिव्यांग व्यक्ती, बचतगट (एसएचजी)/मत्स्यव्यवसाय क्षेत्रातील संयुक्त उत्तरदायित्व गट (JLGs). मत्स्यव्यवसाय फेडरेशन्स, उद्योजक, खासगी कंपन्या आणि मत्स्य उत्पादक संघटना/कंपन्या (एफएफपीओ/सीएस) यांना मत्स्यपालनाच्या विकासाचे उपक्रम राबविण्याकरिता आर्थिक सहाय्य दिले जाते.

५) प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजनेतंर्गत लाभार्थीभिमुख उपक्रम राबविण्यासाठी रु.१२,३४०/- कोटी रुपयांच्या गुंतवणूकीची तरतूद केली आहे.

६) प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजनेतंर्गत लाभार्थीभिमुख उपक्रमांमध्ये हॅचरीचा विकास, ग्रो-आउट आणि तलावाचे संगोपन, इनपुट कॉस्ट, री-सर्कुलेटरी एक्वाकल्चर सिस्टम (RAS), जलाशयांमध्ये पिंजरा

उभारणे, खुल्या समुद्रामध्ये पिंजरा पध्दतीने मत्स्यसंवर्धन, सिवीड कल्चर, बायवॉल्व्ह कल्चर, ट्राउट शेतीसाठी रेसवे बांधणे, शोभीवंत व करमणुकीचे मत्स्यपालन, खोल समुद्रातील मासेमारी जहाजांना अर्थसहाय्य, सध्याच्या मासेमारी जहाजांचे अपग्रेडेशन, पारंपारिक व मोटार चालवणारे मासेमारी नौकांच्या सुरक्षेसाठी किट पुरविणे, बोटी व जाळे पुरविणे पारंपारिक मच्छिमारांसाठी संभाषण किंवा ट्रॅकिंग डिव्हाइस आणि पीएफझेड डिव्हाइस खरेदीसाठी समर्थन. प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजने अंतर्गत शितगृह बांधकाम, बर्फ कारखाना, खाद्य कारखाना/किरकोळ मत्स्य विक्री केंद्र बांधकाम, कियॉस्क, मत्स्य मुल्यवर्धीत उद्योग, ई-ट्रेडिंग आणि ई-मार्केटिंगसाठी ई-प्लॅटफॉर्म पुरवणे, रोगनिदान चाचणी करिता दर्जेदार प्रयोगशाळा उभारणी, मच्छीमारांना आणि मासेमारी करणाऱ्या जहाजांना विमा, सामाजिक आर्थिकदृष्ट्या मागासलेल्या सक्रिय पारंपारिक मच्छीमारांसाठी जीवन निर्वाह व पौष्टिक आधार इ. गोष्टी करिता सहकार्य करण्यात येणार आहे.

७) मत्स्यव्यवसाय विभाग, पशुसंवर्धन आणि दुग्धव्यवसाय मंत्रालयाने दि. २ जून २०२० रोजी प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजनेच्या विस्तृत मार्गदर्शक सूचना व शासन निर्णय मराठी व इंग्रजीमध्ये खालील वेबसाइटवर उपलब्ध करुन दिले आहे.

(i) www.dof.gov.in (ii) www.nfdb.gov.in (iii) www.fisheries.maharashtra.gov.in

-: प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजनेची उद्दिष्टे :-

१. शाश्वत, जबाबदार, सर्व समावेशक आणि योग्य पद्धतीने मत्स्यव्यवसायाची उत्पादन क्षमता वाढविणे.

२. उपलब्ध जमीन व जलस्त्रोताचे विस्तारीकरण, विविधीकरण आणि पूरक वापराद्वारे मत्स्योत्पादन वाढविणे.

३. मूल्य साखळीचे आधुनिकीकरण करणे तसेच मासेमारी नंतरचे व्यवस्थापन आणि गुणवत्ता सुधारणे.

४. मच्छिमार व मत्स्यकास्तकार यांचे उत्पन्न दुप्पट करणे आणि रोजगार निर्मिती वाढविणे.

५. निर्यात व कृषी उत्पादन मुल्यवर्धनामध्ये मत्स्यव्यवसायाचे योगदान वाढविणे.

६. मच्छिमार व मत्स्यसंवर्धकांचे सामाजिक, भौतिक व आर्थिक सुरक्षेचे बळकटीकरण करणे.

७. योग्य मत्स्यव्यवसाय व्यवस्थापन आणि नियामक रचना करणे.

: रचना :

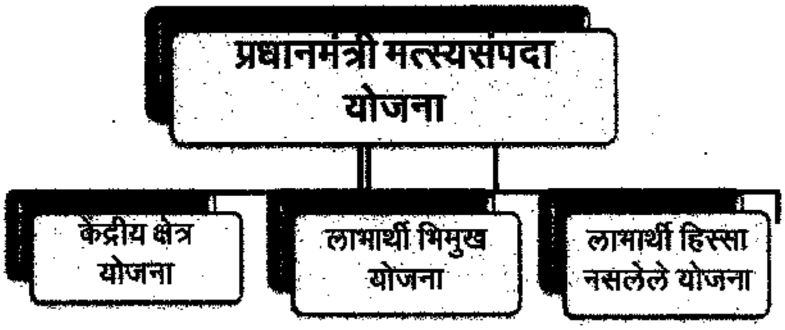

निधी वाटप :-

१. केंद्रीय क्षेत्र योजना (Central Sector)

अ) संपूर्ण प्रकल्प/युनिटसाठी केंद्र हिस्सा (अर्थात १००% केंद्रीय निधी) वहन करेल.

ब) लाभार्थी जिथे थेट म्हणजेच राष्ट्रीय/मत्स्यव्यवसाय विकास मंडळासह (एनएफडीबी) केंद्र

सरकारच्या प्रतिनिधींद्वारे वैयक्तिक/गट उपक्रम राबविले जातात, तिथे केंद्रीय सहाय्य सर्वसाधारण प्रवर्गासाठी युनिट/प्रकल्प खर्चाच्या ४०% आणि अनुसूचित जाती/जमाती/महिला प्रवर्गासाठी ६०% पर्यंत असेल.

२. केंद्र पुरस्कृत योजना (Central Sponsored Scheme)

अ). लाभार्थी भिमुख योजना अनुदान आकृतीबंध

प्रवर्ग	% अनुदान हिस्सा		
	केंद्र हिस्सा (%)	राज्य हिस्सा (%)	लाभार्थी हिस्सा
लाभार्थीभिमुख योजना			
सर्वसाधारण	२४%	१६%	६०%
अ.जा., अ.ज. व महिला	३६%	२४%	४०%

ब) लाभार्थी हिस्सा नसलेल्या योजना अनुदान आकृतीबंध

सदर योजनेचा आकृतीबंध खालीलप्रमाणे आहे.

	केंद्र हिस्सा	राज्य हिस्सा
केंद्र पुरस्कृत लाभार्थी हिस्सा नसलेल्या योजना	६० %	४० %

१.१ प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजनेचा लाभ खालील व्यक्ती घेऊ शकतात.

I. मच्छीमार/मत्स्यशेतकरी/बेरोजगार युवक/उद्योजक.
II. मत्स्यउत्पादक.
III. मत्स्य कामगार आणि मत्स्य विक्रेते.
IV. मत्स्यव्यवसाय विकास महामंडळ.
V. मत्स्यव्यवसाय क्षेत्रातील महिला स्वंय सहाय्यता गट/ मच्छीमार स्वंय सहाय्यता गट (SHGs) / संयुक्त दाईत्व गट (JLGs).
VI. मत्स्यव्यवसाय सहकारी संस्था/ अनुसूचित जाती/जमाती सहकारी संस्था.
VII. मत्स्यव्यवसाय फेडरेशन.
VIII. उद्योजक आणि खाजगी कंपन्या.
IX. मत्स्यउत्पादक संघटना / कंपन्या (एफएफपीओ / सीएस).
X. अनुसूचित जाती / जमाती / महिला / वेगळ्या सक्षम व्यक्ती.
XI. राज्य सरकार / केंद्रशासित प्रदेश आणि त्यांची संस्था
XII. राज्य मत्स्यव्यवसाय विकास मंडळ (एसएफडीबी).
XIII. केंद्र सरकार आणि त्यातील घटक.

प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजनेचा वर्षनिहाय केंद्र शासनामार्फत मंजूर कृती आराखडा

(रु.कोटी)

अ. क्र.	आर्थिक वर्ष	प्रकल्प किंमत	केंद्र हिस्सा	राज्य हिस्सा	लाभार्थी हिस्सा	मंजुरी दिनांक	लाभार्थी संख्या
१	सुधारित कृती आराखडा सन २०२०-२१	१५८.९	५५.४७	३६.९८	६६.४५	२५/०१/२०२३	७[illegible]

२	सुधारित कृती आराखडा सन २०२१-२२	२१६.३९	७२.४८	४८.३२	९५.५९	२५/०१/२०२३	११०६
३	६ मासळी उतरविण्याचे केंद्र सन २०२१-२२	९४.३४	४४.०३	५०.३२	०	३१/०३/२०२२	—
४	कृती आराखडा सन २०२२-२३	२०४.७	७३.३१	४८.८७	८२.५१	०३/०१/२०२३	
५	कृत्रिम शैल भित्तीका सन २०२२-२३	५६.४२	३३.८५	२२.५७	०	१७/०२/२०२३	१४४८
६	अतिरिक्त कृती आराखडा सन २०२२-२३	३४१.२१	११९.००	७९.४३	१४२.७७	२७/०३/२०२३	
७	कृती आराखडा सन २०२३-२४	६.८१	३.०३	२.१२	१.६६	२०/०९/२०२३	३
८	अतिरिक्त कृती आराखडा सन २०२३-२४	२६१.८१	९९.७९	९७.११	६४.९०४	१५/०३/२०२४	३८६
९	कृती आराखडा सन २०२४-२५	८७.१८	३१.३५	२०.९०	३४.९४	०८/०८/२०२४	४३४
१०	कृती आराखडा सन २०२५-२६	१७९.०९	५४.३१	१२४.३५	०.४२	११/०२/२०२६ ३१/०३/२०२६	-
११	धरती आबा जनजातीय ग्राम उत्कर्ष अभियान	९.७१	५.२४	३.४९	०.९७	२५/०३/२०२५	-
१२	मंजूर प्रशासकीय खर्च (सन २०२१-२२, २०२२-२३, २०२३-२४ व २०२४-२५)	५.५४४	५.५४४	-	-	२३/०७/२०२५	-
१३	केंद्रीय क्षेत्रीय योजनाखालील (Mud Crab Box Culture, Climate Resilient Coastal Fishing Village)	३०.५०	३०.५०	-	-	२९/०३/२०२५ १२/०९/२०२४	-
	एकूण	१६१२.६९	६१५.३९	५०१.६४	४९५.६४	—	४१७४

- Note :- ४००० Beneficiaries of Livelihood nutritional support during fishing ban period Scheme :

सन २०२३-२४ मधील २००० लाभार्थीपैकी ६६५ लाभार्थींना लाभ देण्यात आला असून उर्वरित १३३५ लाभार्थी व सन २०२२-२३ मधील २००० लाभार्थी असे एकूण ३३३५ लाभार्थींना सन २०२५-२६ मध्ये लाभ देण्याकरिता GoI ला कळविण्यात येत आहे.

प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजना राज्यामध्ये सन २०२०-२१ ते सन २०२४-२५ या कालावधीमध्ये राबविण्यात येत आहे. या योजनेंतर्गत वर्षनिहाय केंद्र पुरस्कृत लाभार्थी हिस्सा घटकाअंतर्गत खालील प्रकल्प मंजुर करण्यात आलेले आहेत.

(रु. कोटीत)

अ. क्र	कालावधी	योजना संख्या	मंजुर प्रकल्प किंमत	अर्थसहाय्याचे प्रमाण			लाभार्थी संख्या
				केंद्र हिस्सा	राज्य हिस्सा	लाभार्थी हिस्सा	
१.	सन २०२०-२१	३५	१४८.८६	४९.४४	३२.९६	६६.४५	७९७
२.	सन २०२१-२२	४२	२१६.३९	७२.४८	४८.३२	९५.५९	११०६
३.	सन २०२२-२३	२४	५३९.३२	१८८.३६	१२५.६८	२२५.२८	१४४८
४.	सन २०२३-२४	८	१६५.९६	५९.५८	३९.८२	६६.५६	३८९
५.	सन २०२४-२५	१९	८४.०७	२९.४८	१९.६५	३४.९४	४३४
एकूण			**११५४.६०**	**३९९.३५**	**२६६.०२**	**४८९.२३**	**४१७४**

- वरील तक्त्यामध्ये एकूण लाभार्थी संख्येपैकी सन २०२२-२३ व सन २०२३-२४ वर्षाकरीता मच्छीमारीसाठी कुटुंब संवर्धन या घटकांतर्गत प्रति वर्ष २००० लाभार्थी असे एकूण ४००० लाभार्थ्यांचा समावेश आहे. सदर लाभार्थ्यांना पावसाळी मासेमारी बंदी कालावधीमध्ये राज्य व केंद्र हिस्स्याचे अनुदान देण्याचे प्रस्तावित आहे.
- केंद्र पुरस्कृत योजनेंतर्गत लाभार्थी हिस्सा नसलेल्या घटकांतर्गत घटकाखाली खालीलप्रमाणे रु. २७३.१५ कोटी किंमतीचे प्रकल्प मंजूर करण्यात आलेले आहेत.

(रु. कोटीत)

अ क्र	कालावधी	योजना संख्या	मंजुर प्रकल्प किंमत	अर्थसहाय्याचे प्रमाण		अभिप्राय
				केंद्र हिस्सा	राज्य हिस्सा	
१.	सन २०२०-२१	३	१०.०४	६.०२	४.०२	१ प्रजनक साठा, सागरमित्र, १ एकात्मिक जलाशय विकास.
२.	सन २०२१-२२	१	९४.३४	४४.०३	५०.३२	६ मासळी उतरविण्याचे केंद्रे.
३.	सन २०२२-२३	३	६३.००	३७.८०	२५.२०	१८२ कृत्रिक शैल्य भितिका, सागरमित्र व १ एकात्मिक जलाशय विकास.
४.	सन २०२३-२४	१२	१०२.६६	४३.२५	५९.४१	सागरमित्र, ३ मासळी बाजार व ८ प्रजनक साठा.
५.	सन २०२४-२५	१	३.११	१.८७	१.२५	सागरमित्र
एकूण		-	**२७३.१५**	**१३२.९७**	**१४०.२०**	-

प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजनेची ५ वर्षातील अंमलबजावणीची फलनिष्पत्ती :-

१. सन २०२०-२१ व सन २०२१-२२ मध्ये देशामध्ये कोरोना-१९ या विषाणुच्या प्रादुर्भावामुळे टाळेबंदी घोषित केली होती. परिणामी या २ वर्षाच्या काळामध्ये सदर योजनेस लाभार्थीचा अल्प प्रतिसाद मिळाला होता. करीता सन २०२२-२३ मध्ये सन २०२०-२१ व सन २०२१-२२ चा सुधारित कृती आराखडा केंद्र शासनास सादर करण्यात आला.

२. सन २०२२-२३ या वर्षामध्ये सुधारित कृती आराखडा सन २०२०-२१, सन २०२१-२२ व कृती आराखडा सन २०२२-२३ या वर्षाकरीता केंद्र शासनाची माहे जानेवारी २०२३ व मार्च २०२३ मध्ये प्रशासकीय मान्यता प्राप्त झाली होती.

३. यावरुन प्रत्यक्षात सदर योजनेची सन २०२३-२४ या वर्षापासून प्रभावी अंमलबजावणी सुरु आहे.

४. सन २०२२-२३ मध्ये या योजनेची प्रतिक्षा यादी **"निरंक"** करण्यात आली होती.

५. सन २०२०-२१ ते सन २०२४-२५ या ५ वर्षाच्या कालावधीत एकूण **४१७४ लाभार्थ्यांचे** प्रकल्प मंजूर करण्यात आलेले असून त्यापैकी सद्य:स्थितीत **३७१४ प्रकल्प कार्यरत** आहेत व लाभार्थी हिस्सा नसलेल्या ६ घटकाखाली रु.२९३.०७ कोटीचे प्रकल्प, केंद्र व राज्य हिस्स्याच्या सहभागातून मंजूर करण्यात आलेले आहेत.

६. **३७१४** लाभार्थ्यांच्या प्रकल्पापैकी एकुण, २८५६ प्रकल्प १००% पुर्ण झालेले असुन, ८५९ प्रकल्प हे जिल्हा स्तरावर प्रगतीपथावर आहेत.

७. १००% पूर्ण झालेल्या प्रकल्पापैकी उत्पादनावर आधारित प्रकल्पातून **१६१२२.९ टन** इतके उत्पादन झाले असून, त्यापासून **प्रत्यक्षरित्या १५७६३ व अप्रत्यक्षरित्या १९५२८ व्यक्तींना** रोजगार प्राप्त झालेला आहे.

८. मासळी पकडल्यानंतर बाजारपेठेमध्ये जलद गतीने वाहतूक करण्यासाठी इन्सुलेटेड वाहन, रेफ्रिजेरेटेड वाहन, तीन चाकी ई-रिक्षा व मोटर सायकलसह शितपेटी इत्यादीचा लाभार्थ्यांना पुरवठा केल्यामुळे, मासळीचे होणारे १०% नुकसानामध्ये बचत झालेली आहे व मासळीचा दर्जा चांगला राहील्याने, ग्राहकांना ताजे मासे मिळण्यास मदत होत आहे.

९. मागील ५ वर्षामध्ये बर्फ कारखाना व शीतगृह या घटकाखाली ५० लाभार्थ्यांचे प्रकल्प पूर्ण झाले असून, त्यातून बर्फाचे उत्पादन **३६६८३४ मे. टन** झाले आहे. परिणामी मासळी बाजारपेठेमध्ये आरोग्यास पोषक असणाऱ्या स्थितीमध्ये विक्रीसाठी जात आहे.

१०. गोड्या पाण्यातील मत्स्यव्यवसायाच्या विकास अंतर्गत २८ मत्स्यबीज उत्पादन केंद्र मंजूर करण्यात आले असून, त्यापैकी १५ मत्स्यबीज केंद्राचे काम पूर्ण झाले आहे. त्यामुळे राज्यातील मत्स्यबीजाची मागणी व निर्मिती यामध्ये असणारे अंतर (Gap) कमी होण्यास मदत झालेली आहे.

११. केंद्र शासनाकडून मंजूर सर्व १८२ कृत्रिम शैल भित्तिका (Artificial Reef) यशस्वीरित्या समुद्रामध्ये स्थापित करण्यात आलेल्या आहेत. त्यामुळे आगामी काळात पारंपारिक मच्छिमारांना शाश्वत मत्स्योत्पादन मिळण्यास मदत होणार आहे.

*****

प्रकरण - ९	
योजनेचे नाव	प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजना अंतर्गत धरती आबा जनजातीय ग्राम उत्कर्ष अभियान (DAJGUA)

योजनेचा दृष्टीकोन व उद्दिष्टे:

- आदिवासी क्षेत्रे आणि आदिवासी समुदायांचा सर्वसमावेशक विकास करणे. यामध्ये पायाभूत सुविधा, आरोग्यसेवा, शिक्षण आणि उपजीविका यासारख्या महत्त्वाच्या मुद्यांवर भर देण्यात येत आहे.
- भारत सरकारच्या विविध योजनांच्या समन्वयातून आणि एकत्रीकरणातून, या उपक्रमांतर्गत सर्वसमावेशक, शाश्वत आणि समतोल वाढ सुनिश्चित करून, आदिवासी समुदाय सक्षम होऊन प्रगती करू शकेल.
- या मोहिमेचा उद्देश निवडक आदिवासी-बहुतांश गावांमध्ये (ज्या गावांची लोकसंख्या ५०० किंवा अधिक असून किमान ५०% आदिवासी रहिवासी आहेत, तसेच, आकांक्षीत जिल्ह्यांतील आदिवासी लोकसंख्या ५०% किंवा अधिक असलेल्या गावांमध्ये) मूलभूत सुविधा विकसित करणे आणि सामाजिक-आर्थिक परिस्थिती सुधारण्यासाठी प्रयत्न करणे आहे.

महाराष्ट्रात DAJGUA योजनेची व्याप्ती :

- हा उपक्रम महाराष्ट्रातील एकूण १९२ आकांक्षीत तालुक्यातील ५०% किंवा अधिक अनुसूचित जमाती (ST) लोकसंख्या असलेल्या गावांवर तसेच किमान ५०० लोकसंख्या आणि ५०% ST (आदिवासी) लोकसंख्या असलेल्या गावांवर लक्ष केंद्रित करेल.
- महाराष्ट्रात अनुसूचित जमाती लोकसंख्या ४५.३२ लाख (२०११ जनगणना नुसार).
- महाराष्ट्रातील ३२ जिल्ह्यातील एकूण ४,९७५ गावांचा समावेश करण्यात आला आहे.
- महाराष्ट्रात एकूण आकांक्षित तालुके: १९२.
- मत्स्यव्यवसाय आणि मत्स्यसंवर्धन उपक्रमांच्या माध्यमातून आदिवासी आणि समुदाय वन संसाधन धारकांच्या (CFR) आर्थिक सशक्तीकरणास प्रोत्साहित मिळेल.

धरती आबा जनजातीय ग्राम उत्कर्ष योजनेअंतर्गत अनुदान संरचना:

अनुदान संरचना

लाभार्थीभिमूख उपक्रम

- केंद्र +राज्य अर्थसहाय्य ९०%
- लाभार्थी हिस्सा १०%.
- शासकीय अर्थसहाय्य हे केंद्र आणि राज्य सरकार मध्ये खालील प्रमाणे राहील:

१) सर्वसाधारण राज्य: केंद्र ६०% व राज्य ४०%
२) North Eastern and Himalayan States: केंद्र ९०% व राज्य १०%
३) केंद्र शासित प्रदेश: केंद्र हिस्सा १००%

सामुहिक उपक्रम

- १००% शासकीय अर्थसहाय्य.
- प्रकल्प किंमत केंद्र आणि राज्य सरकार मध्ये वाटली जाईल:

१) सर्वसाधारण राज्य: केंद्र ६०% व राज्य ४०%
२) North Eastern and Himalayan States: केंद्र ९०% व राज्य १०%
३) केंद्र शासित प्रदेश: केंद्र हिस्सा १००%

या सहयोजनेअंतर्गत लाभार्थीभिमुख योजनेसाठी ९० टक्के अर्थसहाय्य (त्यापैकी केंद्र हिस्सा ६० टक्के व राज्य हिस्सा ४० टक्के) व लाभार्थी हिस्सा १० टक्के आहे. सदर योजना देशस्तरावर राबविण्यात येत असून पुढील पाच वर्षांत केंद्र शासनाकडुन Tribal Sub-Plan (TSP) अंतर्गत निधी वितरण अपेक्षित आहे.

अ.क्र.	वर्ष	निधी वितरण रक्कम (रु. कोटीत)
१.	सन २०२४-२५	३७.००
२.	सन २०२५-२६	७५.००
३.	सन २०२६-२७	७५.००
४.	सन २०२७-२८	९४.००
५.	सन २०२८-२९	९४.००
	एकुण	३७५.००

******

प्रकरण – १०	
योजनेचे नाव	**किसान क्रेडिट कार्ड (KCC)**

प्रस्तावना :-

केंद्र शासनाने अर्थसंकल्प २०१८-१९ मध्ये किसान क्रेडिट कार्ड (KCC) द्वारे, मच्छीमार व मत्स्यशेतकरी यांना खेळते भांडवल उपलब्ध करुन देण्याचा निर्णय घेतला आहे. भारतीय रिझर्व्ह बँकेचे परिपत्रक क्र.आरबीआय/२०१८-१९/११२, दि.४/२/२०१९ व केंद्र शासनाचा मत्स्यव्यवसाय विभाग व केंद्र शासनाचा वित्त सेवा विभाग (DFS) यांचेमार्फत दि.१०/११/२०२१ च्या पत्रान्वये सविस्तर मार्गदर्शक सूचना व कार्यान्वयन मानक प्रणाली (SOP) निगर्मित केलेल्या आहेत.

- **उद्देश :-**

१. किसान क्रेडिट कार्ड (KCC) सुविधेमुळे मत्स्यशेती, कोळंबीशेती व मासेमारी इत्यादीसाठी आवश्यक अल्प मुदतीचे कर्ज उपलब्ध करुन देणे.

- **पात्रता :-**

पात्र लाभार्थीचे निकष खालीलप्रमाणे आहेत.

१. मत्स्यव्यवसाय

अ) भूजल मत्स्यव्यवसाय व मत्स्यशेती

१. मच्छीमार, मत्स्यशेतकरी (वैयक्तिक व गट/भागीदार, शेअर क्रॉपर्स, Tenant Farmers), स्वयं सहाय्यता गट, संयुक्त दायित्व गट व महिला गट.

२. लाभार्थी स्वत:चे किंवा भाडेतत्वावरती मत्स्यव्यवसायाशी संबंधित, उदा. तलाव, तळे, खुले जलक्षेत्र, रेसवे, मत्स्यबीज उत्पादन केंद्रे, मत्स्यबीज संवर्धन केंद्रे, नौका, जाळी व इतर मासेमारी जाळीचे प्रकार इत्यादीबाबत, राज्याचे मत्स्यशेती व मत्स्यव्यवसाय अनुषंगीक उपक्रम व विशिष्ट मत्स्यव्यवसाय अनुषंगीक उपक्रम इत्यादीसाठी जिल्हा सहाय्यक आयुक्त मत्स्यव्यवसाय यांचे प्रमाणपत्र असणे आवश्यक आहे.

ब) सागरी मत्स्यव्यवसाय

उपरोक्त अ.क्र. अ-१ मध्ये नमूद केलेल्या लाभार्थी ज्यांची स्वत:ची अथवा भाड्याने घेतलेली नोंदणीकृत मासेमारी नौका, तसेच ज्यांच्याजवळ समुद्र व खाडी (Estuary) भागामध्ये मासेमारी, खुल्या समुद्र व खाडीतील (Estuary) मत्स्यशेती/समुद्रशेती व राज्यातील विशिष्ट प्रकारची मासेमारी व मत्स्यव्यवसाय अनुषंगीक उपक्रम इत्यादीसाठी आवश्यक मासेमारी परवाना/मासेमारी परवाना असणे आवश्यक आहे.

- **किसान क्रेडिट कार्डचे फायदे :-**

१. मच्छिमार/मत्स्यशेतकरी यांना रु.२.०० लक्ष पर्यंत विनातारण तसेच मच्छीमार संघ/ संस्था, बँक व मत्स्यशेतकरी यांचेमध्ये त्रिपक्षीय करार करुन रु.३.०० लक्षपर्यंत अर्थसहाय्य उपलब्ध होईल.

२. संबंधित मच्छिमार/मत्स्यशेतकरी यांनी प्रथम उचललेले कर्ज फेडल्यानंतर, सदर रक्कमेचा उपयोग वारंवार आवश्यकतेनुसार करणे शक्य होईल.

३. मच्छीमारांना आवश्यकतेप्रमाणे मत्स्यव्यवसाय अनुषंगिक साहित्य खरेदी करता येईल.

कर्जदर :-

१. जिल्हास्तरीय तांत्रिक समिती मार्फत कर्जदर राज्यस्तरीय समितीकडे प्रस्तावित करण्यात येतात. राज्यस्तरीय समितीमार्फत कर्जदर निश्चित करण्यात येतात.

२. मत्स्यव्यवसायामध्ये आवर्ती खर्चामध्ये मत्स्य/कोळंबी-बीज/मत्स्य/कोळंबी-खाद्य, सेंद्रीय व रासायनिक खते, चुना इतर आवश्यक घटक, मासेमारी व विपणनासाठी आवश्यक खर्च, इंधन/विद्युत खर्च, मजुरी, भाडेपट्टीची रक्कम इत्यादीचा समावेश आहे.

३. प्रत्यक्ष मासेमारी करण्यासाठी आवश्यक खर्चामध्ये इंधनासाठी खर्च, बर्फ, मजुरी, मासे उतरविणे इत्यादी बाबींचा समावेश असेल.

सन २०२६-२७ साठी राज्यस्तरीय समितीने निश्चित केलेले कर्जदर

(संदर्भ:-क्र.सीएफए/फा.पीक कर्जदर/७४१/२०२५-२६, दि.०४/०३/२०२६)

अ. क्र.	व्यवसायाचे नाव	सन २०२६-२७ करिता मत्स्यव्यवसायासाठी निश्चित केलेले कर्जदर (रुपये)	
		किमान	कमाल
१	२	३	४
१	प्रति हेक्टर शेततळे सर्व जाती मत्स्यपालन	३,००,०००	५,००,०००
२	नदी तलावामध्ये छोटया नावेच्या सहाय्याने मासेमारी करणे	५०,०००	८०,०००
३	निमखारे पाण्यातील मत्स्यपालन प्रति हेक्टर सर्व जाती	३,००,०००	५,००,०००
४	निमखारे पाण्यातील कोळंबी संवर्धन प्रति हेक्टर(माशांच्या इतर जातीसह)	३,००,०००	५,००,०००
५	ट्रॉलर मासेमारी नौका	३,००,०००	५,००,०००
६	पर्ससीन मासेमारी नौका	३,००,०००	५,००,०००
७	गिलनेटर मासेमारी नौका	३,००,०००	५,००,०००
८	बिगर यांत्रीक मासेमारी नौका	८०,०००	८०,०००
९	यांत्रीक मासेमारी नौका	१,२०,०००	१,५०,०००
१०	शोभिवंत मत्स्य पालन (रु.३.०० लाख भांडवली किंमत)	१,००,०००	१,००,०००
११	शोभिवंत मत्स्य पालन (रु. ८.०० लाख भांडवली	१,३०,०००	१,५०,०००
१२	शोभिवंत मत्स्य पालन (रु.२५.०० लाख भांडवली	३,००,०००	५,००,०००
१३	गोडया पाण्यातील मत्स्यव्यवसाय	२,००,०००	२,००,०००
१४	पिंजरा पध्दतीने मत्स्यपालन (प्रति पिंजरा)	५०,०००	५०,०००

प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजना (लाभार्थीभिमुख योजना) सन २०२६-२७ साठी निश्चित केलेले कर्जदर

(संदर्भ:-क्र.सीएफए/फा.पीककर्जदर/७४१/२०२५-२६, दि.०४/०३/२०२६)

(रु.लाखात)

अ. क्र.	योजना/ उपघटक	निश्चित केलेले कर्जदर
१	गोड्या पाण्यातील मत्स्यबीज उत्पादन केंद्राची स्थापना	५.००
२	नवीन मत्स्यबीज संवर्धन तलाव बांधकाम (Nursery/sood rearing ponds)	५.००
३	नवीन मंत्स्य संगीपन तलाव बांधकाम	५.००
४	मत्स्य, कोळंबी, पंगस, तिलापीया इ. संवर्धनाकरीता निविष्ठा अनुदान	~~५.००~~
५	निमखारपाणी नवीन तलाव / तळी बांधकाम	५.००
६	क्षारयुक्त (Salinc/Alkaline) क्षेत्रामध्ये नवीन तलाव बांधकाम	५.००
७	निमखारेपाणी मत्स्यसंवर्धन अंतर्गत निविष्ठा अनुदान	५.००
८	क्षारयुक्त क्षेत्रातील तलावाकरीता निविष्ठा अनुदान	१.००
९	निमखारेपाणी व क्षारयुक्त क्षेत्रामध्ये बायोफ्लॉक उभारणी ₹ ८.०० लक्ष प्रति हेक्टर निविष्ठा खर्चासह	५.००
१०	भुजलाशयीन क्षेत्रामध्ये बायोफ्लॉक उभारणी रु.४.०० लक्ष प्रति हेक्टर निविष्ठा खर्चासह	५.००
११	जलाशयामध्ये मत्स्यबोटुकली संचयन @ १००० मत्स्यबोटुकली प्रति हेक्टर प्रमाणे	५.००
१२	खुल्या समुद्रातील पिंजरा मत्स्यसंवर्धन (१००-१२० घनमीटर आकार) १८०० घन मी. च्या मर्यादेत	५.००
१३	समुद्री शेवाळ संवर्धन (Raft Culture), निविष्ठा अनुदानासह (प्रति राफ्ट)	०.०१०
१४	परसबागेतील लघु आकारातील शोभिवंत मत्स्यप्रजाती संगोपन /संवर्धन प्रकल्प (सागरी व गोड्या पाण्यातील शोभिवंत मत्स्य प्रजाती करीता)	५.००
१५	मध्यम आकारातील शोभिवंत मत्स्यप्रजाती जाती संगोपन / संवर्धन प्रकल्प (सागरी व गोड्या पाण्यातील शोभिवंत मत्स्य प्रजाती करीता)	५.००
१६	एकात्मिक शोभिवंत मत्स्यप्रजाती पालन प्रकल्प (गोडया पाण्यातील शोभिवंत मत्स्य प्रजातींच्या प्रजनन व संवर्धनाकरीता)	५.००
१७	पर्यटनात्मक मत्स्यव्यवसाय	५.००
१८	मोठ्या आकाराचे RAS (Recirculating Aquaculture System) पाणी पुनःवापर मत्स्यपालन प्रणालीची स्थापना (कमीत कमी ९०	५.००

	घनमीटर प्रति टाकी अशा ८ टाक्या, क्षमता ४० टन/पीक) बायोफ्लॉक (४ मीटर व्यास असलेले ५० टाक्या व १.५ मी. उंची) संवर्धन प्रणाली	
१९	मध्यम आकाराचे RAS पाणी पुनःवापर मत्स्यपालन प्रणालीची स्थापना (कमीत कमी ३० घनमीटर प्रति टाकी अशा ६ टाक्या, क्षमता १० टन/पीक) बायोफ्लॉक (४ मीटर व्यास असलेले २५ टाक्या व १.० मी. उंची) संवर्धन प्रणाली	५.००
२०	लहान आकाराचे RAS पाणी पुनःवापर मत्स्यपालन प्रणालीची स्थापना (१०० घनमीटर क्षमतेची १ टाकी) बायोफ्लॉक (४ मीटर व्यास असलेले ७ टाक्या व १.५.मी. उंची) संवर्धन प्रणाली	५.००
२१	घरामागील अंगणात मिनि आकाराचे RAS पाणी पुनः वापर मत्स्यपालन प्रणालीची स्थापना	०.२
२२	भुजलाशयीन पिंजरा मत्स्यसंवर्धन प्रति पिंजरा १०० घन मी प्रमाणे १८०० घन मी. च्या मर्यादेत	२.००
२३	१० टन क्षमता शीतगृह/बर्फ कारखाना	५.००
२४	२० टन क्षमता शीतगृह / बर्फ कारखाना	५.००
२५	३० टन क्षमता शीतगृह / बर्फ कारखाना	१०.००
२६	५० टन क्षमता शीतगृह / बर्फ कारखाना	१०.००
२७	शीतगृह/बर्फ कारखाना यांचे आधुनिकीकरण	५.००
२८	रेफ्रिजरेटेड वाहन	५.००
२९	इन्सुलेटेड वाहुन	५.००
३०	मोटार सायकलराह शीतपेटी	०.२५
३१	तीन चाकीसह शीतपेटी, ई रिक्षासह मासेविक्रीकरीता	०.५०
३२	जिवंत मासळी विक्री केंद्र	५.००
३३	लघु मत्स्यखाद्य कारखाना क्षमता २ मे.टन / दिवस	५.००
३४	मध्यम मत्स्यखाद्य कारखाना क्षमता ८ मे.टन / दिवस	५.००
३५	मोठा मत्स्यखाद्य कारखाना क्षमता २० मे.टन / दिवस	५.००
३६	मासे विक्री केंद्राचे बांधकाम, (Fish Kiosks) शोभिवंत मासे विक्रीसह	२.००
३७	मत्स्य मुल्यवर्धन उद्योग (Fish Value Add Enterprises Unit)	१.००
३८	मासे व मत्स्यउत्पादनांचे ई-व्यापार आणि ई-मार्केटिंगसाठी	०.५०
३९	खोल समुद्रातील मासेमारी नौका संपादन करण्यासाठी पारंपारिक मच्छिमारांना मदत	५.००
४०	निर्यातीच्या दृष्टीने सध्याच्या मासेमारी नौकांचे नुतनीकरण	५.००
४१	रोगनिदान आणि गुणवत्ता चाचणी प्रयोग शाळेची स्थापना	५.००
४२	पारंपारिक मच्छिमारांना मासेमारी नौका (बदली) व जाळे पुरवठा करणे	२.००
४३	विस्तार व साहाय्य सेवा (मत्स्य सेवा केंद्र)	५.००

- **व्याज सवलत:-**

किसान क्रेडिट कार्ड (KCC) योजनेतंर्गत देण्यात येणारे अल्प मुदतीचे कर्ज ७% व्याज दराने देण्यात येत असून, कर्जाची परतफेड एका वर्षाच्या आत केल्यास केंद्र शासनाकडून ३% दराने व्याज सवलत देण्यात येते. तसेच राज्य शासनाने दि.०४/११/२०२५ अन्वये घेतलेल्या निर्णयानुसार कर्जाची परतफेड विहीत मुदतीत केल्यास उर्वरीत ४% व्याजाची सवलत अनुज्ञेय ठरत असल्याने मत्स्य व्यावसायिकांना ०% दराने कर्ज उपलब्ध होईल.

वीज दरात सवलतबाबतचा दि.१४/१०/२०२५ रोजीचा शासन निर्णय उर्जा विभाग, अनौपचारिक संदर्भ क्र.२२/ऊर्जा -५ / दि.१०/१०/२०२५, नियोजन अनौपचारिक संदर्भ क्र. ३८८/का-१४३१ दि.१४/१०/२०२५ व वित्त विभाग अनौपचारिक संदर्भ क्र. ५५०/२०२५/ व्यय-२ दि.१४/१०/२०२५ अन्वये दिलेल्या सहमतीनुसार निर्गमित करण्यात येत आहे.

- **आवश्यक कागदपत्रे :-**

१) विहित नमुन्यातील अर्ज
२) ओळखीचा पुरावा :- स्वत: साक्षांकीत केलेले निवडणूक ओळखपत्र/वाहन परवाना/पॅन कार्ड /आधार कार्ड/पासपोर्ट/ शासकिय यंत्रणेने अदा केलेले छायाचित्र ओळखपत्र.
३) वास्तव्याचा पुरावा:- अलिकडच्या काळातील दुरध्वनी देयक/ विज देयक/व्यवसायकर पावती (दोन महिन्यापेक्षा जुने नसावे)/निवडणूक ओळखपत्र/आधार कार्ड/पासपोर्ट/ शासकिय यंत्रणा/ग्राम पंचायत/महानगर पालिका यांनी अदा केलेले प्रमाणपत्र.
४) अलिकडच्या काळातील तीन पासपोर्ट साईज फोटो, सहा महिन्यापेक्षा जुने नसावेत.
५) सातबारा उतारा आणि ८-अ- आवश्यकता असल्यास

- **अर्ज करण्याची पध्दत :-**

सदर योजनेचे विहीत नमुन्यातील अर्ज हे संबंधीत सहाय्यक आयुक्त मस्त्यव्यवसाय यांच्या कार्यालयामार्फत स्थानिक बँकेत पाठविले जातात किंवा स्थानीक मच्छिमार आपल्या स्थानीक बँकेत किसान क्रेडिट कार्ड करिता परस्पर अर्ज करु शकतात. तसेच सहाय्यक आयुक्त मत्स्यव्यवसाय हे प्राप्त झालेले अर्ज **"जनसमर्थ पोर्टल"** वर अपलोड करु शकतात. केंद्र शासनाच्या मार्गदर्शक सुचनानुसार परिपूर्ण अर्जांवर बँकामार्फत १५ दिवसांमध्ये कार्यवाही होणे अपेक्षित आहे.

*****

प्रकरण – ११	
योजनेचे नाव	**मत्स्यव्यवसायास कृषी समकक्ष दर्जा**

प्रस्तावना :-

कृषी व पदुम विभागाने शासन निर्णय क्रमांक : मत्स्यवि २०२३/प्र.क्र.०६/पदुम १३, दि.०९/०५/२०२५ अन्वये मत्स्यव्यवसायास कृषी समकक्ष दर्जा देण्याबाबत शासन निर्णय निर्गमित केला आहे.

महाराष्ट्र एक कृषी प्रधान राज्य असून राज्यातील ग्रामीण अर्थव्यवस्था शेतीबरोबरच कृषीसंलग्न क्षेत्रे जसे पशुपालन, मत्स्यपालन तसेच फळ-फळावळ, भाजीपाला उत्पादनासारख्या पूरक क्षेत्रांशी जोडलेली आहे. देशाला परकीय चलन तसेच प्रथिनयुक्त अन्न पुरविण्यात मत्स्यव्यवसायाचे मोठे योगदान आहे. नैसर्गिक जलस्रोतांमध्ये पारंपारिक मासेमारी हळूहळू शास्त्रोक्त मत्स्यपालनाकडे वाटचाल करीत आहे. राज्यातील जलसंपत्तीचा जास्तीत-जास्त शाश्वत वापर करण्यासाठी मत्स्यबीज संचयन आधारित मत्स्यपालन तसेच पिंजरा संवर्धनासारख्या विविध तंत्रज्ञानाचा वापर केला जात आहे. महाराष्ट्र राज्यात कृषी प्रमाणे मत्स्यव्यवसाय क्षेत्र चांगले उत्पादन व उत्पन्न घेण्यास सक्षम आहे.

- **मत्स्यव्यवसाय क्षेत्रास कृषी समकक्ष दर्जा देण्याबाबत महत्त्व :**

देशामध्ये महाराष्ट्र सागरी मासेमारीमध्ये ६ व्या तर भूजलाशयीन मासेमारीमध्ये १२ व्या क्रमांकावर आहे. हे स्थान देशातील अग्रेसर राज्यांपैकी अतिशय खालच्या स्तरावर आहे. आंध्र प्रदेश, छत्तीसगड, झारखंड, बिहार व कर्नाटक या राज्यांनी प्रामुख्याने मत्स्यव्यवसायास कृषी दर्जा देण्याच्या दृष्टीने वीज दरात सवलत, किसान क्रेडीट कार्ड, कृषी दराने कर्ज सहाय्य, विमा दरात सवलत व उपकरणे यावर सवलत अशा प्रकारच्या सुविधा उपलब्ध करुन दिल्याने मागील ६ वर्षात या राज्यांच्या मत्स्य उत्पादनात अनुक्रमे आंध्र प्रदेश-५०.४३%, छत्तीसगड-३२.१५%, झारखंड-४९.५२%, बिहार- ४२.०२% व कर्नाटक-१०३.०३% अशी वाढ झाल्याचे निदर्शनास आले आहे.

सबब उपरोक्त राज्यांच्या धरतीवर मत्स्यव्यवसायिकांना कृषी क्षेत्राप्रमाणे अनेक पायाभुत सुविधा व सवलती उपलब्ध करुन देवून राज्याच्या मत्स्य उत्पादनांमध्ये भरीव वाढ करण्याच्या दृष्टीने व मत्स्य व्यवसायाव्दारे मोठ्या प्रमाणावर रोजगार निर्मिती होण्याकरिता मत्स्यव्यवसायास कृषी समकक्ष दर्जा देण्याचा निर्णय विभागाने घेतला आहे. यामुळे सुमारे ४.८३ लाख मच्छीमार/मत्स्यव्यवसायिकांना खालीलप्रमाणे लाभ मिळणार आहेत.

- **लाभ/फायदे:-**

१. शेतकऱ्यांप्रमाणे विज दरात सवलत मिळेल.
२. किसान क्रेडीट कार्ड सुविधा उपलब्ध होईल.
३. कृषी दरानुसार कर्ज मिळण्यास मच्छीमार/मत्स्यव्यवसायिक पात्र होतील.
४. मत्स्यशेतीस अल्प दरात विमा मिळेल.
५. शेतकऱ्यांप्रमाणे सौर उर्जेबाबत देण्यात येणारे लाभ मिळतील.
६. नवीन तंत्रज्ञानाच्या सहाय्याने (उदा. ॲक्वाकल्चर मत्स्यशेती) मत्स्यशेती करण्यासाठी आर्थिक मदत मिळण्यास मच्छीमार पात्र होतील.
७.उपकरणे व यंत्रे सवलतीच्या दरात उपलब्ध होतील.

प्रकरण - १२	
योजनेचे नाव	वीजदरात सवलत

प्रस्तावना

राज्यातील मच्छिमार, मत्स्यसंवर्धक व मत्स्यकास्तकारांना कृषी क्षेत्राप्रमाणे अनेक पायाभूत सुविधा व सवलती उपलब्ध करुन देण्याच्या दृष्टीने मत्स्यव्यवसाय क्षेत्रास (प्रक्रिया उद्योग वगळता) दि.०९/०५/२०२५ रोजीच्या शासन निर्णयान्वये कृषी समकक्ष दर्जा देण्यात आला आहे.

या शासन निर्णयान्वये राज्यातील मच्छिमार, मत्स्यकास्तकार मत्स्यउत्पादक, मत्स्यव्यवस्थापन, मत्स्यबीज संवर्धक, मत्स्यबोटुकली संवर्धन करणारे घटक, Post Harvesting यामध्ये वर्गीकरण, प्रतवारी, आवेष्ठन, साठवणूक करणारे घटक अशा व्यक्तींना वीज दरात सवलत अनुज्ञेय करण्यात आली आहे.

मत्स्यव्यवसाय क्षेत्रास कृषी समकक्ष दर्जा देण्यात आल्याच्या पार्श्वभूमीवर अंतर्गत मच्छिमार, मत्स्यसंवर्धक, मत्स्यव्यावसायिक, मत्स्यकास्तकार, मत्स्यबीज/मत्स्यबोटूकली संवर्धक व मत्स्यव्यवस्थापन (मत्स्य प्रक्रिया उद्योग वगळून) यांना खालील विहित अटींच्या अधीन राहून वीजदरात सवलत अनुज्ञेय करण्यात येत आहे.

राज्यातील मत्स्यव्यवसाय प्रकल्पांना कृषी दराप्रमाणे वीजदर (लघुदाब / उच्चदाब/ अतिउच्चदाब) सवलत लागू करण्यात येत आहे. सदरची सवलत दि.०९/०५/२०२५ च्या शासन निर्णयानुसार मच्छिमार, मत्स्यकास्तकार मत्स्यउत्पादक इ. घटकांच्या व्याख्येप्रमाणे त्या घटकांतर्गत येणाऱ्या संबंधित प्रकल्पास लागू राहील. (प्रक्रिया उद्योग वगळता) सदर मत्स्यव्यवसाय प्रकल्पास स्वतंत्र वीजमीटर असणे आवश्यक आहे.

अटी व शर्ती -

१. दि.०९/०५/२०२५ च्या शासन निर्णयान्वये वीज दर सवलत अनुज्ञेय असणाऱ्या संबंधित लाभार्थ्याने स्वसत्यापन (Self- Attestation) करुन वरीलप्रमाणे वीजदरात सवलत मिळण्यासाठी सहाय्यक आयुक्त (मत्स्यव्यवसाय) संबंधित जिल्हास्तर यांच्याकडे अर्ज सादर करणे आवश्यक राहील.
२. मत्स्यव्यवसाय प्रकल्प NFDP अंतर्गत नोंदणीकृत असणे आवश्यक आहे.
३. अवसायनात गेलेले प्रकल्प सवलतीस पात्र ठरणार नाहीत.
४. सदर योजनेत सवलतीने मिळणाऱ्या वीजेचा गैरवापर झाल्याचे निदर्शनास आल्यास यापूर्वी दिलेल्या सवलतीची रक्कम दंडनीय व्याजासह वसूल करण्यात येईल. तसे हमीपत्र संबंधित मत्स्यव्यवसाय विभागाने सादर करणे बंधनकारक राहील.

वीजदर सवलत वितरीत करण्याची कार्यपध्दती -

१. वीजदर सवलतीस पात्र ठरणाऱ्या मत्स्यव्यवसाय प्रकल्पांना परिच्छेद क्र.२ येथे दिलेल्या प्रमाणपत्रांसह सहाय्यक आयुक्त (मत्स्यव्यवसाय) संबंधित जिल्हास्तर यांच्याकडे अर्ज सादर करावा.
२. वीजदर सवलतीसाठी अर्जदारांची पात्रता निश्चिती तसेच विजदर सवलती संदर्भातील येणाऱ्या अडचणी सोडविण्यासाठी, सहायक आयुक्त (मत्स्यव्यवसाय) संबंधित जिल्हा हे जिल्हास्तरावर समन्वय म्हणून काम पाहतील. तसेच वीजदर सवलती संदर्भातील येणाऱ्या अडचणी सोडविण्यासाठी महावितरण कंपनीमार्फत कार्यकारी अभियंता (प्रशासन) मंडल कार्यालय महावितरण हे जिल्हास्तरावर समन्वयाचे म्हणून काम पाहतील.
३. महावितरण कंपनीने पात्र अर्जदारास वीजदरात सवलत देण्यासाठी आवश्यक ती पुढील कार्यवाही करावी व त्याचा स्वतंत्र तपशील ठेवावा. सर्व जिल्हयातील पात्र लाभार्थ्यांची माहिती व त्यासाठी

लागणार निधी यांची एकत्रितपणे संकलित करुन आयुक्त (मत्स्यव्यवसाय) कार्यालय मुंबई यांच्याकडून मुख्य अभियंता (वाणिज्य) मुख्य कार्यालय, महावितरण, मुंबई यांना पाठविण्यात यावी.

४. सदर वीजदरात सवलत देण्याप्रित्यर्थ होणाऱ्या खर्चाची प्रतिपूर्ती करण्यासाठी ऊर्जा विभागाकडून महावितरण कंपनीस अर्थसहाय्य देण्यात येईल. त्याकरिता मुख्य अभियंता (वाणिज्य) महावितरण कार्यालयाकडून अग्रीम निधीची मागणी ऊर्जा विभागास करण्यात येईल.

५. विद्युत अधिनियम, २००३ मधील कलम ६५ अनुसार वीजदरात सवलत द्यावयाची झाल्यास त्याची भरपाई विज वितरण कंपनीस आगाऊ अर्थसहाय्याच्या स्वरूपात करणे आवश्यक आहे. त्यामुळे उपरोक्त योजनेंतर्गत विज दरात सवलत देण्यासाठी होणारा अंदाजित खर्च निश्चित करुन महावितरण कंपनीने अगोदरच्या तिमाहीत अर्थसहाय्याची मागणी ऊर्जा विभागाकडे करावी. सदरची मागणी तपासून अर्थसहाय्याच्या निधीवाटपाचे आदेश ऊर्जा विभागाकडून काढण्यात येतील.

६. मत्स्यव्यवसायिकांना देण्यात येणाऱ्या वीजदर सवलतीची प्रतिपूर्ती करण्यासाठी महावितरण कंपनीस अर्थसहाय्य देण्यासाठी स्वतंत्र लेखाशीर्ष उघडण्याची कार्यवाही ऊर्जा विभागाने करावी. सदर योजनेवरील होणारा खर्च भागविण्यासाठी ऊर्जा विभागाकडून घेण्यात आलेल्या लेखाशिर्षाखाली सन २०२५-२६ या वर्षाकरिता आवश्यक अर्थसंकल्पिय तरतूद करण्यात येईल. त्यासाठी लागणारा अतिरिक्त नियतव्यय उपलब्ध करून घेण्याची कार्यवाही ऊर्जा विभागाने करावी.

७. मत्स्यव्यवसायिकांना या योजनेचे लाभ हा शासन निर्णय निर्गमित झालेल्या दिनांकापासून लागू होतील.

वीजदरात सवलत बाबत दिनांक १४/१०/२०२५ रोजीचा शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेत स्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा सांकेतांक २०२५१०१४१७५९१८५००१ असा आहे.

****

प्रकरण - १३	
योजनेचे नाव	मुख्यमंत्री मत्स्यसंपदा योजना

महाराष्ट्र राज्यातील उपलब्ध जलक्षेत्रांचा विचार केला असता भूजलाशयीन क्षेत्राबरोबरच निमखारे पाणी व सागरी क्षेत्रामध्ये मत्स्यव्यवसायाकरीता मोठा वाव असून या नैसर्गिक स्रोतांचा वापर मत्स्यसंवर्धनासाठी उपयुक्त ठरणार आहे. भूजलाशयीन / निमखारेपाणी / सागरी क्षेत्राचा विविध योजनांर्गत विकास झाल्यास मोठ्या प्रमाणात स्थानिक मच्छिमारांना रोजगाराच्या संधी उपलब्ध होऊन त्यांची आर्थिक व सामाजिक उन्नती होण्यास मदत होईल.

राज्यात मत्स्यव्यवसाय क्षेत्रामध्ये शाश्वत विकासाद्वारे निलक्रांती घडविण्यासाठी केंद्र शासनाच्या प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजनेच्या धर्तीवर राज्य शासनाकडून " मुख्यमंत्री मत्स्यसंपदा योजना " अंतर्गत ६ राज्यस्तरीय व १९ जिल्हास्तरीय तसेच सद्यस्थितीत अस्तित्वात असलेल्या ३ जिल्हास्तरीय योजनांमध्ये सुधारणा अशा एकूण २८ योजनांना दि.०९/०३/२०२६ रोजीच्या शासन निर्णयान्वये प्रशासकीय मान्यता देण्यात आली आहे.

मुख्यमंत्री मत्स्यसंपदा योजनेचा मुख्य उद्देश शाश्वत पद्धतीने मत्स्योत्पादनात वाढ करणे, मूल्यवर्धन, निर्यातमूल्य वाढ करणे, सरासरी उत्पादकता वाढविणे, मासेमारी नंतरचे होणारे नुकसान कमी करणे, मत्स्यआहाराचे प्रमाण वाढविणे तसेच मच्छीमार व मत्स्यकास्तकार यांचे उत्पन्न दुप्पट करणे व रोजगार निर्मितीसह त्यांचा सामाजिक व आर्थिक स्तर उंचावणे हा आहे.

महाराष्ट्राने २०४७ पर्यंत "विकसित महाराष्ट्र-विकसित भारतासाठी" हे ध्येय निश्चित केले आहे. विभागाने प्रस्तावित केलेल्या योजना महाराष्ट्र-२०४७ च्या व्हिजन डॉक्युमेंट मधील सामाजिक व आर्थिक परिणामांसह तपशीलवार कार्ययोजना तयार करणे, वित्तपुरवठा धोरण तयार करणे, चालू खर्चाची पुनर्रचना करणे, महसूल वाढविणे आणि पर्यायी भांडवलाचे स्रोत ओळखणे या मुद्यांशी संबंधित असून प्रस्तावित योजनांमार्फत विकसित महाराष्ट्र २०४७ चे उद्दिष्ट साध्य होण्यास प्रोत्साहन मिळेल व मच्छीमारांचे आर्थिक उत्पन्न वाढ होण्यास सहाय्य होईल.

"मुख्यमंत्री मत्स्यसंपदा योजना" ही सर्वसमावेशक योजना म्हणून अंमलात आणली जात आहे. ज्यामध्ये अ) राज्यस्तरीय योजना, ब) जिल्हास्तरीय योजना व क) सद्यस्थितीत अस्तित्वात असलेल्या जिल्हास्तरीय योजनांमध्ये सुधारणा याचा समावेश असून खालील तक्त्यात नमूद केल्याप्रमाणे प्रशासकीय मंजुरी देण्यात आली आहे.

अ) राज्यस्तरीय योजना :-

अ. क्र.	योजनेचे नाव	प्रकल्प किंमत (रु.लक्ष)	अनुदान
१	विभागीय स्तरावर प्रशिक्षण केंद्रांची स्थापना	१५००.००	१००%
२	आंतरराज्य अभ्यास दौरा	२.५०	१००%
३	पालिका तेथे मत्स्यबाजार (फिश मार्केट) स्थापना	वर्गवारी नुसार	७५% राज्य शासन व २५% स्थानिक स्वराज्य संस्था
४	निमखारे पाणी कोळंबी संवर्धनासाठी सुपर-इंटेन्सिव्ह पध्दतीने कोळंबी संवर्धन करणे	२५०.००	३०%
५	समुद्री शैवाळ बीज निर्मिती केंद्र (ब्रुड बँक) उभारणी करणे	१००.००	१००%
६	मासळी उतरविण्याचे केंद्र, बंदरे व जेट्टीची दुरुस्ती	१२००.००	१००%

ब) जिल्हा वार्षिक योजने अंतर्गत प्रस्तावीत योजना

अ. क्र.	योजनेचे नाव	प्रकल्प किंमत (रु.लक्ष)	अनुदान
१.	संस्थेकडे ठेक्याने असलेल्या मामा/जि.प / पाटबंधारे तलाव व लहान तलावांची दुरुस्ती, गाळ काढणे व पुनर्जिवन करणे.	रु.२.०० लाख/हेक्टर	१००%
२.	माती व पाणी परिक्षण संच खरेदीवर अनुदान	रु.१.५० लक्ष	५०% अराखीव प्रवर्ग/ ७५%राखीव प्रवर्ग
३.	Paddle Wheel Aerator खरेदी	रु १.५० लाख. (५ हे. पर्यंत)	५०% अराखीव प्रवर्ग / ७५% राखीव प्रवर्ग
४.	मासे सुकविण्यासाठी सौर सयंत्र खरेदीवर अनुदान	रु.२५.०० लक्ष	५०% संस्था/ २५% वैयक्तीक लाभार्थी
५.	समुद्री शैवाळ संवर्धन	रु.२.०० लक्ष	५०% अराखीव प्रवर्ग/ ७५% राखीव प्रवर्ग
६.	अ. मत्स्यबीज संगोपन तलाव निर्मिती (२ हे.पर्यंत मर्यादित) ब. निमखारे पाणी मत्स्यबीज संगोपन तलाव निर्मिती (२ हे. पर्यंत मर्यादित) क. निमखारे पाणी कोळंबीबीज संगोपन तलाव निर्मिती (०.१५ हे. पर्यंत मर्यादित)	रु.८.०० लक्ष रु.८.०० लक्ष रु.१००.०० लक्ष	५०% अराखीव प्रवर्ग/ ७५% राखीव प्रवर्ग ५०% अराखीव प्रवर्ग/ ७५% राखीव प्रवर्ग ३०% अराखीव प्रवर्ग/ ३५% राखीव प्रवर्ग
७.	नवीन मत्स्यसंवर्धन तलाव बांधकाम व निविष्ठा अनुदान	रु.८.०० लक्ष व रु.४.०० लक्ष	५०% अराखीव प्रवर्ग/ ७५% राखीव प्रवर्ग
८.	मत्स्य संवर्धन अस्तित्यातील तळयास/ तलावात पॉलीथीन अस्तरीकरण	रु.१२.००लक्ष	५०%
९.	बिगर यांत्रिक नौकांचे यांत्रिकीकरण	रु.१.५० लक्ष	५०% अराखीव प्रवर्ग/ ७५% राखीव प्रवर्ग
१०.	सोलर शितपेटी (सोलर रेफ्रीजेरेटर) / ई - बाईकसह खरेदीसाठी अनुदान	रु.१.०० लक्ष	५०% अराखीव प्रवर्ग/ ७५% राखीव प्रवर्ग
११.	किरकोळ मासळी विक्रेत्यांना साहित्य खरेदीवर अनुदान	रु.२५,०००/-	५०% अराखीव/ ६०% राखीव
१२.	जीव रक्षक उपकरणांवर अनुदान	रु.२०,०००/-	५०%
१३.	इष्टतम मत्स्यबोटुकली संचयन योजना (सुधारीत) रु.३/- प्रति मत्स्यबोटुकली	इष्टतम संचयन शासन निर्णयानुसार	संस्थेस ५०% व खाजगी २५%
१४.	फिरते मासे विक्री केंद्र (ई-रिक्षा विथ डिप फ्रिजर)	रु.३.५० लक्ष	५०% अराखीव प्रवर्ग/ ७५% राखीव प्रवर्ग
१५.	नदी पुर्नभरण कार्यक्रम (River Ranching)	रु.१०.०० लक्ष	१००%

१६.	माशांच्या कचऱ्याचा पुनर्वापर प्रकल्प		रु.२४.०० लक्ष	७५%राज्य शासन व २५% स्थानिक स्वराज्य संस्था
१७.	मच्छिमार महिलांकरीता हॅण्डग्लोज व गमबुट उपलब्ध करुन देण्याबाबत		रु.२५००/-	१००%
१८.	सौरऊर्जा यंत्र उभारणी		रु.१०.०० लक्ष	५०% अराखीव प्रवर्ग/ ७५% राखीव प्रवर्ग
१९.	नविन बर्फ कारखाना उभारणे/ बर्फ कारखान्याचे आधुनिकीकरण (१० टन/२० टन/ ५० टन)	नवीन (१० टन)	४०.००	५०% अराखीव प्रवर्ग/ ५०% राखीव प्रवर्ग
		आधुनिकीकरण (१० टन)	२०.००	
		नवीन (२० टन)	८०.००	
		आधुनिकीकरण (२० टन)	४०.००	
		नवीन (५० टन)	१५०.००	
		आधुनिकीकरण (५० टन)	७५.००	

क) जिल्हास्तरीय योजनांमध्ये सुधारणा

अ. क्र.	योजनेचे नाव	प्रकल्प किंमत (रु. लाख)	अनुदान
१.	तयार जाळी व बिगर यांत्रिक नौकांवर अनुदान (सुधारीत)	शासन निर्णयानुसार	(५०% अराखीव/ ७५% राखीव)
२.	मच्छीमार सहकारी संस्थांचा विकास	२.२५ (संस्था) ५.२५ (संघ)	व्यवस्थापकिय अनुदान व भागभांडवल कर्ज स्वरूपात
३.	अ. मत्स्यबीज केंद्र बांधकाम/दुरुस्ती/ आधुनिकीकरण (भांडवली) ब. मत्स्यबीज केंद्र व्यवस्थापन व इतर (महसुली)	१०००.०० २००.००	१००% राज्य हिस्सा

मुख्यमंत्री मत्स्यसंपदा योजनेबाबतचा दि.०९/०३/२०२६ रोजीचा शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेत स्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा सांकेतांक २०२६०३०९१७०६३८५७०१ असा आहे.

******

प्रकरण – १४	
योजनेचे नाव	**नॅशनल फिशरीज डिजिटल प्लॅटफॉर्म (NFDP)** **-: (National fisheries Digital Platform) :-**

प्रस्तावना: -

केंद्र शासनाच्या दि. २६/०९/२०२४ रोजीच्या परिपत्रकान्वये प्रधानमंत्री मत्स्य किसान समृध्दी सह योजना (PMMKSSY) या योजनेतंर्गत लाभ घेण्यासाठी सर्व मच्छीमारांची NFDP पोर्टलवर नोंदणी होणे आवश्यक आहे. NFDP पोर्टलवर नोंदणी केल्यामुळे मच्छिमारांची माहिती एकत्रित करणे तसेच गरजेनुसार धोरणे तयार करणे शक्य होईल.

- **उद्देश: -**

मच्छिमारांना प्रधानमंत्री मत्स्य किसान समृध्दी सह योजना (PMMKSSY) अतंर्गत योजनांचा लाभ घेता यावा.

- **नोंदणी करण्याची पध्दत:**

मच्छिमार, मत्स्यशेतकरी तसेच मासेमारीशी संबंधित व्यावसायिक हे NFDP पोर्टलवर नोंदणी करु शकतात. नोंदणीनंतर तात्पुरते नोंदणी प्रमाणपत्र तयार केले जाते.

वैयक्तिक तसेच संस्थांची नोंदणी करतांना उप जिल्हा क्षेत्रीय कार्यालयीन अधिकारी यांच्याद्वारे कागदपत्रांची तपासणी करुन मान्यता दिली जाते आणि अर्ज पुढील प्रक्रियेसाठी जिल्ह्याच्या सहायक आयुक्त कार्यालयाकडे पाठवला जातो.

प्राप्त झालेले अर्ज हे संबंधित जिल्ह्याचे सहायक आयुक्त कार्यालयाद्वारे प्रमाणित व मंजूर केले जातात. प्रमाणित व मंजूर केलेले अर्ज राज्यस्तवर मंजूर केले जातात आणि अंतिम मंजुरीसाठी केंद्र शासनाकडे पाठवले जातात. सदर अर्ज केंद्र शासनाकडून मंजूर केल्यानंतर अंतिम नोंदणी प्रमाणपत्र तयार होते.

- **NFDP नोंदणीचे फायदे: -**

१. NFDP पोर्टलवर नोंदणी केल्यामुळे केंद्र शासनाच्या प्रधानमंत्री मत्स्य किसान समृध्दी सह योजना (PMMKSSY) या योजनेतंर्गत मच्छिमारांना विविध कल्याणकारी योजनांचा लाभ घेता येईल.
२. NFDP पोर्टलवर नोंदणी झाल्यास मत्स्यव्यवसाय व मत्स्यव्यवसायाशी संबंधित असणाऱ्या मच्छिमारांची शासनाच्या डेटाबेसमध्ये नोंद होईल. तसेच सदर माहिती भविष्यात नविन धोरणे/योजना तयार करण्यासाठी उपयुक्त ठरेल.
३. मत्स्यव्यवसाय तसेच मत्स्यव्यवसायाशी निगडीत उद्योगास चालना मिळेल.
४. मच्छिमारांसाठी विमा संरक्षण सुनिश्चित करणे.
५. अंतिम नोंदणी झाल्यानंतर लाभार्थींनी स्वत: नोंदणी केली असल्यास रु.१००/- तर VLE मार्फत नोंदणी केलेली असल्यास लाभार्थींना रु.७६/- तर VLE यांना रु.२४/- खात्यात जमा होणार आहेत.

- **NFDP नोंदणीसाठी लागणारे कागदपत्रे :**

  १. आधार कार्ड
  २. आधार कार्डला लिंक असलेला मोबाईल क्रमांक
  ३. बँक पासबुक
  ४. पॅन कार्ड
  ५. KYC कागदपत्रे.

प्रकरण - १५	
योजनेचे नाव	ई-श्रम कार्ड

केंद्र सरकारच्या श्रम व रोजगार विभागाच्या पोर्टलवर मत्स्यव्यवसाय कामगार, मत्स्यविक्रेते, मत्स्यव्यवसाय व मत्स्यव्यवसाय अनुषंगिक कामांशी प्रत्यक्ष सहभाग असलेले कामगार यांची नोंद करणे बाबत.

भारतीय कृषि अनुसंधान परिषद अंतर्गत केंद्रिय सागरी मत्स्यिकी संशोधन संस्थेच्या सागरी मत्स्यव्यसाय जनगणना - २०१६ नुसार सागरी जिल्ह्यातील मच्छीमारांची लोकसंख्या ३,६४,८९९ इतकी असून क्रियाशिल मच्छीमार संख्या ७६,९२८ इतकी आहे, ५६,५५३ व्यक्ती मासळी विक्रीचा व्यवसाय करीत आहेत. मत्स्यव्यवयाशी अनुषंगिक व्यवसायामध्ये उदा. जाळी विणने, मासळी प्रक्रिया करणे, कोळंबीचे कवच साफ करणे, मत्स्यकामगार व इतर बाबीमध्ये व्यवसाय करीत असलेल्या व्यक्तींची संख्या ५०,३४१ इतकी आहे. सदर व्यक्तींची एकूण संख्या १,८३,८२२ इतकी आहे. तसेच भूजल संस्थामधील सभासदांची संख्या ३,३२,६३६ इतकी असून निमखारे पाणी क्षेत्रातील मत्स्यशेतकऱ्यांची संख्या ३६० इतकी आहे.

केंद्र सरकारच्या श्रम व रोजगार विभागाच्या पोर्टलवर मत्स्यव्यवसाय कामगार, मत्स्यविक्रेते, मत्स्यव्यवसाय व मत्स्यव्यवसाय अनुषंगिक कामांशी प्रत्यक्ष सहभाग असलेले कामगार यांची नोंद करणे आवश्यक आहे. तरी केंद्रशासनाच्या श्रम व रोजगार विभागाच्या https://register.eshram.gov.in/#/user/self या पोर्टलवर मत्स्यव्यवसायाशी संबंधीत कामागारांचे आधार क्रमांक, मोबाईल क्रमांक बँकेचे तपशिल इत्यादी माहितीसह मत्स्यकामगारांनी स्वत: नोंदणी करणे आवश्यक आहे. मत्स्यकामगाराचे वय १६-५९ असणे आवश्यक आहे.

सागरी, भूजल व निमखारेपाणी क्षेत्रातील सर्व मत्स्यकामगारांची नोंद उपरोक्त पोर्टलवर करण्यासाठी प्रादेशिक व जिल्हा कार्यालयांमार्फत व्यापक प्रसिध्दी देण्यात येते. यासाठी स्थानिक रेडीओ/टिव्ही/वर्तमानपत्र, बाह्य माध्यमे (Out Door Media), सामाजिक माध्यमे (social media) Agriculture Technology Management Agency (ATMAs), Krishi Vigyan Kendra (KVKs), Common service centres (CSCs), State Rural Livelihood Mission (SRLM), Panchayati Raj Institutions (PRIs) इत्यादी संस्थांचा वापर केला जातो.

मत्स्यकामगारांनी उपरोक्त प्रमाणे नोंदणी केल्यास त्यांची नोंदणी केंद्र सरकारच्या श्रम व रोजगार विभागाच्या पोर्टलवर होत असल्यामुळे त्यांना केंद्र व राज्य शासनाच्या विविध योजनांचा व नविन योजनांचा लाभ देणे शक्य होईल.

ई-श्रम कार्ड

प्रस्तावना:-

केंद्र शासनाच्या श्रम व रोजगार विभागामार्फत **"ई-श्रम पोर्टल"** तयार करण्यात आलेले असून मत्स्यव्यवसाय कामगार, मत्स्यविक्रेते, मत्स्यव्यवसाय व मत्स्यव्यवसाय अनुषंगिक कामांशी प्रत्यक्ष सहभाग असलेले कामगार यांची नोंद करणे शक्य आहे.

- **पात्रता :-**
- मत्स्यव्यवसाय, मत्स्यशेती क्षेत्रातील मच्छीमार व मत्स्यमुल्य साखळी (Fisheries Value Chain) इत्यादीमध्ये समाविष्ट असलेले मत्स्यकामगार, ज्यांची वयोमर्यादा १६ ते ५९ वर्ष असावी व जे Employee's State Insurance (ESI), Employee's Provident Fund Organization (EPFO) चे सभासद नाहीत सार्वजनीक क्षेत्रातील उपक्रम (PSUs) व शासन सेवेतील कर्मचारी व आयकर भरणारे (Income Tax Payee) नसावेत.
- **पोर्टल :-** https://register.eshram.gov.in/#/user/self किंवा **www.eshram.gov.in**
- **ई-श्रम कार्ड चे फायदे :-**
- सदर पोर्टलमध्ये असंघटीत मजूर, मच्छीमार, मत्स्यशेती व मत्स्यअनुषंगीक कामामध्ये समावेश असलेले मजूर इत्यादींची एकत्रीत माहिती आधार नंबरशी जोडून अपलोड करण्यात येते.
- जे कामगार या पोर्टलवर नोंदणी करतील त्यांना प्रधानमंत्री सुरक्षा विमा योजनेअंतर्गत व्यक्ती मृत झाल्यास रु.२.०० लक्ष व कायमस्वरुपी अपंगत्व आल्यास रु. १.०० लक्ष देण्याचे प्रावधान आहे.
- असंघटीत कामगारांना सामाजीक सुरक्षा योजनांचे फायदे या कार्ड मार्फत देण्यात येणे शक्य होईल.
- पोर्टलवरील डेटाबेस हा अचानक उद्भवणाऱ्या व कोव्हिड-१९ विषाणू सारख्या जागतिक महामारी /राष्ट्रीय आपत्तीमध्ये सहाय्यासाठी वापरता येणे शक्य होईल.
- **आवश्यक कागदपत्रे :-**
- कामागारांचे आधार कार्ड क्रमांक.
- मोबाईल क्रमांक (प्राधान्याने आधार कार्डशी लिंक असलेला असावा).
- बँकेचे तपशिल - खाते क्रमांक/ IFSC कोडसह .
- (टिप- एखाद्या मत्स्यकामगाराकडे आधार कार्डशी लिंक असलेला मोबाईल क्रमांक नसल्यास ती व्यक्ती जवळपास असलेल्या "आपले सरकार सेवा केंद्रामध्ये" नोंदणी करु शकतात.)
- **पोर्टलवर नोंदणी करण्याची पध्दत :-**
- **राज्यातील मत्स्यकामगार स्वत: या पोर्टलवर नोंदणी करु शकतात अथवा जवळच्या "आपले सरकार सेवा केंद्र - Common Service Centers (CSCs)" सरकार सेवा केंद्रामध्ये मोफत नोंदणी करु शकतात.**
- राष्ट्रीय मदत क्रमांक -१४४३४
- अधिक माहितीसाठी eshram.pmu-mole@gov.in या ई-मेलवर व मत्स्यव्यवसाय विभागाच्या जिल्हा कार्यालयाशी संपर्क साधावा.

****